

episcopul
NICOLAE VELIMIROVICI

RĂZBOIUL ȘI BIBLIA

proorociri la început de veac

Cauza războiului constă în lepădarea oamenilor de Dumnezeu și de legea Lui. Lepădarea de Dumnezeu și netrebnicia din timp de pace a oamenilor provoacă războiul. Atunci când oamenii merită războiul, atunci când acumulează cauze de război, războiul vine fie că o vor ei, fie că nu o vor. Precum cei ce beau apă cu bacili de tifos se molipsesc de tifos și tifosul este inevitabil, așa și cei ce, lepădându-se de Dumnezeu, se adapă cu gânduri, poftes și fapte potrivnice lui Dumnezeu, atrag asupra lor molima războiului, și războiul devine inevitabil. Atâta vreme cât oamenii se războiesc cu Dumnezeu prin gândurile, poftesle și faptesle lor, degeaba visează la pace. Fie că vor sau nu, războiul n-are cum să nu vină acolo unde este semănată sămânța războiului. Războiul împotriva lui Dumnezeu, pe față sau într-ascuns, duce inevitabil la război între oameni. *Că nu este pace necredincioșilor, zice Domnul* (Isaia 48, 22). În zilele noastre, se vorbește în gura mare despre pace mai mult decât oricând, în vreme ce popoarele se pregătesc de război mai mult decât oricând. Este greu ca această fățarnicie să nu fie pedepsită prin război.

Episcopul Nicolae Velimirovici

Războiul și Biblia

Traducere din limba sârbă de
Adrian Tănăsescu-Vlas

Tipărită cu binecuvântarea
Prea Sfințitului Părinte GALACTION,
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

editura
Σοφία

București, 2002

Redactor: Alina Diaconu

Coperta: Mona Curcă

© Editura Sophia, pentru prezenta ediție

Traducerea s-a făcut după originalul în limba sârbă: Nikolaj Velimirović, *Rat i Biblija*, Svetosavska Književna zajednica, Beograd, 1997.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
NICOLAE VELIMIROVICI, episcop

Războiul și Biblia / episcop Nicolae Velimirovici;
trad.: Adrian Tănăsescu-Vlas - București; Editura
Sophia, 2002

208 p.; 20 cm.

ISBN 973-8207-23-1

1. Tănăsescu-Vlas, Adrian (trad.)

2

Repere biografice

Sfântul Ierarh Nicolae s-a născut pe 23 decembrie (stil vechi) a anului 1880, ziua prăznuirii sfântului Naum al Ohridei, unul dintre ucenicii sfinților Chiril și Metodie, în satul Lelić de lângă Valjevo. Părinții săi, Dragomir și Katarina, erau oameni simpli, lucrători ai pământului, însă creștini evlavioși. La scurtă vreme după naștere a fost luminat cu sfântul botez, primind numele de Nikola.

De la mama sa, micul Nikola a primit temelia creșterii creștinești, primele învățături despre credința ortodoxă. Adeseori ea îl ducea pentru închinare și împărtășire la mănăstirea Ćelje, aflată la nu mai mult de 4-5 km de locuința ei. Duhul de rugăciune de acasă și de la mănăstire s-a sălășluit pentru totdeauna în sufletul de copil al viitorului ierarh.

Nikola a început să învețe la mănăstirea Ćelje, unde tatăl său l-a dus ca să deprindă cititul și scrisul în vederea propășirii sale lumești. Pronia lui Dumnezeu, însă, avea o menire mai înaltă

pentru copil. Acesta se deosebea printr-o mare aplecare spre învățătură. Ferindu-se de a lua parte la zburdălniciile copiilor de vârsta sa, se însingura pentru a se ruga și a citi.

Râvna și înzestrarea sa au fost observate de către dascălul său, Mihajlo Stuparević, care l-a îndrumat spre gimnaziul din Valjevo, unde Nikola s-a arătat de departe cel mai bun elev.

După terminarea clasei a șasea de gimnaziu, Nikola a vrut să dea admitere la Academia de război, însă a fost respins de comisia medicală. Și aici a fost mâna Proniei, care îl îndrepta pe tânăr spre altă cale, aceea de ostaș al Împăratului Ceresc, fiindcă îndată după ce a fost respins de comisie, Nikola și-a depus actele la Facultatea de Teologie din Beograd, unde a și fost primit – deși nu fără greutate, căci avea auz muzical slab.

Ca student la Teologie a fost neîntrecut de-a lungul tuturor anilor de studiu, dobândind mari reușite la învățătură ca urmare atât a înzestrării firești primite de la Dumnezeu, cât și a silinței sale de a studia sistematic și trainic. Pe lângă manuale, citea numeroase creații ale literaturii lumesti. Până la 24 de ani, el parcursese operele lui Petar Njegoš (conducător al Muntenegrului, mare om de rugăciune, de litere și de stat, canonizat de Biserica Sârbă), Shakespeare, Goethe, Victor Hugo, Nietzsche, Marx, Pușkin, Tolstoi, Dostoievski și ale altora. Prin darul său oratoric,

tânărul Nikola îi uimea atât pe colegi, cât și pe profesori.

În vremea studenției Nikola a dus-o greu și, datorită condițiilor aspre de viață, s-a îmbolnăvit de scrofuloză (tuberculoză ganglionară), care l-a chinuit ani de zile. După absolvirea Teologiei, a fost scurtă vreme profesor în satele Dracić și Leskovița de lângă Valjevo, unde a cunoscut îndeaproape viața și sufletul țăranilor sârbi și unde s-a împrietenit cu preotul Sava Popović, pe care îl ajuta în treburile parohiei. Vacanțele de vară, la sfatul doctorului, și le petrecea la mare, unde a făcut cunoștință și a descris cu dragoste viața muntenegrenilor și dalmatinilor.

După această perioadă, Nikola a fost ales de către Biserică să meargă ca bursier în Rusia sau Europa ca să își continue studiile. El a ales să meargă în Europa, la Facultatea vechilor catolici din Berna, după care a studiat în Germania, Anglia și Elveția, iar ceva mai târziu și în Rusia. Pretutindeni unde a mers a strâns cu aviditate cunoștințe și astfel a dobândit cea mai cuprinzătoare și mai bună educație posibilă în acea vreme. Cu duhul său el a pătruns și înțelepciunea tainică a Orientului – a lumii musulmane, a Extremului Orient și a Indiei. Toată cunoașterea adunată din multe surse el a prelucrat-o în sine pentru a o dăruia celorlalți limpezită și îmbogăți-

tă. Fiecare scriere, fiecare cuvântare a lui poartă pecetea unei rare erudiții și adâncimi a gândirii.

Nikola și-a încununat studiile de la Berna, în cel de-al 28-lea an de viață, cu un doctorat în teologie, susținându-și dizertația cu titlul: „Credința în Învierea lui Hristos ca dogmă fundamentală a Bisericii Apostolice”. Se poate spune, de altfel, că întreaga lui viață a stat sub semnul Crucii și Învierii lui Hristos. Anul ce a urmat, 1909, Nikola l-a petrecut la Oxford, unde și-a pregătit doctoratul în filosofie cu o teză despre Berkeley, pe care a susținut-o la Geneva, în franceză.

După întoarcerea din Europa, Nikola s-a îmbolnăvit grav de dizenterie în toamna anului 1909. În spital a zăcut vreo șase săptămâni, timp în care spunea: „Dacă slujirea mea este de vreun folos lui Dumnezeu, El mă va mântui”. Atunci a făgăduit lui Dumnezeu că dacă va scăpa cu viață va intra în monahism, slujind astfel lui Dumnezeu, Bisericii și poporului său – ceea ce a și făcut, călugărindu-se în mănăstirea Rakovița cu numele de Nikolaj și fiind mai apoi hirotonit ca preot (20.XII.1909), punându-se pe sine, cunoștințele și capacitățile sale în slujba lui Dumnezeu și a poporului ortodox.

După întoarcerea de la studii trebuia, după legile de atunci, să își echivaleze diplomele; însă dat fiind că nu avea studiile gimnaziale comple-

te, a trebuit să dea examen de echivalare a claselor a șaptea și a opta. După cuvintele unui membru al ei, comisia, „ascultând expunerea lui despre Hristos, a rămas uluită și nu l-a mai întrebat nici un cuvânt”.

Înainte de a deveni suplinitor în Facultatea de Teologie, a fost trimis de patriarhul Dimitrie în Rusia, unde a petrecut un an de zile, călătorind și făcând cunoștință cu viața bisericească rusă, cu sufletul rusului și cu odoarele lui sfinte. În această perioadă a scris și prima sa lucrare de întindere: studiul „Religia lui Njegoș”.

Ca suplinitor la Facultatea de Teologie Sf. Sava din Beograd, Nikolaj a predat filosofie, logică, psihologie, istorie și limbi străine. Pentru el, însă, zidurile Facultății de Teologie erau prea strâmte. Ca atare, a început să scrie, să țină cuvântări și să publice. Tânărul și învățatul ieromonah a început să țină predici strălucite prin bisericile din Beograd și din alte locuri de pe cuprinsul Serbiei, să țină lecții în felurite locașuri de învățământ. Vorbea în principal pe teme de viață – dar după o metodă și niște principii nemaivăzute până atunci, și ca atare cutremurătoare pentru intelectualitatea Serbiei de atunci. Totodată, Nikolaj a început să publice în periodicele bisericești și de cultură articolele, convorbirile și studiile sale despre Njegoș, despre Nietzsche și

despre Dostoievski, precum și despre teme filozofico-teologice.

Prin participarea sa la viața religioasă-biserică și națională, Nikolaj a stârnit admirația și respectul multora, dar n-a scăpat nici de ură și invidie. Nu numai Serbia și Belgradul, ci și celelalte ținuturi iugoslave vorbeau pe atunci de tânărul și cărturarul ieromonah. Astfel, în anul 1912 a fost invitat în Sarajevo la festivitatea gazetei „Prosveta” („Cultura”), unde a însuflețit tineretul din Bosnia-Herțegovina și a făcut cunoștință cu reprezentanții cei mai însemnați ai sârbilor de acolo, aflați sub robia austriacă. Sînt vestite cuvântările sale de atunci, în care îndemna ca „sârbii bosniaci, cu dragostea și inima lor mare, să anexeze Serbiei Bosnia” – drept care, stârnind nemulțumirea autorităților austriace, la întoarcere a fost dat jos din tren la Zemun și reținut câteva zile. Aceleași autorități austriace nu i-au permis în următorul an să meargă la Zagreb și să vorbească la festivalul Njegoš de acolo, dar cuvântarea lui tot a ajuns la Zagreb și a fost citită.

În curând, Serbia a pășit pe calea multpătimitoare a războaielor de eliberare și de unire a sârbilor și a celorlalte popoare iugoslave. În zilele hotărâtoare ale războiului, din 1912 până în 1918, Nikolaj a susținut o vie activitate, întărind și mângâind prin cuvântul și fapta sa pe luptă-

tori și restul poporului sârb pătimitor (salariul său l-a cedat statului pentru toată durata războiului). El a luat parte activă și la viața biserică din vremea războiului, cu toate că nu se abținea de observații critice la adresa anumitor personalități bisericesti. Critica lui era, însă, întotdeauna pozitivă și așa a rămas întotdeauna. Duhul proorocesc al acestui apostol și păstor era cu mult deasupra potrivnicilor și pizmașilor săi, de care nu a fost lipsit nici în timpul vieții, nici după moarte.

În luna aprilie a anului 1915, guvernul sârb l-a trimis pe Nikolaj din Niš în America și Anglia (unde a rămas până în aprilie 1919) pentru a promova interesele naționale sârbe și iugoslave. Cu înțelepciunea și elocvența propriei lui, folosindu-și buna cunoaștere a limbilor străine și popularitatea, Nikolaj a înfățișat aliaților Golgota Serbiei, vorbind și despre punctele slabe ale poporului sârb, pe care propaganda austro-ungară le exagerase, dar și despre virtuțile sufletului sârbesc, pe care dușmanii sârbilor le ascundeau. El a ținut în America, apoi în Anglia, o mulțime de conferințe în biserici, universități, hoteluri și alte instituții, luptându-se prin această metodă pentru salvarea și unirea poporului sârb și a popoarelor iugoslave. În urma cuvântărilor sale, un mare număr de voluntari din America au plecat pe frontul de la Salonic, așa încât

nu este neîntemeiat gândul comandantului englez al armatei de acolo că „părintele Nikolaj a fost a treia armată”, de partea sârbă și iugoslavă. În aceeași perioadă, Nikolaj a sprijinit și ideea unirii tuturor Bisericilor creștine, și a legat prietenii în Biserica anglicană și cea episcopală. Totodată, el ajuta micul grup de studenți sârbi de la Oxford, cărora totodată le și predă.

După terminarea războiului, în vreme ce încă se afla în Anglia, a fost ales (25/12 martie 1919) ca episcop de Žiča, apoi transferat la scurtă vreme, spre sfârșitul lui 1920, în eparhia Ohridei. În acel an a fost trimis în numeroase misiuni bisericești și politice: la Atena și Constantinopol, în Anglia și America, unde a desfășurat pretutindeni o activitate foarte roditoare, pentru care există nenumărate documente și martori. El a luat parte și la conferințe pentru pace, la congresele și adunările bisericești ecumenice, la conferințe ale Uniunii creștine a tinerilor din lume, la consultările panortodoxe.

Trebuie, însă, remarcată mai ales lucrarea pastorală desfășurată de vlădica în Ohrida și Bitolje, iar apoi în Žiča, unde s-a reîntors în anul 1934, la dorința Sinodului Arhieresc și a poporului. Ca episcop de Ohrida și Žiča, Nikolaj a desfășurat o activitate completă pe toate tărâmurile vieții Bisericii și poporului, fără a-și neglija nici activitatea teologico-scriitoricească. De aseme-

nea, el a făcut mult pentru unificarea entităților bisericești de pe teritoriile statului nou-format (din partea căruia deseori nu avea nici înțelegeri, nici sprijin).

O urmă adâncă a lăsat asupra vlădicăi vechea Ohridă, leagăn al literaturii și culturii slave în Balcani – „acest sfințit oraș, cu marele și roditorul său trecut”, precum spunea însuși vlădica. În el lăsase deja urme binefăcătoare Rusia Ortodoxă, cu sfințele ei odoare și sfinții ei nevoitori. Acum, o înrâurire la fel de binefăcătoare aveau asupra lui evlavioasa Ohridă și Sfântul Munte, aflat în vecinătate, unde vlădica mergea în fiecare an. Sfântul Munte și Scrierile Sfinților Părinți, pe care în acea perioadă vlădica le citea și le studia deosebit de mult, au avut asupra lui o ultimă și trainică înrâurire ortodoxă. Se poate spune, pe bună dreptate, că atunci s-a produs în Nikolaj o profundă schimbare lăuntrică, vizibilă și pentru oamenii simpli și evlavioși. Această transformare duhovnicească se vedea și în vorba, și în purtarea, și în îmbrăcămintea lui. Mai înainte, ieromonahul dr. Nikolaj Velimirović îi impresiona, atrăgea și fermeca pe toți în jurul său. Îmbrăcat într-o mantie strălucitoare, cu păr și purtare îngrijită, elocvent și elegant în vorbire: așa era Nikolaj în perioada „preohridică”. Astfel îl vedem în *Cuvintele despre Atotom (Pan-om)*, una dintre cele mai inteligente și mai profunde cărți

ale Serbiei moderne, însă doar reflexivă și filosofică, nu destul de duhovnicească și ortodoxă, așa cum sînt scrierile lui începînd cu perioada din Ohrida și Žiĉa (*Omiliile, Prologul de la Ohrida, Scrisorile misionare*). Întreaga lucrare păstorească și duhovnicească pe care a desfășurat-o mai apoi cu poporul ortodox, cu închinătorii și cu monahii, a purtat pecetea aceste transformări.

În această perioadă a vieții sale, vlădica a îndepărtat de la sine și de la turma sa feluritele manifestări străine și superficial occidentalizante. Slava lumească devine în ochii lui nimicnică, laudele omenești îi sînt nesuferite, exprimarea literară aleasă i se pare grăire în deșert, iar filosofia lumească – sărăcie și cerșetorie duhovnicească. Pentru el, aceasta nu a însemnat scădere intelectuală, ci îmbogățire în Duhul Sfânt. Pentru el, cuvintele lui Hristos: *Eu sînt Calea, Adevărul și Viața* devin totul și toate. În el are loc o adevărată renaștere lăuntrică, începutul unei Vieți de sfânt. Hristos e Cel care îl renaște și renaște sufletele din jurul lui. Din Nikolaj geniul se zămislește Nikolaj sfântul, și aceasta i-a atras pe oameni la el și i-a ținut în jurul lui. Din păcate, nici atunci nu a fost lipsit de numeroși dușmani și clevetitori: dar și atunci, ca și mai târziu, a biruit toate prin trăirea și lucrarea sa arzătoare înaintea lui Dumnezeu și a poporului său.

Poate că fără această cotitură Nikolaj ar fi rămas doar un geniu izolat al poporului sârb, ca un pin în munte. Niciînd nu ar fi devenit Noul Gură de Aur sârb – Gură de Aur nu numai prin vorbire și propovăduire, ci și prin lucrare și păstorire, prin mărturisirea apostolească și mucenicească a lui Hristos. La fel ca în vechime Sfântul Sava, el a devenit conștiința limpede și integrală a întregului popor sârb, pentru generația sa și cele viitoare: căci binecredinciosul popor sârb l-a primit și și l-a însușit pe vlădica Nikolaj ca pe conducătorul său duhovnicesc, ca pe un prooroc și sfânt al lui Dumnezeu, și nici unul din sufletele credincioase nu se va lepăda de el. Iar în ce privește atacurile mai vechi sau mai noi împotriva lui, însuși vlădica a arătat cum trebuie privite ele: și anume, după ce a fost atacat și adînc jignit de un oarecare episcop, pe Nikolaj l-a vizitat la Žiĉa un reporter al ziarului „Politika” și l-a rugat să spună ceva pe marginea acestui fapt. „Episcopul Nikolaj m-a privit îndelung, fără a rosti nimic. Această privire a fost pentru mine răspunsul cel mai limpede” („Politika”, 29.XII.1939).

De această perioadă sînt legate multe opere capitale ale vlădicăi Nikolaj. Aici trebuie pomenite și nu mai puțin însemnatele lucrări pastorale și de binefacere ale vlădicăi de Ohrida și Žiĉa, cum ar fi: grija față de poporul evlavios, refacerea multor mănăstiri ruinate, părăsite sau pe

jumătate părăsite din eparhia sa, și în primul rând lucrarea sa cu copii săraci și orfani: în casele de copii înființate de Vlădica în Bitolje, Kraljevo, Kragujevac și alte locuri erau adăpostiți și îngrijiți înainte de război în jur de șase sute de copii.

Ca episcop de Ohrida și Žiça, vlădica Nikolaj a dezvoltat și o activitate panortodoxă și interbisericească. Astfel, el a luat parte în 1930 la Conferința presinodală a Bisericilor Ortodoxe care a avut loc la mănăstirea Vatopedu. Apoi, a lucrat la înnoirea temeiurilor vieții de obște din mănăstirea Hilandar. Lua parte deseori la congresele internaționale ale tinerilor creștini din lume și la mai multe congrese și conferințe ecumenice. De asemenea, a promovat bunele relații cu frații ortodocși bulgari și greci, precum și bunele relații intercreștine și interreligioase din Iugoslavia antebelică. Din păcate, datorită politicii antiortodoxe și antisârbe a guvernului Stojadinovic, vlădica Nikolaj a fost nevoit să se implice în lupta împotriva Concordatului cu Vaticanul, care a fost câștigată în principal datorită vlădicăi. Alături de Patriarhul Gavriil, el a luat poziție și împotriva atitudinii trădătoare de țară pe care a avut-o în fața ocupanților germani guvernul Cvetkovic-Macek – fapt pentru care a fost salutat de popor, însă și-a atras ura nemților.

Lucrarea vlădicăi era primită cu cinstire și cu dragoste de poporul sârb, lucrările sale erau citite și multiplicare, spusele sale păstrate îndelung în amintire. Și astăzi se pot auzi în gura sârbilor, ca zicale, numeroase spuse ale vlădicăi, circulă o mulțime de învățături ale lui și de anecdote despre el. Vlădica Nikolaj a îmbogățit în Dumnezeu sufletul poporului sârb.

Roditoarea lucrare a Vlădicăi a fost curmată de incendiul celui de-al doilea Război mondial, ce a cuprins și Serbia. Capitulara vechii Iugoslavii l-a prins pe Vlădica în mănăstirea Žiça. Chiar din primele zile de ocupație, el a împărțit, ca și draga sa Žiça, soarta grea a poporului sârb.

Vlădica a fost arestat de nemți de praznicul Sfinților Apostoli din anul 1941 și închis îndată în mănăstirea Ljubostinje, după care a fost mutat în mănăstirea Vojlovica de lângă Pancevo și închis acolo, în cele mai severe condiții, alături de patriarhul Serbiei, Gavriil Dožic. În închisoare, vlădica a pățimit mai mult cu sufletul decât cu trupul, petrecând zi și noapte în rugăciuni cu lacrimi și suspine către Dumnezeu pentru mântuirea poporului său și a întregului neam omenesc (din acele zile s-a păstrat un „Canon de rugăciune” al vlădicăi și o „Rugăciune către Maica Domnului de la Vojlovica”, precum și cele trei, deja vestite, „Trei rugăciuni în umbra baio-

netelor nemțești”, scrise mai târziu la Viena, pe paginile unei Evanghelii a bisericii sârbești din Viena).

În ziua de 14 septembrie a anului 1944, nemții i-au dus pe vlădica Nicolaj și pe Patriarhul Gavriil în lagărul de concentrare Dachau, unde ei au rămas până aproape de sfârșitul războiului. La Dachau au trăit toate ororile aceluia iad pe pământ; iar despre suferința și torturile îndurate de ei acolo, despre distrugerea irecuperabilă a sănătății lor vorbesc numeroși martori oculari, precum și ei înșiși în istorisirile lor orale și scrise de mai târziu. Amândoi au fost eliberați pe 8 mai 1945 de către divizia 36 americană. După aceea, au rătăcit ceva vreme prin Occident, după care Patriarhul s-a întors acasă, la cârma Bisericii Sârbe, în vreme ce vlădica Nikolaj a mers pe drumul greu și spinos al emigrației, purtând în suflet dorul de patria și de poporul său.

Epuizat de suferința sufletească și trupească, vlădica a plecat în cursul anului 1946 în America, unde a devenit din ce în ce mai bolnav, acuzând foarte des dureri de cap și de spate, pricinuite de torturile și celelalte suferințe din lagăr. Totuși, și în America el a aflat putere pentru lucrarea sa misionară, călătorind pe întinderile Statelor Unite și Canadei, aducând apa vie a credinței și viețuirii evanghelice multor suflete însetate de Dumnezeu. Creștinii, atât ortodocși

cât și de alte confesiuni, dădeau o înaltă prețuire lucrării lui misionare, pentru care poate fi pe bună dreptate pus în rândul apostolilor și misionarilor Americii. Vlădica și-a continuat și acolo activitatea scriitoricească și teologică, atât în limba sârbă, cât și în cea engleză. Din această perioadă datează scrierile sale *Casiana, Pământul neajuns, Secerișurile Domnului, Divanul*, precum și ultima sa lucrare, rămasă neterminată, *Singurul Iubitor de oameni*. Din America a ajutat cât a putut mănăstirile și bisericile sârbești, trimițând modeste pachete, mai ales pentru nevoile bisericești.

Vlădica Nikolaj a și predat în America: în școala teologică sârbească de pe lângă mănăstirea Sfântul Sava din Liberville, în Academia St. Vladimir din New York, precum și în așezămintele de învățământ teologic rusești Sfânta Treime din Jordanville și Sfântul Tihon din South Canaan, Pennsylvania. În acesta din urmă l-a și aflat moartea. A adormit în Domnul cu pace în ziua de 18/5 martie 1956. Se sculase din pat și se pregătea, rugându-se, pentru slujirea Sfintei Liturghii și așa, la rugăciune, a și trecut la cele cerești, mutându-se de pe pământ în Biserica Triumfătoare, ca să slujească acolo lui Dumnezeu veșnica Liturghie Cerească. Din mănăstirea Sf. Tihon a fost strămutat în mănăstirea Sf. Sava din Liberville și înmormântat lângă altarul bisericii,

în partea de miazăzi, pe data de 27 martie, fiind de față un mare număr de credincioși din întreaga Americă. Iar în Serbia, la aflarea vestii că a murit marele ierarh, s-au tras clopotele în multe biserici și mănăstiri și s-au slujit cuvenitele parastase. Se cuvine a aminti aici că la dorința vlădicăi, cortul său pământesc a fost adus în cele din urmă acolo unde, după spusa lui, „a învățat buchile”, în mănăstirea Čelje din iubitul său Lelić.

În orașul american Williamstown, în anul 1927, reprezentanți ai multor rase și popoare ale pământului se adunaseră la o conferință unde se discuta, cu grijă filantropică, despre puțința păcii între oameni. Lor, prietenilor săi scumpi, le închină scriitorul, ca împreună-lucrător al lor de atunci, această carte despre război privit în lumina **Sfintei Scripturi** a lui Dumnezeu – carte care în vreme de pace va fi privită cu nepăsare, dar care în vreme furtunoasă de război va fi căutată și citită *cu înțelegere*.

CONVORBIRI INTRODUCTIVE

1.

Babilonul în primejdie

Soarele se pleca spre apus atunci când ne aflam pe puntea vaporului „Boston”, care circula între New York și Boston. Apa opacă și unsoasă a golfului New York, care sub razele arzătoare ale zilei strălucea ca argintul, sub razele amurgului sclipea ca aurul topit. Vaporul plutea din Downtown spre Uptown, între New York și Brooklyn, și societatea noastră ședea întoarsă cu fața spre New York.

Înainte noastră se afla cel mai mare oraș de pe globul pământesc, cel mai grăbit, cel mai iluminat și mai neuniform. Privirile tuturor călătorilor, atât străini cât și localnici, rămân fără voie pironite de numeroasele blocuri-turn numite, cu mândrie și nerușinare, „zgârie-nori”.

– Priviți turnurile noastre babilonice ! – mi-a zis ministrul Houston.

– Le privesc, am răspuns eu; dar văd că le priviți și dumneavoastră – dumneavoastră, care de atâtea ori ați călătorit pe aici și ați privit aceste turnuri !

– Asta atrage întotdeauna și pretutindeni... Firește, ceea ce este mare a captivat și va captura întotdeauna sufletul omenesc.

– Da, da, bine ați zis, remarcă generalul Clark. Cei capturați de ceea ce e mare au scris, până în ziua de astăzi, istoria popoarelor scriind în fapt istoria marilor popoare – acești „zgârie-nori” *sui generis*.

– Asta înseamnă, generale, că democrația nu are aici nici o însemnătate ? am zis eu.

– Nici una, nici una. În teorie, democrația a vrut să împărtășească gloria omului mare numeroșilor lui colaboratori, dar în practică n-a realizat altceva decât că a calculat și a măsurat cu mai multă atenție contribuția celor lipsiți de glorie la gloria celui plin de glorie: dar asta nu a micșorat gloria celui plin de glorie, nici nu a mărit gloria celor lipsiți de glorie. Turnurile rămân turnuri, iar colibecele rămân colibe.

Domnul Crane, care privea și asculta cu atenție, ne-a întrerupt și a zis:

– Priviți acest grup de noi blocuri turn, acolo în Uptown. Când ați fost în New York acum șase ani, acolo nu exista nici unul din aceste turnuri: iar acum, uite ! Sînt cam o sută de turnuri noi.

– Adevărat, am zis, adevărat, domnule Crane. Și mi se pare că acestea sînt mai frumoase și mai elegante decât cele din Downtown, nu-i așa ?

– O, incomparabil ! În aceste noi turnuri, noi americanii am ajuns la un stil de artă arhitecturală în întregime propriu. Așa ceva nu este nicăieri în lume ! Iar turnurile vechi, cum ar fi Woolworth, Singer, Municipal, pur și simplu rănesc privirea generației de acum.

Astfel a grăit domnul Crane, distinsa și amabila noastră gazdă. Mulțumită lui ne și aflam în acea seară pe vaporul care mergea la Boston. Ne invitasese la sine în ospetie, în „weekend”, ca să petrecem duminica la reședința lui. Între invitați se aflau dl. Houston, fost membru al guvernului Marelui președinte¹, generalul Clark, un rus, muzician celebru, un ceh – dl. Pisek, arheolog, cercetător al antichităților din Arabia, eu, un balcanic și mulți alții.

În acea clipă, o dată cu ultimele raze ale soarelui, s-a ivit un stol de aeroplane, rotindu-se sus deasupra marelui New York.

– Uite, uite, unul ! Unul ! Trei, cinci, zece ! – au răsunat strigăte din toate părțile.

Ministrul Houston suspină, apoi grăi cu jumătate voce:

– Da, un pericol pentru Babilonul nostru american !

¹ Este vorba de președintele Wilson, care a condus America la câștigarea primului război mondial.

– Iată, de acești păsăroi din oțel depinde viitorul război ! exclamă generalul.

– Nu mai pomeniți de război ! se revoltă iubitorul de pace domn Crane, care călătorise pe toate cele cinci continente și pe de zece ori pe atâta insule, văzuse pretutindeni mulți oameni buni, în stare să trăiască pașnic, și își făcuse mulți prieteni.

Generalul răspunse:

– Nu pomenesc de război fiindcă vreau război, domnule Crane, ci pentru că va fi război.

Atunci am întrebat:

– Dar dvs., generale, nu vedeți nici o altă întrebuintare și nici un alt scop pentru aeroplan în afara facerii de rele ?

– Mai că nu. Aeroplanele, ce-i drept, pot îndeplini și unele servicii pașnice de importanță secundară, cum ar fi transportul poștal, transportul unui număr redus de călători; dar principalul și supremul scop al aeroplanului este războiul.

Atunci, ministrul Houston zise cu jumătate de glas și gânditor, ca pentru sine:

– De aici, de aici, din aer sînt pândite de primjdie aceste turnuri babilonice ale noastre !

– Dar de ce numai turnurile noastre ? exclamă generalul. Nu este valabil același lucru și pentru Babilonul european, sau mai bine zis pentru Europa babilonică ?

– Este, este valabil, dragul meu Clark, răspunse ministrul. Europa e chiar mai coaptă decât noi pentru război. Este valabil și pentru întreaga

lume. Nu vedeți că lumea toată a devenit un nou turn Babel ?

– Vă spun iar și iar: eu nu cred în război ! replică dl. Crane.

– Nici eu nu cred, dle. Crane, spuse profesorul ceh, însă războiul vine fără să întrebe dacă noi credem sau nu în el, la fel cum vine o epidemie de gripă.

– Cum așa ? protestă dl. Crane. Chiar așa, credeți... cu totul întâmplător ?

– Nu cred că chiar cu totul întâmplător, ci cred că războiul poate să izbucnească și fără voia noastră.

Dl. Crane se întoarse către mine și mă întrebă ce gândesc, iar eu i-am zis:

– Efectiv, mie mi se pare că războiul poate să izbucnească și fără voia oamenilor, dar nu fără vinovăția oamenilor; din pură întâmplare nu au loc în lume nici lucruri mult mai mici decât un război.

În vreme ce noi discutăm pe tema aceasta, față de care toți cei de față nutreau cel mai viu interes, întunericul acoperi pământul, iar aeroplanele începură să deseneze în aer cu litere de foc reclamele unor mari magazine din New York, ce și la ce preț se poate cumpăra de la o firmă sau alta.

– Iată, priviți acum – îmi spuse generalul Clark. Aveți în față una din întrebuintările de mîna a doua ale aeroplanului: să scrie în aer reclame de magazine și fabrici, ha-ha-ha ! Însă acesta este un serviciu atât de neînsemnat și

ocazional ! Iar principalul, cum v-am spus, este războiul. Războiul !

Sirenele au sunat de cină, și călătorii au coborât de pe punte în sala de mese.

2.

O dispută superficială despre război

– Eu cred că războiul e o fatalitate, spuse dl. Pisek, profesorul ceh, când ne-am așezat la cină. Uitați-vă, nimeni nu vrea război, nici măcar generalii, dar toți se pregătesc de război. Oare nu e aceasta o fatalitate a neamului omenesc ?

– Prostie, prostie, nu fatalitate ! răspunse dl. Crane. Dacă noi, în America și Europa, am fi cu adevărat civilizați, n-ar exista prostie, și ca atare nici fatalitate. Popoarele din Marea Asie disprețuiesc cultura noastră militaristă.

Și dl. Crane, pe care toate câte le trăise în călătoriile sale prin lume îl făcuseră foarte bogat în anecdote, povesti cum a mers anume în Benares, în India, la un monah vestit, pe care toată India îl privea ca pe un om sfânt.

– Când m-am prezentat ca american, povestea dl Crane, monahul a clătinat din cap compătimitor și a zis suspinând: „O, voi, americanilor ! O,

voi, europenilor ! Cât de mult ați suferit și cât de mult veți mai suferi ! Așa-numita cultură a voastră se reduce la lupta pentru putere, pentru suprașerie. De această otravă se molipsesc și tinerii noștri care merg să învețe la voi. Nici unul din ei nu se întoarce însuflețit de dragoste către voi, ci toți, și fără să-și dea seama, primesc strâmbele voastre idei despre violența «pentru dreptate», ceea ce în fapt nu înseamnă pentru dreptate, ci pentru putere. Chiar aici, la mine, au fost într-o zi doi studenți indieni care învață la Londra. Când i-am întrebat ce mai fac frații noștri din Anglia, au strigat amândoi cu mânie: «Care frați ? Ne sînt dușmani, nu frați ! Cultura lor înseamnă egoism și violență. Noi, în India, avem cultura cea adevărată. Trebuie să luptăm împotriva lor și să ne eliberăm de ei.» Dacă vă veți lupta împotriva lor prin violență, le-am zis eu, cu ce vă veți deosebi atunci de ei ? Și la ce vă va folosi să vă eliberați de ei pe dinafară când, iată, văd că ei v-au robit lăuntric ? Cu asemenea răutate nu vorbesc despre oameni cei ce urmează bunele învățături ale Vedantei, ci cei ce urmează războinicei culturi europene. Eliberarea noastră de englezi, domnilor, nu este cel mai mare bine; cel mai mare bine este eliberarea de noi înșine. Acesta e sensul Vedantei. Ați plecat în Europa ca robi cu trupul și v-ați întors de două ori robi: și cu trupul, și cu sufletul. – După ce termină de povestit, bătrânul monah

Superb!

!

suspină iarăși și repetă: „O, voi, americanilor ! O, voi, europenilor ! Cât de mult ați suferit și cât de mult veți mai suferi ! Suferința e de neocolit pentru cei ce se împotrivesc Dharmei.“

În acea clipă, în sala de mese începu să răsună cunoscuta muzică de negri numită jazz.

– Ascultați numai, strigă cu mânie dl. Crane, ascultați numai ce muzică avem ! Oare asta e muzică de oameni civilizați și iubitori de pace, sau de sălbatici neînfrânați ?

Ministrul Houston, simțindu-se rănit în sentimentul său național de aceste cuvinte, spuse lui Crane:

– Nu e așa, prietene. Oricum am fi noi, americanii, suntem mai civilizați și mai pacifiști decât europenii. Europa se pregătește pentru război de atac, de cotropire, iar noi ne pregătim pentru război de apărare.

– Vechiul cântec pe vechea melodie ! – îmi șopti la ureche dl. Crane.

– Veți admite, continuă ministrul, că trebuie să fim pregătiți de război, dacă cineva ne atacă fie dinspre Atlantic, fie dinspre Pacific. Istoria noastră nu cunoaște războaie de cucerire. Începând de la președintele Washington până la Wilson, America a dus numai războaie de apărare, nu de cotropire. Eu nu spun că războiul e o fatalitate, așa cum zice dl. Pisek, nici că războiul e o necesitate biologică pentru așa-zisa primenire a națiunii, precum afirmă francezul Clemenceau

într-una din cărțile sale mai recente. Eu afirm că războiul este o monstruoasă pe care o stârnește forța și care numai prin forță poate fi oprită. Asta e tot.

– Toate popoarele se pregătesc febril pentru un nou război, dragul meu Crane, spuse generalul. Oare doar noi, americanii, să ne ascundem capul în nisip ca struțul și să ne facem că nu știm ?

– Nu spune „toți”, Clark, răspuse Crane. Care toți ? India, China și Etiopia nu se pregătesc de război: iar asta înseamnă mai mult de jumătate din neamul omenesc. Europenii și noi ne pregătim de război, adică minoritatea neamului omenesc. La drept vorbind, o treime din neamul omenesc !

Atunci, generalul se întoarse către balcanic și îl întrebă ca în glumă:

– De cine țiiți voi, balcanicii: de minoritatea pașnică a lui Crane sau de majoritatea belicoasă ?

La care balcanicul răspuse:

– Noi ținem de cei care urăsc războiul, dar care se pregătesc pentru război.

– Într-adevăr, așa este situația și la noi, americanii, strigă ministrul Houston. Urâm războiul, însă ne pregătim pentru război. Ne pregătim de nevoie, ca în momentul critic să apărăm democrația noastră de cotropitorii imperialiști.

Crane zâmbi caustic, și zise:

– Demonul războiului nivelează totul, dragă prietene. Aici n-ajută nici democrația, nici auto-

crația, nici monarhia, nici republica, nici comunismul. Actuala Rusie comunistă se pregătește de război cu tot atâta ardoare ca monarhiile engleză și japoneză și ca republicile americană și franceză. Ascultați-mă și reflectați ! Mie mi se pare că demonul războiului a cuprins în vremurile noastre mai ales rasa albă.

– În această privință sînt întru totul de acord cu Crane, spuse generalul. Nu au existat, nici nu există teorii politice importante sau partide de guvernământ care în final să nu fie pentru război sau să nu provoace război. Nici o doctrină politică nu a putut pînă acum să ridice vălul de pe acea taină înfricoșătoare care în viața omenească se numește război. Nici politicienii, nici guvernantii, nici militarii, nici chiar naturaliștii nu oferit nici de departe o explicație valabilă a esenței războiului, a adevăratelor lui cauze și finalități. Despre aceasta am ascultat sau am vorbit cu patimă pînă acum. Câteodată mi se pare că războiul este legat de rădăcina adîncă și nevăzută a vieții noastre pe pămînt, așa încît numai religia ne-ar putea spune ceva serios în privința lui.

Se așternu o liniște de mormânt. Dintr-o dată, generalul puse această întrebare:

– Chiar, domnilor, care dintre oamenii albi a scris cîndva o lucrare vestită despre război ?

– Nietzsche și un general german dinaintea Războiului Mondial !¹ zise cineva.

¹ Probabilă referire la Karlven Clausewitz (n.tr.).

– Machiavelli ! răspuse dl. Houston cu un surâs vizibil. Este filosoful european al războiului.

– Halal filosof ! replică un altul. Orb care călăuzește pe alți orbi.

– Eu cred că Machiavelli reprezintă chintesența minții europene pervertite, se completă singur Houston.

Întreaga societate își exprimă osândirea unanimă a învățăturii lui Machiavelli.

După aceea, generalul Clark se adresă celui mai apropiat prieten al meu, balcanicul, și-l întrebă:

– Există undeva, în literatura lumii, vreo altă explicație, mai bună, a tainei războiului decât cea pe care a dat-o Machiavelli ?

Balcanicul răspuse:

– Există o explicație biblică, opusă cu desăvîrsire gândirii lui Machiavelli.

Generalul îi aruncă o privire întrebătoare, apoi se cufundă într-o tăcere adîncă. În acea seară n-a vrut să mai rostească vreun cuvînt despre război: doar tăcea dus pe gânduri, ca și cum s-ar fi străduit să-și readucă în amintire ceva știut cu multă vreme în urmă și uitat.

În ziua următoare, generalul Clark ne-a invitat pe mine și pe prietenul meu, balcanicul, să ne plimbăm cu barca pe mare, în împrejurimile frumoasei vile a d-lui Crane. În barcă se mai aflau împreună cu noi câțiva dintre oaspeții de vază ai

lui Crane, pe care generalul însuși îi alesese și îi invitase. Îndată ce ne-am așezat în barcă, generalul l-a rugat pe balcanic să îi expună învățătura despre război pe care o cunoștea și care i se părea singura adevărată.

Și tot ce urmează a fost scris pe temeiul celor ce s-au spus atunci, în vremea plimbării cu barca prin golful Boston, pe Oceanul Atlantic, în luna august a anului 1927.

I.

Înarmarea

– Toate popoarele Europei și Americii, dragă generale – începutul balcanic –, se înarmează în modul cel mai febril pentru un nou război. Cine nu vede asta? Acest lucru de-abia e un secret pentru ciobanul din munte, cu atât mai puțin pentru oamenii care trăiesc în orașe și urmăresc treburile omenești. În cursa înarmării, dintre popoarele Asiei deocamdată merg în pas cu Europa și cu America două-trei popoare, cum sînt Japonia, Turcia, într-o oarecare măsură Persia și Afganistanul. Marea Chină se răfuieste cu ea însăși și face sângeroase exerciții militare pe fiii săi, pregătindu-se astfel, și fără să o știe, pentru măcelărirea fiilor altora. Dar cei ce și-au împovărat conștiința cu răspunderea pentru primul război mondial se vor încărca și cu răspunderea pentru războiul care stă să vină: sînt popoarele rasei albe, popoarele numite creștine. În pregătirile pentru noul război, sau pentru noile

războaie, ei se află înaintea tuturor celorlalte popoare și seminții de pe globul pământesc. Iar că lumea stă înaintea unui nou război, o mărturisesc următoarele:

1. Pregătirile pe față și în secret ale popoarelor amintite;

2. Bugetele militare, care la toate statele întrec incomparabil cheltuielile cu orice altă destinație, și întrec de departe bugetele militare dinaintea războiului trecut;

3. Activitatea febrilă a nenumăratelor fabrici de armament, muniție, gaze toxice, aparate electrice și electromagnetice de război, precum și masa sporită de lucrători și de producție din aceste fabrici;

4. Construcția febrilă de nave militare și alte mijloace de război navale;

5. Efectivele crescute ale armatelor regulate față de cele de dinainte de război;

6. Echipele de savanți cu înaltă calificare angajați de unele state, care își pun inteligența și energia în slujba descoperirii sau perfecționării gazelor toxice ucigăse și altor mijloace chimice de război pe uscat, pe apă, sub apă și în aer;

7. Alianțele și grupările secrete cu scopuri militare ale unor state și popoare;

8. Foarte dezvoltatele servicii de spionaj, cu ajutorul cărora un stat află planurile de război și invențiile secrete destinate războiului ale altor state.

Acestea sînt **dovezile** – dar există și **semne prevestitoare** ale unui nou război, printre care: neîncrederea crescândă dintre state, ura rasială și națională, și mai ales presentimentul întunecat general și neliniștea generală a spiritelor de pe toate cele cinci continente.

La aceasta, un voitor de bine poate răspunde: „Toate acestea sînt așa cum spui. Vedem și noi asta. Dar toate pregătirile de război nu duc neapărat la război: fiindcă în paralel cu pregătirile de război merg și pregătirile de pace”¹. Merg, da, dar merg ca un copil în urma unui uriaș, ca un

¹ Sînt treizeci de ani împliniți de când a fost făcută prima încercare de micșorare a înarmării și de instaurare a păcii în lume. La inițiativa țarului Nicolae a fost convocată Prima Conferință de pace de la Haga, în anul 1899. această conferință a fost deschisă prin următoarele cuvinte ale nobilului țar: „Noi căutăm mijlocul cel mai eficace de a asigura popoarelor binefacerea unei păci adevărate și trainice și, mai presus de toate, de a se pune capăt progresului continuu al înarmării actuale”. Reprezentanții popoarelor au semnat protocolul Conferinței de la Haga și s-au întors acasă ca să-și vadă de ocupația lor – înarmarea! În anul 1907 a avut loc cea de-a Doua Conferință de pace de la Haga. Iarăși a fost semnat un protocol și iarăși a continuat totul ca înainte. După Războiul Mondial au fost fondate Liga Națiunilor și Uniunea Interparlamentară. Protocoale sînt semnate în fiecare an, dar vechea ocupație a înarmării merge în tempo tot mai grabnic. În anul 1921 a fost convocată Conferința pentru limitarea înarmării de la Washington. Totul a mers după regulă, un protocol a fost semnat, însă calea veche nu a fost părăsită. Apoi, președintele Coolidge a convocat la Geneva Conferința celor trei puteri maritime, tot pentru limitarea înarmării. În cele din urmă, s-a ajuns la pactul Kellogg, pe care l-au semnat un mare număr de state, „respingând războiul ca mijloc de

car cu boi în urma carelor de foc. Dacă ar fi să personificăm războiul și pacea, războiul ar trebui să-i spună păcii: „Eu trebuie să mă micșorez, iar tu să crești”. Dimpotrivă – ia seama! – războiul spune păcii: „Cu pregătirile tale tu, copile, ascunde-mă, apoi aleargă pe străzi și strigă că eu nu exist și, îndeobște, nici nu voi exista!” Chiar și propaganda verbală a păcii servește multora în scopuri de război. Și astfel, în zilele noastre se adeverește încă o dată spusa prorocului: *Pace, pace, și pace nu este* (Ier. 8, 11).

Despre pace se vorbește în ziua de azi atât de mult nu pentru că e pace, ci fiindcă pacea este în primejdie – așa cum despre cinste nu se vorbește mult când există cinste și despre sănătate atâta timp cât ține sănătatea. Sau nu vedeți, ca militar, că multe convorbiri de pace sînt întrebuițate ca tactică de război camuflată? Oamenii spun: „Pace, pace”, și pace nu este!

Și într-adevăr, generale, nu am avut pace după încheierea Războiului Mondial. Dacă a avut-o

politică națională”. Și în pofida a tot ce s-a zis și tot ce s-a semnat, nici o fabrică de arme nu și-a micșorat producția de război, nici un crucișător nu a fost transformat în navă comercială și nici un regiment n-a fost lăsat la vatră – nicăieri în lume. De la Prima Conferință de la Haga și până astăzi au avut loc pe globul pământesc multe războaie, cum ar fi: războiul anglo-bur, războiul ruso-japonez, războaiele balcanice, Războiul Mondial, războiul greco-turc, dimpreună cu o mulțime nenumărată de mici războaie. După această experiență de treizeci de ani, cum să nu privească trist și îndurerat și neîncrezător toate vorbele despre dezarmare și pace până și cel mai mare optimist?

cineva, au avut-o papuașii și boșimani mai degrabă decât oamenii albi. În fapt, a existat un armistițiu, nu pace. Am avut și avem pregătire febrilă pentru un nou război – la fel ca în cazul unui armistițiu. De când Germania a cerut armistițiu în 1918 și până acum am avut de fapt numai un armistițiu. De atunci și până acum, cheltuiala principală a statelor, principala preocupare a oamenilor de stat și a generalilor și principala teamă a popoarelor se leagă de un nou război, la fel ca în cazul unui armistițiu.

Din toate acestea reiese limpede următoarea învățătură:

1. Că Războiul Mondial, început încă din anul 1914, nu pare a se fi încheiat nici până astăzi;
2. Că de la Războiul Mondial înapoi ideea unui nou război domină cu toată autoritatea dispozițiile psihice și eforturile materiale ale popoarelor și statelor;
3. Că faptele privitoare la înarmarea lumii pun în umbră toate convorbirile și bunele intenții de pace;
4. Că lumea, din punct de vedere financiar, adică din punctul de vedere al cheltuielilor în scopuri de război, este deja în stare de război.

II.

Cum va fi viitorul război

Trebuie să vă descriu asta, generale ? Oamenii cinstiți și raționali nu pot nici în trezie, nici în vis, nici în imaginație să își închipuie priveliștea îngrozitoare a războiului care stă să vină.

Va fi un război cu totul lipsit de milă, cinste și eroism. Războiul eroic dintre israiliteni și filistenii, în care cele două oști priveau lupta dintre reprezentanții lor, David și Goliat, așteptându-și de la deznodământul acelei lupte biruința sau înfrângerea, este doar o idilă pastorală față de războiul ce stă să vină. Și războiul lui Arjuna împotriva lui Bhîma, descris în Mahabharata, este doar o idilă. Precum idilă e și războiul de la Kosovo dintre sârbi și turci, ba idilă e și războiul lui Napoleon împotriva Moscovei. Dar ce spun eu ? Toate războaiele din lume, în care au străfulgerat întrucâtva și raze de milostivire, cinste și eroism; toate războaiele care au putut să insufle măcar un cântăreț bun și un cântec bun sînt o

idilă față de războiul în fața căruia stă lumea: fiindcă războiul care va să vină nu va ținti doar biruința asupra potrivnicului, ci nimicirea potrivnicului – deplina nimicire nu doar a luptătorilor lui, ci și a tot ce au ei în spatele frontului, a părinților, copiilor, bolnavilor, răniților lor și a celor luați prizonieri dintre ei, a satelor și orașelor lor, a animalelor și pătulelor lor, a căilor ferate și șoselelor lor ! Pârjol care nu gândește și nu face deosebire !

În războiul trecut a fost plînsă nimicirea catedralei din Reims. În noul război se va rîde peste ruinele multor catedrale, ale multor locuri sfinte, monumente de veacuri ale popoarele, și a tot ce mai este drag și prețios inimii omenești pe pământul patriei. Va fi aruncat fără cruțare foc de pe pământ, de pe apă, din văzduh, asupra tot ce e potrivnic. Foc, plumb și oțel vor cădea ca o ploaie nestăvilită care îneacă și dă totul morții. Odată cu aceasta vor veni și fulgere electrice, tancuri electrice, aparate din fier cu deplasare rapidă și cu tir rapid, și Dumnezeu știe – mai pe șleau spus, dracul știe – care sînt toate mijloacele infernale de ucidere, torturare și siluire a oamenilor, animalelor, ființelor și făpturilor. Iar ca o încununare a tuturor acestora va veni ultima și suprema invenție a civilizației latino-teutonice: putoarea ! Adică gazele puturoase, aruncate asupra potrivnicului și a patriei lui din cele mai felurite arme și în cele mai felurite compoziții.

Fiece ființă vie pe care Făcătorul Cel Preaînalt a dăruit-o cu organ de respirat ca să se îndulcească de aerul Lui curat și dătător de viață, își va da duhul în chinuri din pricina putorii otrăvitoare cu care va fi „dat bună ziua” civilizația apuseană. Attila, Ghinghis-Han și Cambyses ar roși de rușine înaintea unor asemenea metode inumane de război. Dar cei ce sînt botezați în numele Atotmilostivului Fiu al lui Dumnezeu se vor rușina, oare ?

Cifrele războiului viitor vor întrece în toate privințele, afară de numărul cruțaților, cifrele tuturor celorlalte războaie din istoria neamului omenesc. În cursul războiului vor fi mobilizați și copiii de la doisprezece ani în sus, precum și multe femei și fete. Se va lua pentru necesități de război, prin rechiziție, tot ce va fi rămas în spatelile frontului: și ultimul bou, și ultimul cal, și orice alt animal domestic de hrană sau de povară, și toate alimentele, toți banii, toate bijuteriile persoanelor private, toate lichiditățile din băncile private, ale unor societăți sau ale statului, și toate valorile bisericilor și mănăstirilor, îmbrăcăminte, vasele, tot ce este de fier, cupru, aluminiu, cauciuc – fără să mai vorbim de argint și aur –, telefoanele private, sobele de metal, încuietorile de la porți și uși, paturile de metal, ramele de metal de la portrete, icoane și oglinzi; într-un cuvânt, tot ce e din metal, din piele, din pânză, din cauciuc sau din oricare material ce va fi nece-

sar războiului și războinicilor. Bătrânii și bătrânele, împreună cu copiii mici și cu invalizii, vor rămâne în casele goale și reci, cu hambarele goale, cu staulul și grajdul gol, fără încălțăminte, fără curele, fără veselă, fără plug și sapă, fără cuțit și lingură, în case neîncuiate – oameni flămânzi în primejdie din partea fiarelor flămânde. Vor rupe câte puțină iarbă – unde va fi rămas după pârjolul războiului –, vor scurma pământul și vor jupui scoarța de pe copaci ca să mănânce. Cu asta se vor ține în viață. Și vor veni zile friguroase când oamenii vor arde toate cărțile din biblioteci, atât din cele publice cât și din cele particulare, și toate tablourile și obiectele de artă din muzee, numai să se încălzească poporul, numai să încălzească bătrâna bunicuță puțin ceai – fără ceai – pentru nepotul care trage să moară. De groază, mulți se vor sălbătici, se vor îndobitoci sau vor înnebuni. Și ei vor alerga, cu totul goi, nepieptănați și murdari, pe drumuri și pe străzi, prin munți și prin câmpii, urlând ca fiarele și năpustindu-se asupra celor pe care îi întâlnesc sau îi ajung. Iar după aceea, Comandamentele Supreme vor da ordin ca toate acele sărmane părți ale neamului omenesc de care luptătorii din primele rînduri își vor aminti ca de părinții lor, de frații și de surorile lor, și de copiii lor, ca toate aceste sărmane părți și părțile ale neamului omenesc să fie strămutate în peșterile din munți, din pricina primejdiei otrăvurilor puturoase prin care vrăjmașul va încerca să otrăvească tot

ce suflă în țara celeilalte tabere. În acest fel, în cursul războiului nu va mai fi, de fapt, popor în așezările omenești de acum, în orașele și satele de acum, în casele și colibe de acum: fiindcă toată țara va fi un câmp de luptă. Nu cumva se va preface, dragă generale, toată planeta noastră într-un câmp de luptă? Dintre orașenii din spațele frontului nu va mai putea fi văzut, nicăieri, nici unul. Vor fi cu toții în refugii, prin peșteri și prin râpile din munți. Cum își va duce zilele sărmanul popor în refugiile acelea, nici un om nu va putea să povestească. Când războiul, după vreme îndelungată, se va fi încheiat, se va vedea că toate acele peșteri și râpe din munți sînt pline cu osemintele poporului care va fi murit.

O caracteristică aparte a viitorului război va fi lipsă de idealuri a tuturor țărilor beligerante și neîncrederea reciprocă dintre luptătorii aflați sub același stindard: fiindcă acest război nu va fi dus, în fapt, nici în numele credinței, nici în numele libertății, nici în numele patriei sau națiunii – chiar dacă acestea vor fi etalate ca lozinci – ci, în principal, doar în numele urii și răzbunării, al acaparării și jafului. Din pricina acestei lipse de idealuri, care nimicește orice însuflețire, în toate armatele vor fi mulți trădători și spioni plătiți. Prin urmare, va fi multă neîncredere reciprocă, și vor fi puse la zid întregi unități de luptă. Pe lângă cei vinovați vor fi omorâți și mulți nevinovați de către propriile autorități. Și, mai mult, din

pricina lipsei oricărui ideal important și adevărat pentru care cineva să se învoiască a muri de bunăvoie va fi și o lipsă totală de eroism și de eroi. Într-o situație grea, oamenii se vor arăta lași, iar într-una ușoară – lipsiți de suflet și jefuitori de cadavre. Mașinile moarte de război vor reprezenta, la drept vorbind, principalii și singurii eroi ai viitorului război. Ele se vor arăta mai vii, mai inteligente, mai puternice și mai viteze decât omul – făcătorul și proprietarul lor. Omul va fi atât de nimicnic în mijlocul mașinilor sale, atât de sărman și de înfricoșat! El va aplauda mașinile sale de război așa cum erau cândva aplaudați eroii. Și vor fi distinse cu decorații, și vor fi împodobite cu cununi de laur. Mașinile moarte de război!

O mare parte din toate grozăviile pe care le-am descris ale războiului viitor le-am trăit și văzut deja în trecutul Război mondial. Însă războaiele viitoare vor fi în toate privințele mai cumplite decât toate războaiele trecute.

Este greu însă, dragă generale, să descrii cu limba omenească acea noapte furtunoasă și întunecată, plină de crimă, groază și haos, în care Europa și America, intrând, trag după ele întreaga lume.

Din toate acestea reiese limpede învățătura:

1. Lumea civilizată va pune în slujba viitorului război toată inteligența sa, toată energia și tot avutul său, fără rezerve.

2. Grozăviile distrugerilor din viitorul război vor întrece toate grozăviile războaielor din vremurile trecute.

3. Viitorul război se va distinge prin lipsa de idealuri și prin lipsa milostivirii și eroismului.

III.

Care sînt cauzele viitorului război

Mă întrebați, generale, care pot fi cauzele viitorului război ?

Mă întrebați, de fapt, despre adevăratele pricini ale acestui război sau despre incidentul prin care va începe războiul ? Fiindcă, vedeți, e vorba despre două lucruri diferite.

Politicienii și ultrapatrioții europeni care socot că trecutul Război mondial a fost pricinuit de atentatul de la Sarajevo nu sînt cătuși de puțin calificați să ne explice cauzele viitorului război. Dacă cetățenii unui oraș și-au stropit casele cu petrol și se găsește un copilandru care din reavoință sau ștregărie aruncă în oraș un chibrit aprins, se va chema că el a provocat incendiul ? Apreciați singur cât de miopi au devenit cărturarii și fariseii vremurilor noastre ! Cauzele nașterii unui monstru le caută cu pînă la chiar nouă luni înainte de naștere, în vreme ce cauzele unei monstruoziți atît de înfricoșătoare cum a

fost trecutul măcel mondial, ei sînt gata să le afle într-un incident sângeros care s-a întîmplat la Sarajevo cu numai o lună de zile înainte ca această monstruoasă să iasă la lumină ! Atunci când oamenii vor război, asemenea incidente se găsesc repede pentru a sluji drept uvertură a războiului. Dacă oamenii sînt gata de război, oare multă vreme va trebui așteptat vreun atentat, sau arderea vreunui steag, sau maltratarea vreunui consul, sau omorîrea vreunui misionar ?

Cu greu ar putea fi în măsură să ne explice cauzele viitorului război și filosofii evoluționiști și economiști. Cine poate să asculte în serios vorbind despre război pe cei care privesc războiul ca pe un lucru firesc și necesar pentru un așa-numit progres al neamului omenesc ? Dacă această vărsare de sânge nebunească pe care ochii noștri au văzut-o vreme de câțiva ani este un lucru firesc, înseamnă că rațiunea și cinstea sînt nefirești la oameni. Dacă un puhoi de fărădelege organizată, și numai de fărădelege, cu toate zăgazarile și stăvilarele deschise, inundă și pustiește lumea, câteva milioane de vieți ome- nești și preface în cenușă tot ce s-a înfăptuit și clădit cu osteneală îndelungată de-a lungul a generații și generații, și totul pentru nu știu ce progres, atunci progresul e cel mai de nedorit lucru din lume, și însuși cuvîntul „progres” este cel mai primejdios și mai blestemat cuvînt din vocabularul omenesc.

Ce progres a adus lumii trecutul Război mondial ? Să deschidă ochii și să vadă măcar cei ce își amintesc de oamenii și condițiile de viață dinaintea acestui război. Nu e nimic mai evident ca faptul că acest război vestitor de rău i-a făcut pe oameni mai răi și mai degenerați, fizic și moral, iar condițiile politice, economice și financiare s-au înrăutățit în urma lui. Bineînțeles, la asta filozofii evoluționiști vor răspunde cu obișnuitul zâmbet sardonice: „Asta nu se poate aprecia acum. Progresul pe care omenirea l-a făcut prin războiul trecut va putea fi calculat abia după sute și mii de ani !” Astfel, acești filosofi, în această problemă ca și în oricare alta, plutesc într-un întuneric de mii de ani – adesea într-un întuneric și mai întunecat, de milioane de ani – fie înainte, fie după, într-un întuneric în care nici o teorie nu poate fi verificată.

În fine, nici gânditorii de tipul lui Machiavelli și Nietzsche nu explică defel taina războiului. A diviniza anumiți oameni și a le da cheile războiului și păcii fără a ține seama de nici un fel de scrupule morale, fără a ține seama de raporturile lor cu Dumnezeu și aproapele, înseamnă a teoretiza împotriva nu doar a idealurilor, ci și a realităților și experienței de veacuri a neamului omenesc.

Mă întrebați, generale, cine ar putea atunci să ne arate și să ne explice cauzele viitorului război sau ale războiului îndeobște ? Nimeni altcineva

decât **Sfânta Scriptură** a lui Dumnezeu. Nu există nici măcar o singură carte în această lume în care să fie descrise atâtea războaie ca în **Biblie**, descrieri însoțite de explicarea lor, care merge până la rădăcina primă. Acolo este adunată o uriașă experiență privitoare la războaie, la biruințe și înfrângeri, a neamului omenesc de pe trei continente – și toată această experiență este explicată și lămurită într-o lumină aparte. Nu există nici o filosofie a războiului care să poată da răspunsuri mulțumitoare cu privire la cauzele războiului și să prevadă biruința sau înfrângerea uneia dintre părțile aflate în război. Astfel de răspunsuri și astfel de prevederi numai **Biblia** ne poate da. Ca atare, nici nu există în ziua de astăzi, niciunde, nici o carte mai actuală despre război, despre cauzele războiului și despre deznodământul final al războiului, decât **Biblia** sau **Sfânta Scriptură** a lui Dumnezeu.

Se înțelege că în **Biblie** nu sînt descrise toate războaiele din istoria neamului omenesc: însă acelea care sînt descrise și explicate în ea sînt **exemplare pentru toate războaiele din trecut și din viitor**. Acest fapt nu-l schimbă nici amploarea războiului, nici tehnica de război. Atât războaiele locale cât și cele mondiale au loc ca urmare a aceluiași cauze, așa încât și unele și celelalte, de orice amploare ar fi și pe oricare câmp de luptă s-ar desfășura, se explică la fel de ușor prin **Biblie**. Și viitorul război, așadar, va

putea fi înțeles și explicat numai prin **Biblie**, adică prin războaiele exemplare pomenite și explicate în **Biblie**.

Ca atare, lăsând pe mai târziu adevărata explicație a cauzelor viitorului război, îngăduiți-mi ca în această clipă solemnă și dureroasă dintre două războaie, cel de ieri și cel de mâine, să răsfoim încă o dată vechile pagini ale acestei cărți mărețe, care nu ne învață prin teoriile și cugetările câtorva oameni, ci prin experiență și fapte.

E cazul să vă spun numaidecât că în lumina **Bibliei** nu trebuie să ne întrebăm care vor fi cauzele, ci care sînt cauzele viitorului război. În lumina **Bibliei** ele sînt deja realizate și sînt palpabile. Cetățenii din oraș își stropesc de zor casele cu petrol. Este cu totul lipsit de obiect să ne întrebăm cine va arunca primul scânteia în oraș.

IV.

Caine, unde este fratele tău ?

Primul sânge omenesc, generale, care a fost vărsat pe pământ a fost sânge de frate. Acest fapt e simbolic pentru toate fărădelegile săvârșite de om asupra omului până la sfârșitul istoriei. Și ultimul sânge omenesc, generale, care va fi vărsat pe pământ va fi, din nou, sânge de frate: fiindcă ce altfel de sânge ar putea fi ?

Dar frații după sânge nu sînt întotdeauna frați după duh. Cain și Abel aveau același sânge, dar nu și același duh; erau frați după sânge, dar nu frați după duh: fiindcă în vreme ce duhul lui Abel era luminat de Dumnezeu, duhul lui Cain era întunecat de zavistie. *S-a întristat Cain foarte, și s-a mâhnit fața lui*, adică i s-a întunecat și fața din pricina duhului întunecat. Și când erau singuri în câmp, *s-a sculat Cain asupra fratelui său Abel și l-a omorât pe el* (Fac. 4, 5-8).

Văzut-a Atoatevăzătorul Dumnezeu ce a făcut Cain și l-a întrebat: *Unde este Abel, fratele*

tău ? Iar vărsătorul de sânge, ca fiecare vărsător de sânge de mai târziu, s-a slujit de minciună și a răspuns: *Nu știu: au doar păzitor sînt eu fratelui meu ?*

Cu asta a început istoria neamului omenesc pe pământ, și anume cu o ucidere de frate. O ucidere de frate din zavistie ! Aceeași zavistie satanică ce a răcit dragostea protopărinților noștri față de Făcător a răcit și dragostea primului lor fiu față de fratele său. Această din urmă fărădelege a venit ca urmare a celei dintâi, precum și ca pedeapsă pentru cea dintâi – pedeapsă pentru Adam și Eva. Văzând pe fiul lor mai tânăr și mai bun omorât, tatăl și mama nu au avut cum să nu simtă boldul otrăvit al păcatului pe care îl săvârșiseră față de Dumnezeu în Rai. Însă acesta a fost doar începutul, exemplar pentru întregul viitor al urmașilor lor. În ce constă caracterul exemplar al acestei fărădelegi ? În aceea că păcatul omului față de om apare ca urmare a păcatului omului față de Dumnezeu. Sau, cu alte cuvinte – atunci când vorbim despre război –, că războiul omului împotriva omului apare ca urmare a războiului omului împotriva lui Dumnezeu. Dacă Atotmiostivul Făcător al oamenilor nu ar fi potolit incendiul care a fost și este în continuare aprins de păcat, neamul omenesc ar fi fost nimicit chiar de la prima generație istorică. Dar mila Făcătorului mai întâi a împiedicat răzbunarea asupra ucigașului de frate Cain, iar apoi a dat mângâiere

nefericiților părinți prin cel de-al treilea fiu, Sit. *Și a pus Domnul Dumnezeu semn lui Cain, ca oricine îl va afla pe el să nu-l omoare* (Fac. 4, 15). Și a tot trăit Cain pe pământ, fugind din loc în loc și tremurând cu întregul trup. Iar mama lui Abel cel omorât, când l-a născut pe Sit, a pus acest fapt pe seama milostivirii lui Dumnezeu, zicând: *Dumnezeu mi-a dat alt fiu în locul lui Abel, pe care l-a omorât Cain* (4, 25).

Și astfel, generale, acest prim început al tuturor războaielor care au urmat se înțelege în lumina Sfintei Scripturi în următorul chip:

1. Există o lege implacabilă a păcatului.
2. Războiul omului împotriva omului este urmarea războiului omului împotriva lui Dumnezeu.
3. Războiul părinților împotriva lui Dumnezeu îl continuă apoi fiii unul împotriva altuia.
4. Milostivirea Făcătorului temperează legea păcatului și prin acesta face cu puțință dăinuirea neamului omenesc pe pământ.

V.

Domnul e stindardul meu

În valea Sidimului, acolo unde este Marea Moartă, izbucnise război între nouă împărați – patru de o parte și cinci de cealaltă. Era un război de răzbunare și jaf, unul din nenumăratele războaie dintre urmașii lui Canaan, fiul lui Ham, fiul lui Noe. Iar acești urmași ai lui Canaan se afla sub blestemul lui Noe pentru păcatul necinstirii de părinte (Fac. 9, 25). Împăratul Hodologomor era cel mai însemnat între căpeteniile de oaste ale uneia dintre părți, iar împărații Sodomei și Gomorei – între căpeteniile de oaste ale celeilalte. Împărații Sodomei și Gomorei au căzut, oștile lor – câte mai rămăseseră – au fugit care încotro prin munți, iar învingătorii au luat *toate averile Sodomei și Gomorei și toată hrana lor, și au plecat* (Fac. 14, 11).

Însă acesta nu a fost sfârșitul războiului. Jefuitoarii învingători făcuseră un lucru lipsit de prevedere, care a preschimbat degrabă săltarea lor de

biruință în groază și înfrângere. Această mică lipsă de prevedere, generale, precum știți din istoria războaielor, o fac toți asupritorii din veac și până în veac, ca o frânghie nevăzută în jurul gâtului, care se strânge atunci când ei se așteaptă cel mai puțin. De obicei, lor li se dă biruință la început în războaie doar ca să îndure după aceea o înfrângere mai cumplită. Și iată în ce a constat lipsa de prevedere a împăratului Hodologomor și a aliaților săi. Dimpreună cu restul robimii pe care ei o mânaseră din Sodoma, fusese prins și dus și un om drept: Lot, nepotul lui Avram, omul lui Dumnezeu. Vestea despre aceasta a ajuns la Avram. Și Avram și-a adunat degrabă slugile, și cu încredere în Dumnezeu i-a lovit pe cei cinci împărați biruitori. Și i-a zdrobit atât de cumplit, că în fuga lor nu s-au oprit nicăieri de la Marea Moartă și până la Damasc. Și a slobozit Avram pe Lot, și tot restul robimii pe lângă el, și a întors averea jefuită oamenilor din Sodoma.

Ați auzit, generale, de misterioasa și niciodată îndeajuns explicata persoană a împăratului Melhisedec? Cu acest prilej, așadar, apare acest misterios împărat biblic înaintea lui Avram. El binecuvântează pe Avram, însă nu pune biruința lui Avram pe seama lui Avram, ci pe seama Dumnezeului Celui Preaînalt, așa cum a făcut și Avram însuși. *Binecuvântat este Dumnezeu Cel Preaînalt, Care a dat pe vrăjmașii tăi sub mâna ta*, i-a grăit Melhisedec lui Avram. Iar când împăratul Sodomei,

bucuros de nesperata întorsătură a lucrurilor, a vrut să-i dăruiască lui Avram toate avuțiile, cerând de la el doar robimea, dreptul Avram i-a zis: *Tinde-voi mâna mea către Domnul Dumnezeu Cel Preaînalt, Care a făcut cerul și pământul, jurându-mă: nu voi lua nimic dintr-ale tale, de la ață până la legătura încălțăminteii, ca să nu zici: eu am îmbogățit pe Avram* (Fac. 14, 20-23). Și nu a luat biruitorul Avram nimic pentru sine. Nici măcar obișnuitele despăgubiri pentru cheltuielile de război nu și le-a oprit: fiindcă nici nu mersese la război ca să ia ceva pentru sine, ci ca pentru a slobozi pe cei robiți de tiranii fără de Dumnezeu și ca să le recapete celor robiți averea de la jefuitori. Privindu-se pe sine ca surghiunit pentru dreptate, el și-a aflat răsplată în aceea că a cucerit biruință dreptății.

Comparați, generale, gestul acestui om al lui Dumnezeu cu gestul celui care a cucerit Parisul în anul 1870 – sau, dacă vreți, cu cel al învingătorului din anul 1918; și amintiți-vă că acești învingători moderni erau creștini botezați, în vreme ce Avram era om din tăierea împrejur, care prin marea sa credință în Dumnezeul Cel viu preînchipuia din depărtare un creștin adevărat. Ce minunat ar fi sunat aceste cuvinte ale lui Avram și în gura lui Bismarck învingător în Paris: „Tinde-voi mâna mea către Domnul Dumnezeu Cel Preaînalt, jurându-mă cu privire la Franța: nu voi lua nimic dintr-ale tale, de la ață până la legătura încălțăminteii, ca să nu zici: eu am îmbogățit Germania!” – Răsunetul acestor cuvinte ar fi

străbătut veacurile mult mai departe și mai frumos decât răsunetul blestematelor cincisecizeci de franci pe care Bismarck i-a stors de la Franța învinsă.

Să facem acum un salt peste multe veacuri, și să cercetăm alt război.

În deșertul uscat de la poala Horivului a însetat poporul israilitean, și acolo nu era apă. Și a început tot poporul să strige asupra lui Moisi pentru aceea că îi scosese din Egipt. Și – lucru și mai negru – a început poporul a se îndoii de Dumnezeu și de ajutorul Dumnezeiesc. Atunci a strigat blândul Moisi către Domnul: *Ce voi face cu poporul acesta? Încă puțin, și mă vor ucide cu pietre* (Ieșire 17, 4). Și Domnul l-a auzit, și i-a ajutat să scoată apă din stânca Horivului și să potolească setea poporului. Însă păcatul îndoirii lui de Dumnezeu și al cărtirii poporului necredincios trebuia plătit. Aceasta e legea păcatului. Drept aceea, a lovit împăratul pustiei, Amalic – un păgân –, pe israiliteni cu putere mare și înarmată. Și israilitenii au fost cuprinși de frică și de groază. Prin această frică și groază plăteau păcatul îndoielii și cărtirii împotriva lui Dumnezeu și a slugii Lui Moisi.

Atunci, Moisi a trimis pe Iisus Navin ca să se lupte cu israilitenii împotriva lui Amalic, iar el s-a suit pe un munte înalt, unde se ruga lui Dumnezeu cu mâinile ridicate. *Și cât ținea Moisi mâinile ridicate, biruia Israil; iar când lăsa mâinile, biruia Amalic* (Ieșire 17, 11). Însă războiul s-a prelungit o

zi întreagă, până la apusul soarelui, iar lui Moisi i se îngreuiaseră mâinile. Și Aaron cu Or, luând o piatră, au pus sub el, și a șezut; iar ei îi sprijineau mâinile, unul dintr-o parte și celălalt din cealaltă. *Și a sfărâmat Iisus pe Amalic* (17, 13). Remarcați, generale, caracteristica originală a acestui război: comandantul principal nu comandă armata, ci stă nemișcat la rugăciune, cu mâinile ridicate, în vreme ce adjunctul lui comandă și conduce armata în luptă cu vrăjmașul. Și nu învinge atât cel care a condus lupta cât cel care a înălțat rugăciuni¹. Cel Preaînalt a îngăduit lui Amalic să lovească pe Israil după cugetul său tâlhăresc, pentru ca prin frică să pedepsească pe Israil; însă El nu a îngăduit lui Amalic să biruiască până în sfârșit, ci a dăruit biruința definitivă lui Israil, pentru credința și rugăciunea lui Moisi, sluga Sa.

Atunci, Moisi a făcut în locul acela un altar, și l-a numit: *Domnul e stindardul meu*².

Cu adevărat, Dumnezeu fusese stindardul lui Moisi. Domnul fusese și stindardul lui Avram. Luptând sub acest stindard, fiecare din ei și-a

¹ Același lucru s-a întâmplat și în bătălia de la Clontarf, din Vinerea Mare a anului 1014, când irlandezii creștini au luptat împotriva cotorpitorilor vikingi păgâni. Regele Brian Boru, spune tradiția, a stat neclintit la rugăciune în toată vremea luptei și s-a lăsat ucis de vrăjmași fără să se apere, dar rugăciunea și jertfa lui au fost primite, Dumnezeu dând biruință deplină creștinilor (n. tr.).

² Potrivit textului ebraic (n. tr.).

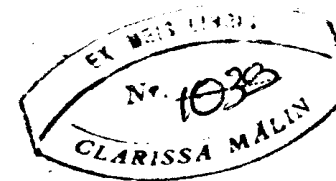
biruit vrăjmașul mai puternic. Avram, cu o ceată de slugi – nu de ostași, ci de oieri –, a biruit sub stindardul acesta cinci împărați; iar Moisi, sub același stindard, a biruit pe războinicul și prădalnicul împărat Amalic, care era mai puternic și prin numărul luptătorilor și prin arme. Iar că Amalic era mai puternic se vede din aceea că îndată ce Moisi își pleca mâinile la rugăciune, Amalic biruia pe israiliteni. Asta înseamnă: îndată ce Preaînaltul lăsa să hotărască numai puterea fizică, fără intervenția Lui, Amalic înainta, iar Israil dădea înapoi.

Astfel au câștigat, așadar, și Avram și Moisi biruințe strălucitoare, având pe Domnul Cel Viu ca stindard în războaie.

Iar Holodogomor și Amalic, ce stindard puteau avea? Vreun idol în chip de leu, sau vultur, sau lup, sau alt animal de pradă, ale căror imagini, din nefericire, se află și astăzi pe stindardele multor popoare, atât necreștine cât și creștine.

Din acestea reiese limpede în lumina biblică:

1. Că cei care se războiesc în scop de jaf, ca Holodogomor și Amalic, pot, cu îngăduința lui Dumnezeu, să izbândească la început.
2. Că tâlharii și asupritorii izbândesc în război nu din pricina puterii lor, ci din pricina păcătoșeniei aceluiași popor pe care îl lovesc.
3. Că dreptii lui Dumnezeu, asemenea lui Avram și Moisi, biruie pe vrăjmaș atunci când luptă sub Dumnezeu ca sub un stindard, pentru apărarea celor copleșiți și neputincioși.

VI.

Curvia aduce dezastru în război

Acum, dragă generale, binevoii a asculta ce este scris pe o altă pagină a **Bibliei**. Când vei ieși cu oaste asupra vrăjmașilor tăi, să te ferești de tot lucrul rău (Deuteronom 23, 9). Porunca aceasta a dat-o Cel Preaînalt poporului ales prin Moisi, sluga Sa. Ferirea de tot lucrul rău în război, și mai ales de curvie, este până în zilele noastre o regulă de temelie a moralei de război a țăranilor balcanici nepervertiți.

Ce aduce păzirea și ce aduce călcarea acestei morale ne-o ilustrează cel mai bine istoria poporului israilitean. Un comandant de oști cu caracter josnic nu dobândește biruință. Un ostaș josnic pierde în război fără slavă. *Războiul este al Meu*, zice Domnul.

Atunci când Făcătorul cerului și al pământului, Domnul oștirilor, are planul Său cu un popor, nimeni în lume nu poate zădărnici acel plan al Lui, afară numai de acel popor. În privința

poporului israilitean, planul Domnului a fost să facă acest popor luminător al Său între celelalte popoare prin credința în El, Cel Unul Viu și Adevărat. Ca atare, Domnul S-a apucat să scoată pe Israil din robia egipteană și să îl ducă în Canaan, în pământul lui Avraam, al lui Isaac și al lui Iacov, în pământul făgăduinței. Israil ar fi străbătut această cale și repede și ușor, cu ajutorul lui Dumnezeu, de nu și-ar fi pus singur bețe în roate. Nici Faraon, nici Marea Roșie, nici Amalic, nici toți împărații păgâni și toate popoarele păgâne dintre Egipt și Ierusalim nu ar fi fost în stare a opri mersul poporului pe care Dumnezeu îl călăuzea sau, la drept vorbind, îl purta cu Duhul Său Cel Atotputernic. Însă păcatele săvârșite chiar de către popor, păcate înfricoșătoare împotriva lui Dumnezeu, a Conducătorului lor Cel Nevăzut, l-au oprit, l-au întors îndărăt, l-au rătăcit și l-au aruncat într-o primejdie groaznică. La cele mai mici neizbânzi pe care Dumnezeu le îngăduise asupra acestui popor pentru a pune la încercare credința lui, poporul israilitean a cârtit nebunește împotriva Domnului Dumnezeu, și prin această cârtire a atras asupra sa chinuri de la molimă, chinuri de la șerpi, înfrângeri de la vrăjmași, învârtirile în cerc ale rătăcirii – rătăcire prin pustie vreme de patruzeci de ani încheiați. De fiecare dată când acest popor era pocăit, trezvit și curățit de păcat, înainta cu ușurință,

biruia fără greutate multe piedici și înfrângea fără pierderi mulți vrăjmași ai săi.

Să luăm ca exemplu războaiele împotriva împăratului amoreilor și a împăratului Basanului. Moisi trimisese soli la Sion, împăratului amoreilor, cu o astfel de înștiințare: *Lasă-ne să trecem prin pământul tău: pe cale vom merge, nu ne vom abate nici în țarină, nici în vie, nici vom bea apă din fântâna ta; pe calea împărătească vom merge, până ce vom trece hotarele tale* (Numeri 21, 22). Dar împăratul Sion nu a îngăduit aceasta, ci a îndrăznit și a lovit pe Israil. Și a pornit război. Și a fost Sion bătut cumplit. Aceeași soartă s-a abătut și asupra lui Og, împăratul Basanului. Și pe el l-a bătut Moisi până în sfârșit.

După aceste două biruințe strălucitoare pe care le-a câștigat poporul israilitean pocăit și curățit asupra celor doi împărați păgâni, a intrat frica în toate popoarele dimprejur. Mare frică a intrat mai ales în moabiteni și madianiteni, atunci când Moisi ajuns cu poporul său la hotarele lor. Înfricoșați foarte, grăiau între ei: *Acum, adunarea aceasta va înghiți pe toți cei dimprejurul nostru cum înghite vițelul iarba cea nouă din câmp* (Numeri 22, 4). Însă aceasta nu s-a întâmplat. Dar ce s-a întâmplat? S-a întâmplat că poporul ales iar și-a pus singur piedică în cale prin aceea că *s-a spurcat curvînd cu fiicele lui Moab* (25, 1). Și cum început să curvească, a uitat și de Dumnezeu, Cel Unul și Viu, și de calea sa, și de misiu-

nea sa, și s-a oprit din mersul său. Și săvârșeau israilitenii curvie cu fiicele lui Moab; dar prin această curvie trupească ei săvârșeau și curvie duhovnicească, adică acel fel de curvie pe care mai târziu toți prorocii l-au înfierat cu glas de tunet la fiii și fiicele poporului ales. Această curvie duhovnicească, rătăcire și întunecare a minții, rod al curviei trupești încă și mai cumplit decât aceasta, consta în apostazia de la Dumnezeu cel Viu și Unul și în închinarea la idolii păgânești. Inima poporului s-a lipit de idolii cei morți ai Moabului. Și fiicele Moabului chemau pe israiliteni la curvie trupească precum și duhovnicească; și israilitenii mergeau la ele, și se închinau la idolii lor, și le aduceau jertfe. Și în loc ca poporul israilitean să-i cucerească pe moabiți, au cucerit moabiții poporul israilitean. *Ei vă cuceresc cu viclesugurile lor, și v-au viclenit pe voi* (Numeri 25, 18).

După legea păcatului, întreg poporul lui Dumnezeu trebuia să fie lovit și nimicuit pentru necredința față de Dumnezeu său. Însă l-a mântuit și de această dată milostivirea lui Dumnezeu, care a ostit legea păcatului – și l-a mântuit numai pentru râvna cea dreaptă a lui Moisi și Finees. Finees, nepotul lui Aaron, mâniat pe fărădelege, a năvălit în cortul unui israilitean care adusese la sine o femeie madianiteancă spre a curvi – a năvălit Finees pe neașteptate și i-a străpuns pe amândoi cu sulița. Iar Moisi a po-

runcit să fie spânzurate toate căpeteniile poporului, care fuseseră în fruntea lui la destrăbălare și dezmaț. Văzând cu ochii săi aceasta, poporul s-a speriat foarte. Și s-a pocăit poporul pentru păcatele sale. Și doar atunci, după îndelungă oprire și uitare de Dumnezeu, au putut israilitenii să pornească din nou la drum. Și au pornit înainte asupra vrăjmașilor lor și i-au supus, au cucerit toate cetățile lor și tot pământul lor.

De aici reiese limpede că:

1. Alături de curvia trupească merge și curvia duhovnicească, adică apostazia de la Dumnezeu Cel Adevărat, lepădarea de Dumnezeu și căderea sub stăpânirea dumnezeilor mincinoși.

2. Curvia, atât de un fel cât și de celălalt, aduce dezastru în război.

VII.

Furtul aduce înfrângere în război

Atunci când Iisus Navi a cucerit orașul întărit Ierihon, fără osteneală și pierderi, oștirea lui a suferit degrabă după aceea înfrângere în fața orașelului amorit Ghe, lipsit de întărituri. Iisus, ce-i drept, trimisese cu totul trei mii de oameni să năvălească și să pună mâna pe Ghe – dar acest număr ar fi fost cu totul îndestulător, potrivit chiar și celui mai prevăzător calcul omenesc, fiindcă războinicii din Ghe erau puțini. S-a întâmplat, însă, ceva neașteptat. Ostașii lui Navi, îndată ce s-au apropiat de Ghe, au rupt-o la fugă înapoi. Pricina acestei fugi este complet inexplicabilă din punct de vedere fizic. Gheenii ies din cetățuia lor, îi urmăresc pe israiliteni, îi ajung degrabă și taie treizeci și șase dintre ei, ceea ce a pricinuit foarte mare panică între aceștia din urmă și o încă mai grăbită fugă a lor. Gheenii, prinzând curaj, aleargă după ei, îi ajung pe un povârniș și-i bat pe toți (Iisus Navi 7, 5).

Această înfrângere neașteptată a băgat frică și cutremur în restul oștii lui Israil, și a slăbit inima poporului, și s-a făcut ca apa (Iisus Navi 7, 5). Iar căpetenia oștii lui Israil, Iisus Navi, a căzut cu fața la pământ înaintea Chivotului Legământului, a lucrului sfânt înaintea căruia obișnuia el să se roage, și a început să tânguiască înaintea lui Dumnezeu, rugându-L să-i descopere pricina tainică a acestei întâmplări uluitoare. Și a zăcut așa până seara, tânguindu-se. Și i s-a descoperit de la Dumnezeu că pricina acelei neizbânzi era furtul. Dumnezeu i-a grăit: *Păcătuit-a Israil și a călcat legământul Meu, care am făcut cu ei, că a luat din cele date pieirii, și furând a mințit și a băgat între lucrurile sale (7, 11).*

Auzind aceasta, Iisus Navi a început să caute hoțul, pricinuitoarul unui dezastru atât de mare al poporului. Și l-a aflat în persoana unui oarecare Ahar al lui Harmi, din seminția lui Iuda. Și însuși Ahar a recunoscut că văzuse în Ierihon o haină de-a vrăjmașilor, două sute de sicli de argint și un lingou de aur, și se lăcomise, și luase totul pentru sine, și îngropase cele furate în pământ, sub cortul său. Auzind aceasta, căpetenia oștii i-a strigat: *Pentru ce ne-ai pierdut pe noi? Piarză-te pe tine Domnul astăzi! (7, 25).* Și Ahar a fost pedepsit crunt: l-au acoperit cu pietre pe el și toată casa lui și dobitoacele lui și toate lucrurile lui, furate și nefurate.

După această curățire sângeroasă de păcatul din sânul ostirii sale, Navi a pornit iarăși asupra cetății Ghe, și a cucerit-o fără strădaniei și fără pierderi.

Acest război ne oferă învățătura limpede că poporul ce are o misiune dumnezeiască, fie pedepsirea, fie îndreptarea unui alt popor, nici în privința unei singure porunci nu are voie să calce legea lui Dumnezeu – nici armata ca întreg, nici conducătorii acelei armate, și nici măcar unul singur dintre cei mai simpli ostași. Dacă un singur ostaș dintr-o asemenea armată săvârșește furt, sau tâlhărie, sau curvie, sau pângărire a vreunui lucru sfânt, sau vreun alt păcat împotriva legii lui Dumnezeu, prin aceasta el împiedică izbânda în război a întregii armate. Cu cât e un ostaș mai înalt în rang, cu atât păcatul lui este o piedică mai mare pentru izbânda armatei din care face parte. Păcatul săvârșit împotriva lui Dumnezeu și a legii lui Dumnezeu de principalii comandanți ai unei armate este totuna cu trădarea și capitularea conștientă în fața inamicului. Orice păcat săvârșit în vreme de război se răzbună mai grabnic decât în timp de pace. Acest fapt nu trebuie pierdut niciodată din vedere: fiindcă războiul este o scurtă răfuială a lui Dumnezeu pentru îndelungate fapte ale oamenilor în lume. Ne plângem și ne tânguim că nu știu ce companie a dat de necaz și a pierit. În război nu există întâmplare. Sau plângem nu știu ce ofițer

care a fost ucis sub cortul său de un glonț rătăcit. Nu există și nici n-a existat vreodată glonț rătăcit. Fiece glonț din pușcă nimereste acolo unde trebuie să nimerască. Nu există întâmplare oarbă în război, generale dragă.

Că ostașul în război trebuie să fie curat de păcat și să aibă duhul drept ca o lumânare înaintea lui Dumnezeu, e lucru cunoscut dintotdeauna de popoarele de țărani din Balcanii noștri. Ei cunosc acest lucru și în ziua de astăzi, și după această cunoștință se călăuzesc în război, în măsura în care nu au fost pervertiți la minte de către cei care vorbesc despre război necunoscând nimic și negândind nimic. Iar numărul acestora din urmă e astăzi foarte mare în Apus. Ei au pierdut orice idee cu privire la înrâuririle mai subtile, duhovnicești și morale, ce hotărăsc soarta războiului. Rolul hotărâtor în război îl atribuie mașinilor vii și moarte, adică ostașilor ca ființe trupești și instrumentelor de război. Ei numesc toate acestea, fără deosebire, printr-un singur cuvânt: „material”. Materialiști sînt în toate, materialiști sînt și în aprecierea războiului. Filosofia lor de război nu știe decât de masă și de abilitate. Prin urmare, aprecierile lor sînt cu totul de nimic și, ca atare, toate prevederile și prezicerile lor despre războaiele acestea din urmă, ai căror martori vii suntem deja și noi, au fost fără excepție dezmințite de către deznodământul lor. Greșeala lor fundamentală, la care nu le sînt

părtași țărani din Balcani, stă în aceea că în războiul dintre două oștiri se gândesc numai la cele două oștiri în luptă, dar nu și la Cel de-al treilea, Hotărâtor, Atoatevăzător. Iar la acest Al treilea, Hotărâtor, Atoatevăzător, se gândesc popoarele creștine nepervertite din Balcani mai mult decât la părțile aflate în luptă. Tocmai aceasta e poziția biblică față de război.

Din aceasta reiese limpede că:

1. Domnul oștirilor urăște pe cei ce fură în război.
2. Furtul săvârșit în război de către indivizi împiedică izbânda întregii armate.

VIII.

Șeptimea celor osândiți la moarte

Atunci când un popor apostaziază de la Dumnezeu, Cel Unul și Viu, el devine în fapt mort. Și însăși ființa lui se clatină în această lume ca o umbră, ca un stejar care a fost ferăstruit, dar nu încă doborât. Nu trebuie decât să vină un cutremur, sau o inundație, sau molimă, sau război ca să destrame umbra, ca să doboare copacul ferăstruit, ca să îngroape morții: fiindcă a apostazia de la Dumnezeu, Cel Unul și Viu, înseamnă a porni război împotriva lui Dumnezeu și a călca toată legea Lui. Cum poate iarba să se războiască împotriva covașului? Cum pot oalele să lupte cu olarul? *Au mări-se-va securea asupra celui ce taie cu ea?* (Is. 10, 15).

Șapte popoare trăiau în pământul Canaanului: heteii, ghergheseii, amoreii, hananeii, ferezeii, ievveii și ievuseii. Toate aceste popoare apostaziaseră de la Dumnezeu, Cel Unul și Viu, călcaseră toată legea lui Dumnezeu, se dedaseră

închinării la idoli, precum și inevitabilului amoralism extrem. Nici milostivirea și nici pedeapsa Celui Preaînalt nu a atins inimile lor: fiindcă atât milostivirea cât și pedeapsa Dumnezeiască ei nu le-au pus pe seama lui Dumnezeu, ci pe seama diavolilor. Credința lor era numai credință în diavoli, frica lor – frică de diavoli, și alianța lor – alianță cu diavolii. Așa erau popoarele acestea atunci când Iacov a părăsit Canaanul și s-a strămutat în Egipt, așa erau și după patru sute treizeci de ani, când poporul lui Iacov sau Israil s-a întors în Canaan. Ca număr și trupește ei erau mai puternici ca israilitenii (Deut. 7, 1), însă duhovnicește erau morți. Și oamenii din Sodoma și Gomora erau niște morți duhovnicește de aceeași teapă și Puterea de Sus a slobozit asupra lor foc și cenușă, ca să-i îngroape. Așa au fost Tirul și Sidonul, și războiul le-a îngropat. Așa a fost Pompeiul, și ca atare a fost acoperit de foc și cenușă.

Potrivit poruncii Atoatefăcitorului jignit, o soartă asemănătoare trebuia să ajungă și cele șapte popoare din Canaan. Pe acestea Israilitenii erau datori să le destrame ca pe niște umbre, să le doboare ca pe niște copaci deja ferăstruiți și ruși de rădăcina lor, să le îngroape ca pe niște morți. Anume acest lucru poruncise Dumnezeu israilitenilor să îl săvârșească, atunci când aveau să intre în pământul făgăduinței (Deut. 7, 2).

Unii exegeți protestanți ai **Sfintei Scripturi** vor să vadă în acest fapt fie nemilostivire din partea lui Dumnezeu, fie o greșeală a lui Moisi. „Cum poate veni de la Dumnezeu o poruncă atât de crudă?” – întreabă ei. „Așadar, să fi greșit Moisi?”, zic. – Nici una, nici alta. Nu este vorba nici de nemilostivire din partea lui Dumnezeu, nici de o greșeală a lui Moisi. Cei care de sute de ani călcau în picioare numele Ziditorului lor, călcau în picioare legea Lui și se războiau împotriva Lui, oare nu meritau moartea, și încă moartea veșnică? Milostivirea lui Dumnezeu nu poate fi pusă aici în discuție înainte de a fi cuprinse cu mintea toate înfricoșătoarele păcate și vicii, potrivit lui Dumnezeu, ale acestor popoare. De altfel, cine poate tăgădui dreptul grădinarului de a nimici din grădina sa o legumă pipernicită și de a sădi în locul ei alta, mai bună și mai sănătoasă? Și cine poate cerceta până la fund adâncurile Proniei lui Dumnezeu? Neîndoielnice sînt aici două lucruri: primul, că aceste popoare meritaseră de mult prin stricăciunea lor pierzania; și al doilea, că Domnul a vrut în acest caz să pună la încercare credința și ascultarea poporului israilitean, precum pusese oarecând la încercare pe Avram, poruncindu-i să aducă pe singurul lui fiu ca jertfă. În această încercare, israilitenii au arătat doar când și când credință și ascultare avramică față de Domnul lor, dar cel mai adesea au căzut, stăpâniți de neînfrânata lor lăcomie și

aplecare spre pofte și s-au alăturat acelor vrăjmași ai lui Dumnezeu și s-au prins în frontul lor împotriva lui Dumnezeu. Pentru aceasta au trebuit să îndure multe pedepse de la Dumnezeu, să sufere înfrângeri în războaie și să amâne împlinirea misiunii lor.

Când, după moartea lui Moisi, a moștenit Iisus Navi cărmuirea oștirii și poporului lui Israel, el a mers în chip slăvit și grabnic din biruință în biruință, strivind înaintea sa cele șapte popoare osândite la moarte.

Nu te abate de la lege nici de-a dreapta nici de-a stânga, i-a grăit Domnul chiar la începutul luptelor sale. Să nu lipsească din gura ta cartea legii acesteia, ci să cugeți întru dânsa ziua și noaptea, ca să pricepi a face toate cele scrise, că atunci te vei îndrepta, și vei îndrepta căile tale, și atunci vei pricepe. Întărește-te și te îmbărbătează! Nu te teme, căci cu tine este Domnul Dumnezeuul tău întru toate, oriunde vei merge (Iisus Navi 1, 7-9). Și acest mai-mare peste oaste a fost credincios și ascultător față de Dumnezeu în toate, până la sfârșitul vieții, fără să fi păcătuit nici într-o singură poruncă a lui Dumnezeu. De n-ar fi fost ici-colo câte un păcat, adică încălcarea unei porunci a lui Dumnezeu, din partea ostașilor din tabăra sa, cele șapte popoare ar fi fost repede doborâte și îngropate ca niște morți vii. Însă îndată ce a apărut păcatul în oastea biruitoare, a urmat și înfrângerea ei. Astfel, împresurarea și cucerirea

Ierihonului au mers ușor și repede: însă primul război cu cetatea Ghe s-a terminat prin fuga și înfrângerea israilitenilor, din pricina păcatului unui singur om – al unuia singur! Dar despre asta a fost vorba în alt loc.

Cumplita soartă a celor șapte popoare osândite la moarte ne dă următoarea învățătură:

1. Nici un popor nu poate să păcătuiască împotriva legii lui Dumnezeu și totodată să trăiască în pace.

2. Păcatul este cel ce aduce războiul, și oricât de pașnic s-ar arăta un popor păcătos, războiul trebuie să vină asupra lui.

3. Pentru a pedepsi un popor apostat și luptător împotriva lui Dumnezeu, Domnul întrebunțează câteodată popoare de la mare depărtare. Așa au fost aduși israilitenii din Egipt spre pedepsirea cananeenilor păgâni, precum au fost aduși mai târziu, de departe, spre pedepsirea europenilor Attila și Ghinghis-Han, spre pedepsirea spaniolilor – sarazinii, iar spre pedepsirea balcanicilor – turcii.

IX.

Robia meritată Cartea judecătorilor

Era noapte și stelele se plimbau pe bolta cerească. Vrajit de frumusețea roiurilor de stele, ce scânteiau lin deasupra capetelor noastre, un învățat a zis:

– O, de-ar domni asemenea rânduială în viața oamenilor și a popoarelor precum domnește între stele !

– Și oare nu domnește ? întoarse cuvânt balcanicul. Cu adevărat, domnilor, trebuie să ne fie limpede că în viața oamenilor și a popoarelor domnește o desăvârșită ordine aparte: adică în viața oamenilor și a popoarelor nu domnește acea ordine mecanică evidentă care se vede între stele, ordine care dinafară se reglează și dinafară se vede și care este în întregime exterioară, ci domnește o desăvârșită ordine lăuntrică: fiindcă oamenii sînt duhuri vii, care prin faptele și trăirile lor trupești, fizice, nu fac altceva decât să

exprime simbolic ceea ce este sau ceea ce s-a întâmplat ori se întâmplă înăuntrul lor, în acele duhuri vii.

Ca atare și robia fizică, exterioară, a unui popor este doar simbolul înrobirii lui duhovnicești premergătoare. În lumina biblică, aceasta e o regulă care admite rareori excepții. Excepțiile acestea sînt legate de punerea la încercare a tăriei credinței și caracterului unei persoane (precum Iosif, robul vândut) sau unui popor (precum evreii în robia din Egipt). Asemenea excepții sînt cuprinse în planul iconomiei lui Dumnezeu în scopul mai marii proslăviri a unor indivizi (apostolii și mucenicii lui Hristos) sau a unor colectivități (Biserica lui Dumnezeu). Dar să lăsăm acum aceste excepții slăvite și să ne întoarcem la regulă. Iar regula e limpede ca formulare fundamentală și ea glăsuiește: un popor căruia războiul îi aduce robie a meritat această robie prin viața sa ticăloasă de dinainte.

După moartea temătorului de Dumnezeu și purtătorului de biruință Iisus Navi, poporul israilitean a căzut în robie, numai în vremea judecătorilor, de șase-șapte ori.

Prima robie a fost sub Hușan Rișataim, împăratul Mesopotamiei, și a ținut opt ani.

A doua robie a fiilor lui Israil a fost sub Eglon, împăratul Moabului, și a ținut optsprezece ani.

A treia robie a fost sub Iavin, împăratul Canaanului, și a ținut puțină vreme.

A patra robie a fost sub madianiteni și a ținut șapte ani.

A cincea robie a fost sub filistenii și a ținut optsprezece ani.

A șasea robie a fost iarăși sub filistenii și a ținut patruzeci de ani.

Afară de aceasta, mai sînt amintite unele perioade de anarhie internă și robie parțială atunci când peste Israil n-au fost judecători buni. Care au fost cauzele acestor robii? Și aceste robii au fost, oare, aduse de cauze diferite? Nu, ci în toate aceste cazuri au fost aceleași cauze – sau, mai bine zis, o singură cauză. Iar cauza aceasta este expusă limpede în următoarele cuvinte: *fiindcă au făcut fiii lui Israil rău înaintea Domnului. Întreaga generație care trăise și văzuse multe minuni ale Domnului sub forma ajutorării poporului israilitean în timp de pace și în război murise. Și s-a sculat alt neam după ei, care n-a cunoscut pe Domnul și lucrurile care le-a făcut Domnul cu Israilul. Și au făcut fiii lui Israil rău înaintea Domnului, și au slujit Baalilor... s-au abătut curînd din calea pe care umblaseră părinții lor ascultînd poruncile Domnului – iar ei nu au făcut așa* (Judecători 2, 10-17). Din toate relele pe care israilitenii le-au făcut înaintea Domnului este arătat explicit numai un singur rău, iar acesta este slujirea Baalilor. Ce înseamnă slujirea Baalilor? Înseamnă slujirea diavolilor sub chipul văzut al idolilor. Acest singur păcat este fundamental și originar.

Din el decurg toate celelalte păcate, călcarea tuturor celor zece porunci fundamentale ale lui Dumnezeu: necredința în Unul și Viul Dumnezeu, credința în mulți dumnezei răi sau morți, luarea în deșert a numelui lui Dumnezeu, neprăznuirea zilei a șaptea, necinstirea părinților, uciderea, preacurvia, furtul, jurămîntul strâmb și pofta de bunuri străine. Prin toate aceste păcate se poartă război împotriva lui Dumnezeu Atotțiitorul, Cel Unul și Viu, și se intră, cu duhul și cu viața, în robia puterilor celor întunecate ale iadului. Și acest război duhovnicesc, din vreme de pace, nu avea cum să nu se manifeste în războaiele dinafară, fizice. Iar că toate aceste păcate ale poporului i-au adus robia sub străini, precum și că Dumnezeu Însuși a dat poporul, pentru păcatele acestea, în robia străinilor, este un lucru care se spune explicit: *Și S-a mâniat Domnul pe Israil, și i-a dat pe ei în mîna prădătorilor, care i-au prins pe ei, și i-a vîndut vrăjmașilor lor* (Judecători 2, 13). Însă acest fapt nu este spus limpede doar sub această formă generală, ci este spus la fel de limpede și explicit și în fiecare caz în parte, ca de pildă:

În primul caz:

Și au făcut fiii lui Israil rău înaintea Domnului... Și S-a mâniat Domnul pe Israil, și i-a dat pe ei în mîinile lui Hușan Rișataim, împăratul Mesopotamiei (Judecători 3, 7-8);

În al doilea caz:

Și au adaos fiii lui Israil a face rău înaintea Domnului, iar Domnul a întărit pe Eglon, împăratul lui Moab, asupra lui Israil (3, 12);

În al treilea caz:

Și după ce a murit Aod, au adaos fiii lui Israil a face rău înaintea Domnului. Și i-a dat pe ei Domnul în mâna lui Iavin, împăratul Canaanului (4, 1);

În al patrulea caz:

Și au făcut fiii lui Israil rău înaintea Domnului, și i-a dat pe ei Domnul în mâna madianitenilor șapte ani (6, 10);

În al cincilea caz:

Și au adaos fiii lui Israil a face rău înaintea Domnului, și au slujit Baalilor și Astartelor... Și S-a mâniat Domnul pe Israil, și i-a dat în mâna filistenilor (10, 6-7);

În al șaselea caz:

Și iar au adaos fiii lui Israil a face rău înaintea Domnului, și i-a dat pe ei Domnul în mâna filistenilor patruzeci de ani (13, 1).

În toate aceste cazuri sînt limpezi ca lumina zilei trei lucruri. Și anume: cauza, efectul și legătura dintre acestea două. Cauza este păcatul poporului, efectul este înrobirea poporului, iar legătura sau legătorul cauzei cu efectul este Însuși Dumnezeu Cel Preaînalt.

Trebuie să observăm cu deosebită luare-amin-te faptul că aici nu se vorbește de păcatul unui singur om, precum în celelalte locuri amintite și

neamintite încă, ci de păcatul întregului popor. Nu se vorbește nici de păcatele judecătorilor, cârmuitorii poporului, fiindcă este scris: *Nici de judecătorii lor n-au ascultat, ci au preacurvit cu alți dumnezei (2, 17).* Întreg poporul a păcătuit. Întreg poporul a apostaziat de la Dumnezeul său. Întreg poporul a fost pricinuitorul nefericirii sale. În loc să fie credincios misiunii sale, ținându-se de legea lui Dumnezeu și fie pedepsind cu moartea popoarele osândite, fie înviindu-le prin credința sa în Dumnezeul său Cel Unul și Adevărat, Israil s-a coborât în întunericul lor, cel mai bun a căzut sub înrâurirea celui mai rău, s-a amestecat cu el și s-a făcut la fel ca el. De aceea, Dumnezeu Cel Drept, Care mai înainte vreme ridicase pe credincioși împotriva necredincioșilor, a ridicat mai târziu pe necredincioși împotriva credincioșilor, când aceștia din urmă s-au arătat trădători ai Dumnezeului lor: adică mai înainte vreme Dumnezeu ridicase pe israiliteni împotriva popoarelor păgâne din Canaan, iar apoi a ridicat acele popoare păgâne împotriva Israilului apostat și pervertit.

Din cele de până acum reiese limpede următoarea învățătură:

1. Un popor întreg poate să apostazieze de la Dumnezeu și să calce legea lui Dumnezeu.

2. Păcatele unui popor pricinuesc înrobirea aceluiași popor.

3. Există o legătură vie și rațională, sau un „legător” viu și rațional, între cauză și efect în destinele popoarelor: Însuși Făcătorul și Proniatorul oamenilor.

4. Cauzele sînt în mâinile oamenilor, iar efectele în mâinile lui Dumnezeu.

X.

De ce depinde eliberarea din robie

Mă întrebați, generale, de ce sau de cine depinde eliberarea unui popor din robie ?

La această întrebare, scriitorii europeni și cărțile de istorie europene nici nu au încercat să răspundă. Cum s-a eliberat, de pildă, poporul rus de jugul mongol ? Sau cum s-au eliberat popoarele balcanice de jugul turcesc ? În istorii nu se amintește nici principala cauză, nici principala cauzator al eliberării acestor popoare. Se spune: abuzurile peste măsură de mari ale cotropitorilor au stârnit răscoale și au provocat eliberarea ! Dar dacă abuzurile cotropitorilor au provocat eliberarea după două sute sau patru sute de ani de robie, ne întrebăm: cum se face că abuzurile cotropitorilor, mult mai cumplite la începutul robiei decât oricând mai târziu, n-au provocat eliberarea chiar de la începutul robiei, când libertatea încă mai era pentru poporul înrobit o amintire încă proaspătă ? Cum a intrat acest

factor decisiv în viața rușilor după două sute de ani de robie, și n-a existat la începutul sau la mijlocul robiei? Sau cum de exista acest factor decisiv la sârbi în ajunul răscoalei sârbești și nu exista îndată după bătălia de la Kosovo?

Toate cărțile de istorie militară sînt superficiale și incoerente dacă nu iau în considerație, în conflictul dintre două popoare, cel de-al treilea factor: Făcătorul popoarelor, Proniatorul. De aceea se și scrie atât de mult, dar se spune atât de puțin. În **Biblie**, în așa-numitele cărți istorice ale **Bibliei**, dimpotrivă, e scris puțin dar e spus tot – tot ce e important și hotărâtor în explicarea războaielor. Ca atare, aceste cărți istorice din **Biblie** sînt modelul pentru scrierea istoriei războaielor. Ele au intrat în culegerea **Bibliei** și au rămas în calitate de cărți sfinte tocmai ca să slujească pe vecie neamului omenesc în calitate de interpret infailibil al cauzelor căderilor și ridicărilor, al cauzelor luptelor și războaielor, biruințelor și înfrângerilor, înrobirii și eliberării, păcii și bunăstării unui popor. Prin acumularea de nenumărate detalii în cărțile moderne de istorie nu se aduce nici o contribuție la explicarea războaielor. Și cred eu că mai mare lucru este să **explici** un război cu mai puține date decât să nu-l **explici** cu o mulțime de date. **Biblia** dă cu un minimum de date explicația desăvârșită a oricărui război descris în ea.

Iar acum, răspunsul la întrebarea dvs. Puțin mai înainte am văzut cum merită un popor să fie aruncat în robie. Să cercetăm acum cum își redobândește libertatea un popor robit. Să luăm în discuție chiar cazurile amintite mai înainte. Acolo am văzut șase exemple clare ale pricinii și pricinuitorului eliberării poporului israilitean din înșesita robie.

În **Cartea judecătorilor** se spune mai întâi, la modul general, cum a ridicat Domnul judecători în poporul lui Israil și cum a izbăvit El poporul din robie prin judecătorii aceștia. *Că I se făcea milă Domnului de suspinul lor cel de către fața celor ce îi înconjurau și-i necăjeau pe ei* (Judecători , 18). Ca pricină a eliberării este dat, așadar, *suspînul* poporului către Domnul, adică pocăința, iar ca pricinuitor al eliberării Însuși Domnul Cel Preaînalt, *Căruia I se făcea milă*.

Să trecem acum la cazurile individuale. După robia de opt ani sub Hușan Rișataim *au strigat fiii lui Israil către Domnul, și a ridicat Domnul mântuitor lui Israil, pe Gotoniil, feciorul lui Kenez, fratele cel mai tânăr al lui Halev. Și a fost peste el Duhul Domnului, și a judecat pe Israil, și a ieșit la război împotriva lui Hușan Rișataim, și a dat Domnul în mâna lui pe Hușan Rișataim, împăratul Siriei, și s-a întărit mâna lui peste Hușan Rișataim. Și a fost pace în țară patruzeci de ani* (Judecători 3, 9-11). După aceea, Israil a căzut iarăși în robie, ce a ținut optsprezece ani.

După o robie de optsprezece ani sub Eglon, împăratul Moabului, *au strigat fiii lui Israil către Domnul, și Domnul le-a ridicat lor izbăvitor pe Aod, fiul lui Ghira, fiul lui Veniamin* (Judecători 3, 15). După aceea Israil, pentru păcatele sale, a căzut iarăși în robie, sub madianiteni, pentru șapte ani.

După o robie de șapte ani sub madianiteni, *au strigat fiii lui Israil către Domnul* (6, 7). Și Domnul a slobozit poporul prin judecătorul Ghedeon. După aceea Israil, pentru păcatele sale, a căzut iarăși în robie, sub filistenii, pentru optsprezece ani.

După această nouă robie de optsprezece ani sub filistenii, *au strigat fiii lui Israil către Domnul, zicând: păcătuit-am înaintea Ta, că am părăsit pe Dumnezeul nostru și am slujit Baalilor. Și a zis Domnul către fiii lui Israil: ...mergeți și strigați către dumnezeii pe care i-ați ales, ca aceia să vă izbăvească pe voi în vremea necazului vostru. Și au zis fiii lui Israil către Domnul: păcătuit-am; fă Tu cu noi câte-ți plac Ție, numai mântuiește-ne pe noi într-această vreme* (Judecători 10, 10-15). Atunci S-a milostivit Domnul și i-a izbăvit prin alesul Său, judecătorul Ieftae. După aceea Israil, pentru păcatele sale, a căzut iarăși în robie sub filistenii, și a robit patruzeci de ani. Și atunci a fost izbăvit de Domnul prin judecătorul Samson.

Și tot așa la rând, de-a lungul întregii **Cărți a judecătorilor** și de-a lungul tuturor **Cărților împăraților lui Israil**.

Ce vedem din aceste exemple biblice? Vedem ceea ce este biblic limpede. În libertatea exterioară, poporul a devenit robit duhovnicește prin delăsarea și lăcomia sa. Libertatea exterioară era doar o perdea de aur pentru întunecarea lăuntrică, întunecarea înrobirii. Această robie lăuntrică, duhovnicească, nu avea cum să nu ajungă la manifestarea sa fizică exterioară, la simbolul său – robia exterioară. Când poporul se afla în libertatea dăruită lui cu binecuvântare, în pace și în bunăstare, inima lui s-a îngroșat și s-a învârtoșat față de Dumnezeu, Cel Unul și Viu, și s-a lipit de necurăția păcatului și de idolii păgânești. În libertate, poporul a apostaziat de la Dumnezeu și a călcat dobitocește legea lui Dumnezeu. Când din această pricină poporul a căzut în robie, inima lui învârtoșată s-a înmuiat și mintea lui s-a luminat. Însă această înmuiere a inimii și luminare a minții nu au avut loc dintr-o dată, ci cu încetul. În robie, cei robiți sînt siliți să tacă, să rabde și să își amintească. Prin tăcere, răbdare și aducere-aminte, până la urmă poporul a fost înmuiat la inimă, luminat la duh și învățat prin aducerea-aminte. Atunci a venit **pocăința**, iar odată cu pocăința a venit **strigarea** către Dumnezeu pentru ajutor, pentru eliberare. Îndată ce au venit pocăința și strigarea, a ieșit în întâmpinare

milostivirea lui Dumnezeu. Cumplita lege a păcatului e împlântată de milostivirea lui Dumnezeu, cu condiția pocăinței sincere și integrale a păcătosului.

Așadar, pocăința celor robiți a fost pricina care L-a împins pe Pricinuitoarul eliberării, adică pe Făcător și Proniator, să intre în scenă și să schimbe cursul evenimentelor. Cele două părți potrivnice de pe scenă, robii și tiranii, nu ar fi ieșit niciodată din rolul lor dacă robii nu s-ar fi pocăit și dacă tiranii nu ar fi întrecut măsura în rolul lor. Însă pocăința cu inimă înfrântă a pătimitorilor, pe de o parte, și trufia cea peste măsură a cuceritorilor, pe de alta, L-au împins pe Cel de-al treilea Factor, Atoatevăzător și Hotărâtor, să acționeze în sensul schimbării acelei stări de lucruri. Și acțiunea acestui Al treilea a fost în folosul celor cu inimă înfrântă și pocăiți și în paguba celor trufași și fără Dumnezeu. Și astfel, robiei i-a urmat libertatea.

Această ilustrare biblică a înrobirii și eliberării lui Israil poate și trebuie să fie întrebuințată și la explicarea înrobirii poporului rus de către mongoli și a eliberării sale de sub aceștia, precum și la explicarea înrobirii creștinilor balcanici de către turci și a eliberării lor de sub ei, sau la explicarea înrobirii spaniolilor de către mauri și a eliberării lor de sub stăpânirea acestora.

Cred, generale, că din acestea reiese limpede ce răspuns poate fi dat la întrebarea dvs.: „De ce

și de cine depinde eliberarea din robie a unui popor cotropit?”. Aceasta depinde, așadar, de pocăința poporului și de milostivirea lui Dumnezeu, ce iese în întâmpinarea strigării păcătosului. Una este pricina, iar cealaltă e Pricinuitoarul eliberării. Pricina e în sufletul poporului, iar Pricinuitoarul e Însuși Dumnezeu Cel Preaînalt.

Dacă Dumnezeu nu ar fi Pricinuitoarul eliberării, robimea cu mâinile goale nu s-ar putea izbăvi nicicând de sub jugul stăpânilor ei înarmați. Acest lucru îl spune cu tărie **Sfânta Scriptură** a lui Dumnezeu; acest lucru îl simt cu inima popoarele creștine: însă mulți interpreți păgâni ai istoriei neamului omenesc nici nu îl bănuiesc.

Așadar, este limpede, generale, că cei mai importanți factori în eliberarea unui popor înrobii sînt:

1. pocăința poporului
- și
2. milostivirea și puterea lui Dumnezeu.

XI.

**Păcatele conducătorilor pricinuiesc
războiul și pierd războiul**

Cărțile împăraților și cronicilor

Oare ați băgat de seamă, generale, cum în vremea judecătorilor lui Israil păcatele săvârșite de către popor stârnesc războiul și pierd războiul? Ca muștele pe rană, așa au năvălit semințiile vecine asupra poporului israilitean acoperit de răni duhovnicești. Nici un război n-a fost stârnit de un păcat al marilor judecători: fiindcă aceștia erau aleși ai lui Dumnezeu și oameni înarmați cu puterea lui Dumnezeu, care au fost ridicați la cârmuire ca poporul să se vindece de păcat și în urma acestei vindecări să îl slobozească de jugul străin – cu alte cuvinte, să aducă înapoi în sufletele oamenilor libertatea duhovnicească, căreia îi urmează fără întârziere libertatea fizică, exterioară, ca manifestare ori simbol al celei dintâi. În vremea împăraților lui Israil,

poporul a fost iarăși atins de nenorocire în război, pentru păcatele săvârșite de acești împărați. Prin fărădelegile lor, împărații L-au mâniat pe Dumnezeu, și Dumnezeu a îngăduit să vină război asupra lor și i-a dat în mâinile vrăjmașilor lor. Într-adevăr, au fost și împărați buni, însă nu mulți, și în vremea acestora fie că nu a fost război deloc, fie că, de a fost, s-a terminat cu o biruință strălucită asupra vrăjmașului. Iată câteva exemple:

Împăratul Saul a fost biruitor în toate războaiele tot timpul cât a rămas credincios lui Dumnezeu și a păzit poruncile Lui. Îndată, însă, ce a apostaziat de la Dumnezeu și a mers să caute sfat la vrăjitori, a fost biruit în războiul împotriva filistenilor, și în deznădejde s-a străpuns singur cu sabia.

Împăratul Solomon a fost un împărat înțelept și ager la minte până la bătrânețe. Ca atare, a propășit în toate. Și nu a fost război în vremea lui. La bătrânețe, însă, el a păcătuit, fiindcă s-a luat după soțiile sale închinătoare la idoli. Din această pricină, împărăția lui s-a rupt puțin mai târziu în două părți, care se războiau fără încetare între ele. *Și a zis Domnul către Solomon: pentru că ai făcut acestea și n-ai păzit poruncile Mele și rânduielile Mele, care am poruncit ție, rupând în două voi rupe împărăția ta din mâna ta, și o voi da pe ea unei slugi a ta (3 Împărați 11, 11).* Această slugă

era Ierovoam, mai-marele grăjdarilor împărătești. Iar urmașul lui Solomon în Ierusalim a fost fiul acestuia Rovoam. *Și război a fost între Rovoam și Ierovoam în toate zilele vieții lor* (3 Împărați 15, 6). Împăratul Rovoam, fiul lui Solomon, făcea ceea ce este rău. Și a năvălit asupra lui Șișac, împăratul Egiptului, a năvălit asupra Ierusalimului, fiindcă greșise înaintea Domnului. Șișac avea oaste puternică: *o mie și două sute de care și șasezeci de mii de călăreți* – iar restului oștirii nu era număr (2 Cronici 12, 2). Ce s-a întâmplat? După legea păcatului, Rovoam trebuia să fie strivit. Însă milostivirea lui Dumnezeu a venit și a îmblânzit legea păcatului. De ce această intervenție a milostivirii lui Dumnezeu? Din pricina pocăinței împăratului și căpeteniilor: fiindcă atunci s-au umilit căpeteniile lui Israil și împăratul, și au zis: *Drept este Domnul. Îndată ce a venit pocăința, a venit și milostivirea de la Dumnezeu. Și a zis Domnul prin prorocul Său Șemaia: Umilitu-s-au, nu-i voi pierde pe ei, ci peste puțin voi mântui pe ei... ca să cunoască ce înseamnă a sluji Mie și ce înseamnă a sluji împărățiilor pământului. Și Șișac a jefuit Ierusalimul, iar alt rău n-a făcut, căci nu i-a îngăduit Domnul: că se mai găsea ceva bun în Iuda* (2 Cronici 12).

Împăratul Ahav, fiul lui Amvri, *a făcut ce este rău înaintea Domnului, mai mult decât toți cei mai înainte de el* (3 Împărați 16, 30). Pentru păcatele împărătești, Dumnezeu a trimis secetă de trei

ani și foamete peste pământul lui Israil. Însă aceasta nu l-a înțeleptit pe împărat, și el nu s-a pocăit. Ca atare, a venit războiul. Sirienii au năvălit asupra lui Ahav, și împăratul Ahav a pierit în război, *și au lins câinii sângele lui* (21, 19; 22, 38), cum îi și prezisese prorocul Ilie.

Împăratul Iudeii, Ohozia, *a făcut ce este rău înaintea Domnului*. Iar de vreme ce orice rău își caută pereche pe măsură, și acest împărat rău s-a împrietenit cu împăratul Ioram al Israilului, cel deopotrivă cu el în rău. S-au împrietenit și au mers la război împotriva sirienilor. Au fost, însă, înfrânți, și amândoi au fugit. Și când credeau că au scăpat, au fost amândoi omorâți cu săgeți de către Iehu, care avea să fie mai târziu împărat al lui Israil.

Împăratul Ioahaz, fiul lui Iehu, *a făcut ce este rău înaintea Domnului. Pentru aceasta, S-a mâniat Domnul pe Israil și i-a dat pe ei în mâna lui Azail, împăratul Siriei... Și împăratul Siriei i-a bătut pe israiliteni, și i-a făcut pe ei ca praful de pe cale* (4 Împărați 13, 2-7).

Împăratul Menahem *a făcut ce este rău înaintea Domnului*. Pentru aceasta, împăratul Ful al Siriei a pornit război împotriva lui. Menahem, speriat, a adunat de la tot poporul o mie de talanți de argint, și astfel s-a răscumpărat pentru o vreme de la vrăjmaș, și Ful s-a întors acasă.

Împăratul Fachee *a făcut ce este rău înaintea Domnului*. Pentru aceasta, a pornit război împo-

triva lui Tiglat-Pilezar, împăratul Asiriei, care a cucerit multe cetăți și ținuturi ale pământului lui Israil, dimpreună cu Galileea și tot pământul lui Neftali, și a mutat poporul de acolo în Asiria (15, 29). Iar împotriva lui Fachee s-a pornit o răscoală, și el a fost ucis (în treacăt fie spus, și Fachee ajunsese pe tron stârnind, pe când era căpetenie în oastea împărătească, o răscoală împotriva împăratului său Fachesie și omorându-l: cum a făcut el altuia, așa i s-a făcut și lui).

Împăratul Osie a făcut ce este rău înaintea Domnului. Pentru aceasta, a năvălit asupra lui Salmanasar, împăratul Asiriei. Și s-a făcut Osie slugă lui, și i-a plătit daruri (17, 3). Dar Salmanasar a aflat că Osia lucrează în taină ca să se rupă de el și, legându-l, l-a aruncat în temniță. După aceea, Salmanasar a supus deplin Samaria și a dus în robie, în Asiria, poporul lui Israil.

Prin asta ia sfârșit neatârnairea și libertatea poporului lui Israil.

Împăratul Manasi al Iudeii a făcut ce este rău înaintea Domnului. Și a înșelat Manasi întregul popor, de făceau mai rău decât popoarele pe care le pierduse Domnul dinaintea fiilor lui Israil (21, 9). Pentru aceasta, a adus Domnul asupra lor căpeteniile ostirii împăratului lui Asur, și au prins pe Manasi în legături, și l-au legat cu obezi, și l-au dus în Vavilon (2 Cronici 33, 11).

Împăratul Ioahaz a făcut ce este rău înaintea Domnului. Pentru aceasta, a năvălit asupra lui

Nehao, faraonul Egiptului, și l-a prins în Revla, în pământul Enatului, și l-a legat, și asupra pământului a pus dajdie de o sută de talanți de argint și un talant de aur. Și l-a dus faraonul pe Ioahaz legat în Egipt, unde acesta a murit în temniță.

Împăratul Ioachim a fost pus ca împărat al Iudeii de faraonul Nehao. Și el a făcut ce este rău înaintea Domnului. Pentru aceasta, a năvălit asupra lui Nabucodonosor, împăratul Babilonului, l-a înfrânt, l-a pus în lanțuri și l-a dus în Babilon.

Împăratul Ioahin, fiul lui Ioachim, a făcut ce este rău înaintea Domnului. Pentru aceasta, a venit Nabucodonosor și a împresurat Ierusalimul. Iar Ioahin a ieșit și s-a dat împreună cu mama sa în mâna împăratului Babilonului. Și împăratul Babilonului l-a dus în Babilon, iar avuția din Ierusalim a luat-o toată, și a strămutat tot Ierusalimul, pe toți boierii și pe cei tari de vârtute, zece mii de robi, și pe tot teslarul și fierarul; și n-au rămas decât săracii pământului (4 Împărați 24, 14). Peste acest popor sărac a pus Nabucodonosor ca împărat pe Sedechia, fiul lui Ioahin.

Împăratul Sedechia a făcut ce este rău înaintea Domnului. Pentru aceasta, Nabucodonosor a năvălit pentru o ultimă dată asupra Ierusalimului, l-a cucerit, a ars templul, a ars și cetatea, pe Sedechia l-a prins de viu, pe fiii lui i-a înjunghiat înaintea lui, iar lui i-a scos ochii, l-a pus în lanțuri și l-a dus în Babilon.

Odată cu Sedechia a pierit pe vecie împărăția lui Iuda și a devenit provincie babiloniană.

Cu asta ia sfârșit neatârnairea și libertatea poporului Iudeii.

Din acestea, generale, oare nu reiese limpede ca lumina zilei că:

1. Păcatele conducătorilor poporului pricinuesc războiul și pierd războiul.

2. Pentru păcatul și fărădelegea conducătorilor de popoare potrivnici lui Dumnezeu pătimește și poporul și pier statul, neatârnairea și libertatea poporului ?

XII.

Pentru bunătatea conducătorilor în țară este pace, iar când este război se dobândește biruință

Înfățișând poporului pe cel dintâi împărat al lui Israil, pe Saul, bătrânul proroc și judecător Samuil sfătuiește astfel pe popor și pe împărat: *să nu vă abateți de la Domnul, ci să slujiți Domnului cu toată inima voastră; și să nu mergeți după cei ce nimic nu sînt, care nimic nu vor folosi vouă și care nu vă vor mântui pe voi, că nimic sînt* (1 Samuil 12, 21). Așadar: fie Domnul, fie nimicul ! De o a treia alegere nici nu se pomenește, căci o a treia cale, un al treilea stindard nici nu poate fi ! Acei conducători ai poporului care s-au ținut de Dumnezeu, Cel Viu și Unul, trăind după legea Domnului, prin însăși viața lor au asigurat pace statului, și fie că n-a fost război în vremea lor, fie că, de a fost, ei au biruit pe vrăjmaș. A-L avea pe Domnul ca stindard: aceasta făcea bunătatea conducătorilor buni ai poporului, bunătate judecătore-

lor, a împăraților, arhierilor, căpeteniilor de oaste și boierilor.

Câtă vreme împăratul David a făcut ceea ce este drept înaintea Domnului, el a biruit pe toți vrăjmașii săi și ai poporului, așa încât orice luptă însemna pentru el o izbândă: fiindcă David *a umblat după Domnul cu toată inima lui, ca să facă ceea ce este drept înaintea Domnului* (3 Împărați 14, 8).

În vremea împăratului Solomon a fost pace trainică și netulburată în țară, și locuiau Iuda și Israil fără de frică, fiecare sub vița sa și sub smochinul său (3 Împărați 4, 25).

În vremea împăratului Asa, care a făcut ce este bun și drept înaintea Domnului, a fost pace în țară, și n-a avut el război în anii aceia, că l-a odihnit pe el Domnul (2 Cronici 14, 6). Însă când împăratul Asa, pasămite pentru mai multă siguranță, a pregătit o oaste mare, aproape jumătate de milion de oameni, și a întărit țara cu turnuri și ziduri de cetăți, a năvălit asupra lui Zara, împăratul etiopienilor, cu oaste de o mie de mii și cu trei sute de care. Asa a ieșit împotriva vrăjmașului și oștile s-au încleștat în valea Sefata. Văzând înaintea sa o putere mai mare, Asa a căzut cu inima și în deznădejdea sa a strigat către Domnul: *Doamne, nu e peste putință Ție a mântui mulți sau puțini; întărește-ne pe noi, Doamne Dumnezeul nostru, că spre Tine nădăjduim și întru numele Tău am venit asupra mulțimii acesteia mari. Doamne, Tu ești Dumnezeul nostru: să nu se întărească omul asupra*

Ta. Și Dumnezeu a ajutat împăratului celui drept și poporului acestuia. Și a bătut Domnul pe etiopienii înaintea lui Asa și înaintea Iudeii, și au fugit etiopienii. Ajutorul lui Dumnezeu a fost atât de învederat că atunci când poporul s-a întors acasă au sfărâmat toți idolii care mai rămăseseră în țară. Și a fost pace în Iuda sub împăratul Asa treizeci și cinci de ani.

În vremea împăratului Iosafat, care a făcut tot ce este drept înaintea Domnului, și pe Domnul Dumnezeuul tatălui său l-a căutat, și întru poruncile tatălui său a umblat, a fost pace în țară și bunăstare în popor. Și a trimis împăratul căpetenii să umble în popor cu legea lui Dumnezeu în mână și să învețe poporul; și a trimis judecători drepti să judece neînțelegerile din popor. Dar Iosafat a fost silit la un război mare. Moabitenii și amoniții au năvălit asupra pământului său, și erau mulțime multă. S-a înspăimântat Iosafat și a hotărât post în tot Iuda. După aceea, el s-a sculat în mijlocul adunării poporului său și a înălțat rugăciune către Dumnezeu: *Dumnezeul nostru, au nu-i vei judeca pe dânșii? Că nu putem noi sta împotriva acestei mulțimi multe care a venit asupra noastră, și nu știm ce vom face lor, ci numai către Tine sînt ochii noștri. La rugăciunea împăratului a venit răspuns prin prorocul Oziil: Nu vă speriați, nici nu vă temeți de fața acestei gloate multe... Nu voi vă veți război: înșirați-vă, stați și priviți cum vă va mântui Domnul. Atunci, împăratul cu tot poporul s-au*

întins la pământ și s-au închinat Domnului. În dimineața următoare a ieșit Iosafat cu poporul său înaintea vrăjmașului. Și a pus în față cântăreți să cânte:

*Lăudați pe Domnul,
Că în veac este mila Lui !*

În ceasul acela oastea vrăjmașă s-a pierdut cu firea, și s-au sculat unii asupra altora și s-au ucis. Și morții au acoperit toată valea, și nu mai rămăsese nici unul în viață. Și astfel, Iosafat a dobândit biruință și fără luptă. Iar când s-a întors, a dat lui Dumnezeu mulțumită. Și Dumnezeu l-a odihnit pe el de cei dimprejur.

În vremea împăratului Ioasă, care a făcut ce este drept înaintea Domnului, a fost pace în țară cât a trăit arhiereul Iodae. Și Ioasă a strâns avuție mare și a reparat templul lui Dumnezeu din Ierusalim. Însă când a murit Iodae, Ioasă a apostaziat de la Domnul și s-a dedat slujirii idolilor împreună cu toate căpeteniile poporului. Din această pricină Azaria, fiul lui Iodaia, i-a înfierat grăind: *pentru ce vă abateți voi de la poruncile Domnului ? Nu veți avea spor.* Auzind aceste cuvinte, împăratul Ioasă a poruncit să fie bătut cu pietre acel om al lui Dumnezeu. S-a ridicat atunci o mică oaste siriană, oastea împăratului din Damasc, și a pătruns chiar până la Ierusalim și a prădat orașul, iar pe mai-marii poporului i-a ucis pe toți.

Măcar că era mică oștirea Siriei, Domnul a dat în mâinile lor oștire multă foarte (a lui Ioasă), pentru că au lăsat ei pe Domnul Dumnezeuul părinților lor. Și așa au săvârșit judecata asupra lui Ioasă. Aceste ultime cuvinte sînt foarte importante. Chiar dacă sirienii erau păgâni, totuși Domnul i-a chemat pentru a săvârși judecata Lui asupra călcătorului de credință împărat al Iudeii. Iar Ioasă a căzut după aceasta în boală grea, și s-au ridicat asupra lui slugile lui și l-au ucis în pat.

O soartă foarte asemănătoare a avut și Amasia, împăratul Iudeii, fiul lui Ioasă. Și el făcea la început *ceea ce este drept înaintea Domnului.* Și Domnul i-a dăruit o biruință strălucită asupra edomiților în Valea sării. Din acel război însă, el a adus pe lângă restul prăzii și idolii păgâni, și i-a pus pe ei sieși dumnezei, și s-a închinat lor și a ars tămâie în cinstea lor. Și și-a ieșit din minți Amasia, și a început să îl provoace pe împăratul lui Israil ca să iasă la luptă cu el. *De la Domnul s-a făcut asta, ca să-l dea pe el în mâinile vrăjmașului.* Și a lovit împăratul lui Israil pe Amasia, și a pătruns în Ierusalim, și a prădat orașul. După aceea, s-a pornit o răscoală în Ierusalim împotriva lui Amasia. Iar el a fugit în Lachiș, unde răsculații l-au ajuns și l-au omorât.

O soartă în parte asemănătoare a avut și Azaria (Ozia), fiul lui Amasia. Și el făcea la început *ce este drept înaintea Domnului.* Și cât timp a căutat pe Domnul, i-a ajutat lui Domnul. I-a ajutat Dumne-

zeu și a biruit pe filistenii și pe arabi. A zidit turnuri în pustie. A săpat multe puțuri. Și a făcut în Ierusalim unelte cu meșteșug născocite, ca să fie în turnuri și în unghiuri pentru a azvârli cu săgeți și pietre mari. Iar oștii sale a făcut scuturi, sulite, coifuri, platoșe, arce și praștii de pietre. Și avea în oaste trei sute șapte mii de oameni, afară de straja sa. Și până aici totul era bine. Dar când s-a întărit, s-a înălțat inima lui de s-a stricat, și a păcătuit împotriva Domnului Dumnezeuului său. Cu ce a păcătuit Azaria? Și-a însușit cu silnicie stăpânirea preoțească, și a intrat în locul cel sfânt și a început să cădească. Pentru aceasta l-a pedepsit Dumnezeu cu lepra. Într-o clipă i-a ieșit lepra pe frunte. Și a rămas lepros până la moarte. Și din pricina leprei a fost despărțit de ceilalți oameni, și nu a mai putut să împărătească.

Ioatam, fiul lui Azaria, a făcut ce este drept înaintea Domnului. El a făcut multe fapte bune în timp de pace, și l-a mărit pe el Domnul. Și s-a războit împotriva amoniților și i-a înfrânt. Și s-a întărit Ioatam, dar în tăria sa nu a păcătuit împotriva Domnului.

Împăratul Ezechia a făcut ce este drept înaintea Domnului. El s-a lipit de Domnul, și nu s-a abătut de la Dânsul, și a păzit toate poruncile Lui, câte a poruncit Moisi. Și Domnul era cu el. El a sfărâmat toți idolii și a curățit țara de păgânătate. Și s-a războit împotriva filistenilor, și i-a înfrânt. Dar a venit o încercare grea asupra lui Ezechia. Sena-

herim, împăratul Asiriei, a năvălit asupra Iudeii și a ajuns chiar până la zidurile Ierusalimului cu o uriașă oștire. După ce au făcut tabără în jurul Ierusalimului, au început asirienii să-l ocărăscă pe împăratul Ezechia și să arunce hule de tot felul asupra Dumnezeului lui Israil. Atunci Ezechia a rupt hainele sale și s-a încins cu sac, după care a mers în casa Domnului și a înălțat rugăciunea aceasta:

Doamne Dumnezeul lui Israil, Cela ce șezi pe heruvimi, Tu ești Dumnezeu Singur tuturor împărățiilor pământului; Tu ai făcut cerul și pământul. Pleacă, Doamne, urechea Ta și mă ascultă; deschide, Doamne, ochii Tăi și vezi; auzi cuvintele lui Seneherim, pe care le-a trimis ca să ocărăscă pe Dumnezeul Cel Viu... Și pentru aceasta, Doamne Dumnezeul nostru, izbăvește-ne pe noi din mâinile lui, ca să cunoască toate împărățiile pământului că Tu, Doamne, ești Singurul Dumnezeu.

După această rugăciune a împăratului a venit de la Domnul cuvânt prin prorocul Isaia: *Pe calea pe care a venit, pe aceea se va întoarce, iar în cetatea aceasta nu va intra, zice Domnul, căci Eu voi apăra cetatea aceasta ca să o mântuiesc pe dânsa (Isaia 37).*

Chiar în noaptea aceea s-a întâmplat ceva în oastea asiriană de sub zidurile Ierusalimului, ceva pe cât de neașteptat pe atât de înfricoșător. Ce și cum s-a întâmplat, numai Dumnezeu știe. Îndată ce s-a făcut ziuă, și când evreii așteptau năvala asupra cetății, sub zidurile acesteia se

vedeau pretutindeni, de jur împrejur, numai cadavre omenesti. Despre taina acelei nopți întunecate Sfânta Scriptură vorbește în acest fel: *În noaptea aceea a ieșit îngerul Domnului și a ucis în tabăra asirienilor o sută optzeci și cinci de mii; și când s-a făcut dimineată, toți erau trupuri moarte.* Împăratul Senaherim a supraviețuit grozăviilor acelei nopți, ca să trăiască și alte grozăvii. Ca mai târziu Bonaparte din fața Moscovei, împăratul asirian a fugit înspăimântat de la Ierusalim către cetatea sa de scaun. Și a ajuns la Ninive. Și a mers împăratul în templul idolesc să se închine, iar fiii lui buni s-au sculat asupra lui și l-au tăiat cu săbiile.

Din toate aceste exemple, generale, oare nu este limpede următoarea învățătură:

1. Pentru bunătatea conducătorilor buni, Domnul dăruiește pace și bunăstare unui popor.

2. Pentru bunătatea conducătorilor buni, Domnul alungă pe năvălitori și dăruiește biruință unui popor.

3. Când conducătorii buni se mândresc cu puterea lor, sau cu înțelepciunea lor, sau cu bogăția lor (care le sunt dăruite de către Dumnezeu) și apostaziază de la Dumnezeu, atunci Dumnezeu pedepsește cu asprime atât conducătorii, cât și poporul.

4. A fi bun conducător al poporului înseamnă a te lipi de Dumnezeu, Cel Unul și Viu, și a te ține în toate de poruncile Lui.

XIII.

Alianța cu cei răi aduce rău

Dragă generale, cât de întunecată este în această privință conștiința multor cârmuitori apuseni! Fără nici un criteriu moral și duhovnicesc, ei sînt gata ca în momentul de primejdie să încheie alianță și cu diavolul, numai să dobândească biruință în împrejurarea dată. Ei nu iau seama nici la duhul, nici la morala unui popor cu care încheie alianțe, ci numai și numai la așa-numita lui putere materială, adică la mulțimea ostașilor, baionetelor, materialului de război, producției de război și banilor. Orbi cu desăvârșire față de rolul hotărâtor pe care îl joacă în război Făcătorul oamenilor, ei au transformat pur și simplu războiul într-un joc de noroc și o întrecere sângeroase. Bonaparte ar fi fost gata să treacă la islam când se războia în Orient, numai să izbândească. Austria a ajutat la începutul veacului al XIX-lea la eliberarea de turci a creștinilor din Balcani, dar la sfârșitul veacului a legat prier-

tenie cu Turcia împotriva acelorași creștini. În cele din urmă a încheiat alianță cu Turcia în Războiul mondial și a fost înfrântă împreună cu ea. Trebuie să ne amintim cum Aliații, în vremea războiului, la început au lingușit Turcia, ca să o câștige de partea lor, iar apoi au hulit-o și au condamnat-o la moarte; cum mai târziu, în cursul războiului au hulit-o, iar îndată după război unii dintre dâșii au făcut prieteșug cu ea, uneltind unii împotriva altora și ajutând în taină pe turci împotriva grecilor, până când prin aceasta au pricinuit îngrozitorul măcel din Anatolia, a cărui consecință a fost, până la urmă, izgonirea tuturor grecilor de pe acel pământ. Dar nu este, oare, îndeajuns să ne amintim doar de soarta armenilor – această piatră de poticnire atât pentru sabia musulmană cât și pentru conștiința creștină – ca să apreciem cât de greu întunecată este conștiința conducătorilor occidentali în privința adevărului și moralei? Care dintre ei, de pildă, se gândește la faptul că alianța cu cei răi aduce rău? Cu adevărat, pe bună dreptate pot fi raportate la ei cuvintele procești care s-au adevărit de atâtea ori de-a lungul istoriei oamenilor: *Orbit-a ochii lor și a împietrit inimile lor, ca să nu vadă cu ochii, nici să înțeleagă cu inima* (In. 12, 40).

Iar faptul că alianța cu cei răi aduce rău ni-l vor arăta următoarele trei exemple biblice.

Asa, împăratul Iudeii, care altminteri făcea ce este drept înaintea Domnului și căruia Domnul

îi dăruise o strălucită biruință asupra etiopienilor, a păcătuit doar într-o singură privință – anume că a luat avuția din templul lui Dumnezeu și a plătit cu ea pe Ben-Hadad, împăratul sirian din Damasc, ca să strice alianța acestuia cu împăratul lui Israil și să îl facă aliatul său, al lui Asa. Împăratul sirian a luat avuția și a făcut mai mult decât fusese plătit să facă, adică nu numai că a rupt alianța cu împăratul lui Israil, ci a și pornit război împotriva acestuia, fără veste, și i-a luat câteva cetăți. Dar din aceasta Asa nu s-a folosit cu nimic. Multa avuție luată din templu a fost cheltuită degeaba. Atunci s-a arătat împăratului un om de seamă al lui Dumnezeu, Anania, și i-a grăit din partea lui Dumnezeu mustrarea următoare: *Pentru că ai nădăjduit în împăratul Siriei și n-ai nădăjduit spre Domnul Dumnezeuul tău, pentru aceea s-a luat puterea Siriei din mâna ta. Au nu erau etiopienii și libienii putere multă vitează și călăreți mulți foarte, și i-a dat Domnul în mâinile tale?* După ce l-a mustrat astfel pe împăratul Asa, prorocul a mai adăugat și aceste însemnate cuvinte: *Că ochii Domnului privesc peste tot pământul ca să arate puterea Sa către cei ce cu toată inima, deplin, sînt către Dânsul.* În cele din urmă, el a rostit și o prorocie cu privire la împăratul Asa: *De acum, vei avea război. Și așa a fost.*

Iosafat, împăratul Iudeii, care altminteri făcea ce este drept înaintea Domnului, a răspuns la înbierea lui Ahav, împăratul cel stricat al Israilului,

de a năvăli în alianță cu el asupra sirienilor. După un ospăț mare, amândoi împărații au mers cu oștile lor împotriva sirienilor. Împăratul Ahav, căruia i se prezisese de către un proroc că nu se va întoarce viu din acel război, s-a deghizat, din frică sau din viclenie, în haina unui ostaș simplu, iar pe aliatul său, împăratul Iosafat, l-a sfătuit să rămână în haina lui împărătească. Războiul a fost pierdut, Ahav a pierit și puțin a lipsit ca Iosafat să piară împreună cu el: fiindcă unii războinici sirieni, luptători în care, au năvălit asupra lui Iosafat și, crezând că el este împăratul Ahav, au vrut să îl străpungă cu sulițele. Înfricoșat, Iosafat a strigat, chemând pe Dumnezeu în ajutor, *și Domnul i-a ajutat, și i-a întors Dumnezeu de la el*. Astfel, Iosafat a trecut prin groază mare și a pierdut multă oștire, și s-a întors acasă fără să fi avut nici un folos din alianța cea rea. Iar în cale l-a întâmpinat un proroc al lui Dumnezeu – Iehu, fiul lui Anania – și i-a tâlcuit pricina înfrângerii lui, muștrându-l prin cuvintele: *Cum ajuți păcătosului și iubești pe cel urât de Dumnezeu? Pentru aceasta, s-a ridicat asupra ta mânia Domnului*.

Dar Iosafat nu s-a învățat minte, ci mai târziu a făcut iarăși alianță cu Ohozia, împăratul cel ticălos și fără Dumnezeu al lui Israil – iar alianța aceasta au făcut-o ei ca să lovească Tarsisul cu corăbii și să îl cucerească. Corăbiile au fost făcute în Ghesion-Gaver. Atunci l-a înfierat pe Iosafat

alt proroc – Eliezer, fiul lui Dodia: *Pentru că te-ai însoțit cu Ohozia, a rupt Domnul lucrul tău și a sfărâmat corăbiile tale*.

Și într-adevăr, la scurtă vreme după această prorocie a dat o furtună și a stricat toată treaba aliaților. *Și s-au sfărâmat corăbiile, și n-au putut să meargă la Tarsis*.

Alt exemplu: Ohozia, împăratul Iudeii, făcea altminteri *ce este rău înaintea Domnului*, în primul rând din pricină mamei sale celei rele, împărăteasa Gotolia. Și, între alte rele, a făcut alianță cu Ioram cel fără Dumnezeu și rău, fiul lui Ahav. Și astfel, au mers ei doi asupra lui Azail, împăratul Siriei, ca să cucerească de la sirieni Ramotul Galaadului. Războiul a fost pierdut de aliați. Ioram a fost greu rănit, și în starea aceasta a fost dus cu mare greutate în Iezrael, cetatea sa de scaun. Împăratul Ohozia, întorcându-se din război, a trecut prin Iezrael ca să își viziteze aliatul rănit – dar *de la Dumnezeu a fost pieirea lui Ohozia că a mers la Ioram*, căci chiar în zilele acelea s-a răzvrătit împotriva lui Ioram și s-a înscăunat împărat căpetenia de oaste Iehu. Acesta l-a ucis pe Ioram. Ohozia a fugit și a încercat să se ascundă în Samaria – însă l-au prins, l-au dus înaintea lui Iehu și l-au ucis.

Un al treilea exemplu, întrucâtva diferit. Împăratul Amasia, care altminteri *făcea ce este drept înaintea Domnului*, s-a pregătit să năvălească asupra sirienilor. Și a pregătit în Iudeea trei sute de

mii de ostași aleși, cu sulițe și scuturi – însă aceasta i s-a părut puțin, și a năimit dintre israiliteni încă o sută de mii. Iar israilitenii erau lepădați de Dumnezeu pentru păcatele lor. Între timp, la împăratul Amasia a venit un om al lui Dumnezeu și i-a zis: *Împărate, să nu meargă cu tine oastea lui Israil, că nu este Domnul cu Israil.* Lui Amasia i-a părut rău, fiindcă dăduse năimiților bani mulți, și l-a întrebat pe omul lui Dumnezeu: *Dar ce voi face cu suta de talanți pe care am dat-o oștii lui Israil?* La aceasta, omul lui Dumnezeu i-a răspuns îndată: *Poate Domnul să dea ție mai mult decât aceștia.* Atunci a ascultat Amasia de glasul lui Dumnezeu și a dat drumul întregii oștiri năimite, și a mers doar cu oastea sa împotriva sirienilor. Și a dobândit împotriva lor o biruință strălucită.

Aceste trei exemple arată limpede în ce măsură depinde deznodământul unui război de calitățile morale ale aliaților. Sârbii au cunoscut foarte bine acest principiu, și după el s-au călăuzit de-a lungul istoriei lor. Acest adevăr a fost din veac treaz și viu în conștiința popoarelor din Balcani. După tradiție, Kraljeviæ Marko¹ a fost aliatul turcilor într-un război pe care aceștia l-au purtat cu românii. Atunci, Marko a zis: „Doresc

¹ Stăpânitor din Macedonia, cel mai popular erou al folclorului sârb, celebru pentru vitejia sa. A murit în bătălia de la Rovine, unde a fost silit să lupte alături de turci, cotropitorii țării sale.

să biruie creștinii, chiar dacă eu o să mor primul!” Și, într-adevăr, creștinii au învins, dar Marko a murit în acel război.

Din exemplele biblice aduse reiese următoarea învățătură:

1. Aliatul fără Dumnezeu și netrebnic aduce neizbândă în război atât asupra sa, cât și asupra aliatului său bun.

2. În război se întâmplă cu popoarele același lucru ca și cu indivizii în timp de pace, adică tovărășia cu cei răi aduce rău.

3. Dumnezeu Cel Drept este întotdeauna aliatul cel mai de nădejde al celor ce se țin de El și se roagă Lui.

4. Nici o mulțime materială, pe care contează cei fără Dumnezeu și lacomi, nu ajută la nimic.

XIV.

Armele nu ajută

Precum nu este hotărâtoare în război mulțimea ostașilor, tot așa nu sînt hotărâtoare nici armele. În război, oamenii sînt în sine ca și morți fără puterea și ajutorul lui Dumnezeu: iar puterea și ajutorul lui Dumnezeu se dăruiesc dreptilor, nu celor fără Dumnezeu și netrebnicilor. Xerxes năvălise asupra vechii Elade cu două milioane de ostași, dar a trebuit să fugă dinaintea unei oștiri grecești neasemuit mai mici. Napoleon a intrat în Moscova cu o armată mare și bine înarmată, dar a plecat de acolo singur, pe căi ocolite, doar ca să-și scape viața. Turcii au fost întotdeauna mai bine înarmați ca țărani sârbi din răscoale, dar armele nu le-au ajutat la nimic. Tunul de cireș s-a arătat mai tare decât tunul ghintuit, fiindcă în spatele lui stătea puterea lui Dumnezeu. La Slivnița, în anul 1885, sârbii au fost mai bine înarmați decât bulgarii, dar cei înfrânți au fost sârbii. Iar dacă s-ar vorbi despre

războaiele de veacuri dintre turci și muntenegreni, s-ar putea pune întrebarea: oare au fost muntenegrenii mai bine înarmați ca turcii fie și într-o singură bătălie? Și pe lângă asta, să ne amintim de nemții din Războiul mondial care a trecut. Oare nu au fost atunci nemții mai bine înarmați și în toate privințele mai pregătiți de război decât întreaga lume? Însă aceasta nu a putut împiedica înfrângerea și dezastrul lor.

Sfânta Scriptură a lui Dumnezeu ne învață limpede că armele nu ajută în război. Și atunci, ce ajută? Ajută numai Dumnezeu. Iar Dumnezeu ajută celor credincioși, curați și drepti să biruiască pe cei necredincioși, necurați și nedrepți. Și când ajută celor dintâi împotriva celor din urmă, Dumnezeu nu Se slujește de puterea Sa, cu care ar putea să nimicească într-o clipă toate lumile, ci Se slujește deseori de mijloace cu totul mărunte, neînsemnate până la ridicol în ochii oamenilor. Astfel, de pildă:

Iisus Navi, înainte de moartea sa, a înșirat poporului evreu toate marile lucruri pe care Domnul le făcuse pentru ei de când îi scosese din Egipt. Și el însuși fusese martor al tuturor acestor lucruri minunate, fiindcă avea o sută zece ani când a murit. Între celelalte lucruri ale lui Dumnezeu, el a pomenit și de două războaie în care Dumnezeu puse pe fugă pe vrăjmașii lui Israil prin mijlocirea viespilor. *Așa zice Domnul:*

Trimis-am înaintea voastră viespi, care au gonit de la voi pe cei doi împărați ai amoreilor; nu cu sabia ta, nici cu arcul tău ai făcut acestea (Iisus Navi 24, 12; Ieșire 23, 28). Deci, războiul împotriva a doi împărați nu l-au hotărât nici numărul oștirii, nici armele, ci viespile, adică un al treilea factor, trimis de Cel de-al treilea, Hotărâtor, Atoatevăzător.

În vremea judecătorului Samuil, filistenii au năvălit asupra pământului lui Israil. Samuil a chemat tot poporul său să postească și să se roage lui Dumnezeu. Și toți au postit și s-au rugat lui Dumnezeu. Ce s-a întâmplat, așadar? *A tunat Domnul cu tunet mare asupra filistenilor și a adus groază asupra lor, și i-a împrăștiat, și au fost bătuti înaintea lui Israil (1 Împărați, 7). Deci, iarăși n-au hotărât nici numărul, nici armele, ci un al treilea factor, neîntâmplător, trimis de Cel de-al treilea, Hotărâtor, Atoatevăzător.*

Împăratul Saul se războia cu filistenii în Valea Terevintului. În acest război a avut loc vestita monomahie dintre Goliat și David, care a hotărât soarta războiului. Goliat era un uriaș înspăimântător, înalt de șase coți și o palmă¹, împlătoșat și înarmat cumplit. Pe capul său avea coif din armă, armura lui era alcătuită din zale de aramă, apărătoare de picioare din aramă și pavază din aramă, pe care o purta pe umeri. *Iar coada sulitei lui era ca sulul de la războiul de țesut, și fierul cel*

¹ 3 m (n.tr.)

*ascuțit al sulitei lui de șase sute de sicli¹ de fier. Și înaintea lui mai mergea și purtătorul de arme cu restul armelor: în vreme ce David era un flăcăiandru, cel mai tânăr dintre fiii tatălui său, păstor la oi. Fără platoșă, fără arme, fără purtător de arme, fără nici o experiență de război. El nu era ostaș, nici nu fusese luat în oaste, ci venise de acasă și adusese de mâncare fraților săi. Stând în rândul oștirii lui Saul, David l-a văzut pe Goliat și l-a auzit cum ocăra pe israiliteni și cum striga să iasă la luptă careva dintre ei, însă nimeni nu îndrăznea să iasă. S-a aprins sângele și duhul în tânărul David, și a strigat că iese de bună voia lui să se lupte cu namila. Frații îl împiedicau de la aceasta și-l trimiteau la oi, însă el a rămas neclintit în hotărârea sa. Atunci, împăratul Saul i-a dat platoșa și coiful și sabia sa. Punându-le pe sine, David s-a simțit îngreunat, drept care le-a scos și le-a dat înapoi, zicând: *Nu voi merge cu acestea, fiindcă nu sînt deprins cu ele. După aceea, a luat în mână praștia și toiagul său ciobănesc, și așa a ieșit să se lupte cu Goliat. Văzându-l, Goliat și-a bătut joc de el, zicând: *Au doar câine sînt eu, de vii cu băț asupra mea și cu pietre? Atunci David i-a răspuns filisteanului: *Tu vii asupra mea cu sabie și cu sulită și cu pavază – iar eu voi veni asupra ta întru numele Domnului oștirilor... Te va da Domnul astăzi în mîna mea și te voi omori, și voi lua capul tău de la tine... Și a****

¹ 8-9 kg – (n.tr.).

încheiat David cu aceste cuvinte: *și va cunoaște toată adunarea aceasta că nu cu sabie și sulităz mântuiește Domnul. Înfuriat, Goliat s-a aruncat asupra lui David, însă David a pus o piatră în praștie, a învărtit praștia și a aruncat piatra. Aceasta a străbătut văzduhul cu putere și l-a nimerit pe Goliat în frunte. Goliat s-a prăbușit la pământ cu fața în jos. Iar David a alergat la el, a apucat sabia lui și i-a tăiat capul (1 Împărați, 17).*

Deci nu ajută, generale, armele acolo unde nu ajută Dumnezeu. Iar unde ajută Dumnezeu, acolo biruința poate sta și într-o praștie de cioban.

Altă dată, iarăși, când împăratul Ben-Hadad din Damasc a pornit război împotriva lui Israil, prorocul Elisei l-a îmbărbătat pe împăratul israilitean prezicându-i dezastrul împăratului din Damasc. Și, într-adevăr, acest dezastru a venit – însă nu de la oameni, ci de la Dumnezeu: fiindcă într-o noapte întunecată *Domnul a făcut ca să audă tabăra Siriei sunet de care și sunet de cai și sunet de oaste mare, și au zis unul către altul: Acum cu plată a tocmim împăratul lui Israil pe împărații heteilor și pe împărații Egiptului ca să vină asupra noastră. Și s-au sculat și au fugit fiind întuneric, și și-au lăsat corturile lor și caii lor și asinii lor în tabără cum erau, și au fugit ca să-și scape sufletul lor, adică viața lor (4 Împărați, 7).*

Deci nu ajută, generale, nici armele, nici mulțimea oștii acolo unde nu ajută Dumnezeu.

În cărțile Macabeilor sînt descrise numeroasele războaie dintre iudei, pe de o parte, și regii Antioh și Ptolemeu, de cealaltă parte. În toate aceste războaie, armatele regale erau mai numeroase și mai bine înarmate. Între altele, erau aduși adeseori și elefanți cu turnuri de lemn în spate, iar în aceste turnuri erau ostași împlătoși, care aruncau cu repeziciune săgeți asupra iudeilor. Elefanții cu turnurile lor slujeau în războaiele de pe atunci drept armă nu mai puțin cumplită decât tancurile moderne. Toate acestea, însă, n-au fost de ajutor regilor destrăbălați și fără Dumnezeu în lupta cu un popor mic, al cărui suflet era înarmat cu Dumnezeu Cel viu. *Cu plângere și lacrimi l-au chemat iudeii în ajutor pe Dumnezeu în clipele de primejdie. Armatele regale și-au pierdut cumpătul și au luat-o la fugă.*

Asta s-a întîmplat uneori fără o pricină văzută. În câteva rânduri, a fost descris cum armatele împărătești au pierit în urma unor anumite arătări. Așa a fost, de pildă, când a năvălit asupra Iudeii Timotheos, generalul regelui Antioh, cu o armată uriașă și foarte bine înarmată. Îndată ce a pornit lupta, armata regală a început să vadă în văzduh o arătare minunată: cincisecizeci oameni pe cai cu frâie din aur, înarmați cu arme din aur, s-au năpustit asupra lor, a vrăjmașilor poporului lui Dumnezeu. Văzând aceasta, armata lui Antioh s-a temut și s-a tulburat, și în zăpăceala lor ostășii se loveau între ei, și au pierit ca la două mii de

ostași, rămânând morți pe câmpul de bătaie (2 Macabei, 10).

Altă dată a năvălit asupra Ierusalimului generalul Lisias cu optzeci de mii de ostași. Văzând înfricoșătoarea putere vrăjmașă, Macabeu, cârmuitorul poporului israilitean, a căzut împreună cu poporul înaintea lui Dumnezeu, rugându-se; *cu plângere și lacrimi se rugau Domnului să le trimită înger bun spre mântuirea lui Israil*. Și ce s-a întâmplat? Înaintea oștii israilitene a apărut un călăreț în haină albă, cu arme de aur, și a dat năvală asupra oștii vrăjmașe. Oastea lui Lisias s-a umplut de spaimă și s-a pierdut cu firea, și a suferit o înfrângere cumplită. Pe câmpul de luptă, Lisias a lăsat unsprezece mii de trupuri neînsuflețite, iar el însuși de-abia a izbutit să scape.

În vremea regelui Iosafat și a războiului acestuia împotriva moabiților a avut loc o vedenie de alt fel. Oștile care se războiau stăteau pe două coline, una în fața celeilalte. Între aceste coline se întindea o vale. Vremea era secetoasă și uscată. Într-o dimineață, când se uită moabiții – văd valea roșie ca de sânge. Ei s-au gândit că vrăjmașii lor se măcelăriseră între ei în noaptea ce trecuse, și au dat năvală înainte, dar au căzut în cursele ascunse ale vrăjmașilor și au avut de suferit.

Iată, așadar, cum prin mijloace mici și lucruri neînsemnate Se războiește Domnul oștirilor pentru cei ce se tem de El și se închină Lui, apărându-i împotriva celor ce nu nădăjduiesc în El, Cel Atotputernic, ci nădăjduiesc în numărul, armele și aliații lor.

Exemplele aduse ne dau învățătura limpede că:

1. Cel care, potrivit uitării de Dumnezeu și trufiei inimii sale, se bizuie în război pe armele sale, acela pierе și cade rușinos.
2. Cel care, potrivit smereniei inimii sale, nu se bizuie în război pe armele sale, ci cu pocăință cheamă pe Dumnezeu în ajutor, acela biruie în chip slăvit.
3. Dumnezeu ajută celui smerit și credincios împotriva celui trufaș și necredincios.
4. Dumnezeu întrebuintează adeseori mijloace mici și lucruri neînsemnate ca să zdrobească pe cel trufaș și necredincios.

XV.

**Cum reușește o armată mică
să biruie una mare**

Atunci când marele conducător de oaste al poporului israilitean, Iisus Navi, era pe moarte, el a rostit înaintea poporului său aceste cuvinte prorocști: *Unul dintre voi va goni o mie, că Domnul Dumnezeuul vostru, El bate război pentru voi, precum a zis vouă. Deci, să păziți foarte cu sufletele voastre ca să iubiți pe Domnul Dumnezeuul vostru* (Iisus Navi 23, 10-11). Această prorocie s-a împlinit de multe ori de-a lungul istoriei poporului lui Israil, și asta atât în vremea judecătorilor cât și în vremea împăraților, iar mai târziu sub Macabei. Să dăm deocamdată doar un exemplu, dintre cele mai izbutoare, din vremea judecătorului Ghedeon, prin care se explică limpede și grăitor cum și de ce o armată mică poate birui o armată mare, neasemuit mai puternică la număr.

În vremea robiei sub madianiteni, Israil a sărăcit foarte, fiindcă între alte împilări asupra

poporului înrobii, cotropitorii mai făceau și următorul lucru: când israilitenii semănau țarile lor veneau madianitenii și amaleciții asupra acestor țarini, năvăleau *ca lăcustele*, cu nenumăratele lor cămile, cu dobitoacele și corturile lor și *stricau rodul pământului și pustiau pământul*. În necazul lor cel covârșitor, păcătoșii de israiliteni și-au amintit de Dumnezeuul lor și au strigat către El, socotindu-L ca ultimă scăpare. Iar Domnul S-a milostivit, S-a arătat lui Ghedeon și i-a spus să meargă și să izbăvească poporul israilitean din robia madianitenilor. Ghedeon era un plugar simplu și lucra în țarina sa. Și în simplitatea sa i-a răspuns Ghedeon Domnului: *Cum voi izbăvi eu pe Israil?* Iar Domnul i-a răspuns: *Eu voi fi cu tine, și vei bate pe Madian ca pe un singur om* (Judecători 6, 16). Ghedeon, om cumpănit, nu a crezut că un lucru atât de însemnat îi este încredințat de către Domnul tocmai lui, unui plugar din seminția cea mai săracă, cea a lui Manasi, și celui mai mic din casa tatălui său (6, 15). De aceea, Ghedeon a cerut de la Domnul un semn. Și când i s-a dat semnul cerut, el s-a arătat poporului, a pus osteneală și a adunat grabnic treizeci și două de mii de oameni pentru bătălie. Atunci, însă, Domnul i-a făcut observație: *Mult popor este cu tine; pentru aceasta, nu voi da pe Madian în mâna lor, ca să nu se laude zicând: mâna mea m-a mântuit pe mine* (7, 2). Și Domnul l-a pus pe Ghedeon să vestească: *Cel sperios și fricos să se întoarcă înapoi* (7, 3). Ce s-a întâmplat? Când Ghedeon a vestit

poporului aceasta, nu mai puțin de douăzeci și două de mii de oameni au părăsit frontul și s-au întors la casele lor ! Au rămas, așadar, cu totul zece mii de oameni împreună cu Ghedeon. Însă și numărul acesta era prea mare pentru Domnul oștirilor. De aceea, Domnul a poruncit lui Ghedeon să ducă oastea sa la un râu și să vadă cum bea fiecare dintre ei apă. Unii aveau să ia apă cu mâna, s-o ducă la gură și s-o limpăie, iar ceilalți aveau să se lase în genunchi, să se aplece și să bea de-a dreptul din râu. Și a zis Domnul lui Ghedeon să-i păstreze pentru luptă pe cei dintâi, iar celorlalți să le dea drumul. Cei dintâi, însă, care au băut apă din mână, erau cu totul trei sute de oameni ! Însă Domnul a zis: *Cu acei trei sute de oameni care au limpăit voi mântui pe voi și voi da pe Madian în mâna ta.* Iar madianitenii erau mulți *ca lăcustele, și cămilele lor nenumărate: erau mulți (madianitenii) ca nisipul de pe marginea mării.* Și trei sute de oameni aveau ca sarcină de la Dumnezeu să biruiască o asemenea mulțime !

Ce a făcut Ghedeon cu o ceată atât de mică ? A dat fiecărui ostaș câte o trâmbiță în mână și câte un ulcior, iar în fiecare ulcior câte o torță aprinsă. Și a năvălit noaptea asupra madianitenilor. Când a ajuns aproape de madianiteni, fiecare ostaș a trâmbițat din trâmbița sa și fiecare a spart ulciorul său. Când din toate părțile au răsunat trei sute de trâmbițe și au strălucit trei sute de lumini, madianitenii s-au îngrozit, iar cămilele lor erau înnebunite de spaimă; nu se mai recunoșteau

deloc între ei în bezna nopții, ci se loveau cu sabia unul pe altul. Și astfel, unii s-au măcelărit între ei, iar ceilalți au fugit, dor numai ca să dea de moarte în altă parte. Biruința lui Ghedeon a fost deplină. Iar acestei biruințe i-a urmat eliberarea lui Israil de sub jugul madianitean.

În legătură cu aceasta, îngăduiți-mi să vă aduc la cunoștință un fapt din istoria eliberării de sub turci a creștinilor din Balcani. Războaiele pentru această eliberare le-au început, cei dintâi, țărani sârbi, sub conducerea plugarilor Karageorge și Miloș. Aceste războaie au o oarecare asemănare cu războaiele lui Ghedeon. În toate bătăliile vestite din vremea răscoalei sârbești, luptătorii sârbi au fost mai puțini la număr decât armatele sultanului. Într-una din luptele împotriva turcilor, Miloș avea o oaste ridicol de mică față de oastea turcă. Miloș s-a rugat lui Dumnezeu și i-a pus pe luptătorii săi ca într-o noapte, chiar în ajunul bătăliei, să taie o mulțime de pari și să-i acopere cu frunze, cârpe și haine, ca din depărtare să semene cu niște oameni, cu o armată în ordine de luptă. Când a venit ziua, turcii au privit și s-au speriat de „numeroasa“ oaste sârbă, și Miloș a dobândit în acea zi biruința asupra unei oști turcești cu adevărat numeroase.

Încă un exemplu din **Biblie**. Marele erou iudeu, Iuda Macabeul, fusese atacat de Siron,

general sirian. Sirienii erau îngrozitor de mulți. S-au temut iudeii, și au zis către Iuda: Cum noi, puțini fiind, vom putea să dăm război cu atâta mulțime tare? Și noi am slăbit ajunând astăzi! Și a zis Iuda: Lesne este să cadă mulți în mâinile celor puțini; și nu este osebite înaintea Dumnezeului cerului a mântui cu mulți au cu puțini, că nu întru mulțimea oștirii este biruința războiului, ci din cer este puterea. Aceia vin asupra noastră cu semeție și cu fărădelege, ca să ne piardă pe noi și pe femeile noastre și pe fiii noștri, ca să ne prade pe noi. Iar noi să ne războim pentru sufletele noastre și pentru legile noastre, și Însuși Domnul îi va zdrobi pe ei de la fața voastră, și nu vă veți teme de ei (1 Macabei 3, 17-22). Și într-adevăr, în acea zi iudeii i-au zdrobit cumplit pe sirieni, pe mulți i-au tăiat, iar pe ceilalți i-au pus pe fugă nestăpânită.

Din aceste exemple biblice, reiese cu limpezime următoarea învățătură:

1. De partea nedreaptă este frica, iar de cea dreaptă – vitejia.
2. Războiul nu este hotărât de număr, ci de Dumnezeu.
3. S-au adevărit spusele prorocști: *Unul dintre voi va goni o mie, că Domnul Dumnezeuul vostru, El va bate război pentru voi.*

XVI.

Războaiele moderne în lumina biblică

Acum să punem, generale, sub reflectorul biblic câteva dintre războaiele moderne. dvs., ca militar de profesie, sînteți bine familiarizat cu partea tehnică, exterioară a acestor războaie. Să luăm pentru început Franța.

Ultimii regi francezi făceau ce este rău înaintea Domnului. Și cu toate că se numeau „regi creștini” și țineau obiceiurile credinței, inima lor stătea departe de Dumnezeu, și faptele lor nu erau după legea dumnezeiască. De aceea, Dumnezeu a îngăduit să vină asupra lor nenorocirea: fiindcă nu suferea Dumnezeu să mai audă obișnuitele rugăciuni reci ale regilor francezi și să vadă trufia lor, născută din putere și bogăție. Și a izbucnit revoluția împotriva ultimului rege puternic al Franței, Ludovic, și în urma acestei revoluții a pierit regele împreună cu soția sa, regina. Atunci revoluționarii au început să introdu-

că o nouă rânduială în statul francez. Făcând aceasta, ei au uitat însă de Domnul Dumnezeu lor, și nu doar că nu L-au chemat și nu L-au pomenit în cele întreprinse de ei, ci au ocărât numele Lui și s-au lepădat de El ca și cum El n-ar fi. Și în locul lui Dumnezeu, Cel Unul și Viu, au făcut un idol în chip de femeie goală, și au numit idolul acesta „dumnezeul rațiunii”, și îl purtau prin oraș, și dansau și cântau în jurul lui. Așa făceau oameni botezați în credința lui Hristos ! Și s-a mâniat Domnul pe faptele lor și le-a luat mintea, pe care numai El o dă oamenilor, încât revoluționarii s-au învrăjbit și au început să lupte pentru putere și, în această luptă, să se omoare între ei. Și sângele omenesc a înroșit tot pământul Franței, iar călăii n-au încetat cu anii să omoare oameni. Și toate faptele revoluționarilor erau călăuzite de răutate și răzbunare, adică de nebunie. Iar după mai mulți ani de nebunie ca aceasta, poporul francez a strigat către Dumnezeu în nenorocirea sa. Și Domnul a auzit, și a ridicat un om, dintr-un neam neînsemnat și cu un nume neînsemnat, Bonaparte, de pe o insulă din largul mării. Și Bonaparte a curmat revoluția, a adus pace pământului și s-a înscăunat ca împărat pe tronul vechilor regi francezi.

Dar întrucât și restul stăpânilor și curților europene din acea vreme *făceau ce este rău înaintea Domnului*, Dumnezeu l-a chemat pe împăra-

mul Napoleon Bonaparte să pedepsească pe stăpânitorii și demnitarii din întreaga Europă, la fel cum îl chemase cândva pe împăratul păgân Nabucodonosor să pedepsească Israilul apostat. Și împăratul Napoleon a mers cu oastea sa împotriva cârmuitorilor europeni, și a avut cu ei multe războaie, însă i-a biruit oriunde s-a întâlnit cu ei: fiindcă Dumnezeu a vrut să săvârșească pedeapsă asupra stăpânilor europeni și a curților lor și a demnitarilor lor, din pricina mulțimii covârșitoare a fărădelegilor lor. Doar față de muntenegreni s-a arătat neputincioasă armata acestui împărat puternic. Și toate atacurile armatei lui Napoleon cu scopul cuceririi Muntenegrului și continuării pătrunderii în Balcani și apoi mai departe, în Marele Orient, au rămas lipsite de izbândă: fiindcă Dumnezeu ocrotea Muntenegrul din pricină că stăpânitorul muntenegrean, Petar I, un drept al lui Dumnezeu, *făcea ce este drept înaintea Domnului*.

Dar în puterea și slava sa, Napoleon s-a îngâmfat dincolo de orice măsură. Și în trufia sa, a început să se vadă pe sine dumnezeu pământesc, iar la toți ceilalți oameni să privească plin de dispreț, ca la niște unelte aflate în mâinile lui, și să îi întrebuițeze pentru propriile sale scopuri, care ținteau slavă deșartă. Și în trufia sa, împăratul Napoleon a năvălit asupra Rusiei cu o armată uriașă, cum nu mai văzuse Europa din

vremurile vechi. Iar în Rusia stăpânea în acea vreme țarul Alexandru, care în mare făcea ce este drept înaintea Domnului, deși inima lui nu era, totuși, îndreptată cu totul către Dumnezeu. De asemenea, între demnitarii lui erau multe păcate, ce pătrundeau și în popor. Pentru păcatele rușilor, iar nu pentru a sa putere de război franceză, i s-a îngăduit lui Napoleon să intre în pământul rusesc și să-l supună până la Moscova. Și această reușită a sporit și mai mult trufia împăratului Napoleon, încât acesta a uitat cu totul datoria sa față de Domnul oștirilor. Iar poporul rus, în necazul și strâmtorarea sa, s-a pocăit pentru păcatele sale, și împreună cu împăratul și mai-marii săi a strigat către Dumnezeu, rugându-I-se pentru ajutor și mântuire. Pe atunci era comandant al armatei ruse Kutuzov, om smerit, blând și temător de Dumnezeu. El nu se bizuia nici pe număr, nici pe arme, ci pe Dumnezeu Cel Unul și Viu. Și în vreme ce neștiutorii îl numeau neștiutor, Kutuzov tăcea și se ruga lui Dumnezeu. Și Moscova a luat foc pe neașteptate, iar în armata împăratului francez a intrat o spaimă de nedescris. Și împăratul francez, speriat, a fugit singur, însoțit doar de vizitiul său. Armata lui a fost zdrobită, iar pământul rusesc slobozit pe deplin și curățat de cotropitori.

Dar întrucât trufașul împărat Napoleon n-a priceput din ce pricină și de la Cine îi venise

înfrângerea aceea, nici nu s-a smerit înaintea lui Dumnezeu, nici nu a frânt trufia sa, mânia lui Dumnezeu față de el nu l-a potolit, ci l-a mânat și mai departe. Și a fost împăratul Napoleon învins în ultima sa luptă, prins și trimis ca întemnițat pe o insulă a deznădejdiei din largul mării. Șapte ani a petrecut Napoleon pe acea insulă ca un deznădăjduit, până ce, treptat, trufia lui s-a smerit și inima lui s-a despietrit. Și a început Napoleon, în smerenia lui, să vorbească plin de minunare despre Hristos Domnul¹.

Și nu i s-a mai întâmplat nici un alt rău până la moartea lui: fiindcă Domnul l-a cruțat de alte

¹ Împăratul Napoleon a petrecut șapte ani închis și umilit pe insula pustie Sfânta Elena (o paralelă însemnată: și trufașul împărat babilonian Nabucodonosor a fost alungat dintre oameni vreme de șapte ani, până ce s-a împlânzit și a recunoscut puterea lui Dumnezeu, Cel Unul, Cel Adevărat, și că Cel Preaînalt stăpânește împărăția omenească și cui voiește o dă pe ea – Dan. 4). Cugetând mult la tot ce se întâmplase cu el, marele Napoleon, împlânzit și umilit, a scris atunci cuvintele următoare: „Eu știu, oamenilor, și vă spun vouă că Iisus nu a fost numai om. Religia Lui este o taină, care vine din cunoașterea oamenilor, însă dintr-o cunoaștere care nu poate fi numită știință omenească”.

„El a venit în lume ca să descopere lumii legea Duhului. Alexandru, Cezar, Carol cel Mare și cu mine am întemeiat mari imperii. Dar pe ce am întemeiat aceste creații ale geniului nostru? Pe forță”.

„Singur Iisus a întemeiat împărăția Sa pe dragoste, și iată că până în ziua de astăzi milioane de oameni sînt gata să moară pentru El”.

rele din pricină că împlinise pedeapsa Lui asupra Europei și că a alungat trufia din inima sa. Și s-a săvârșit împăratul Napoleon cu pace.

La cincizeci de ani după moartea acestui mare Napoleon, Germania a pornit război împotriva Franței. În acea vreme domnea în Franța împăratul Napoleon al III-lea, care în multe privințe făcea ce este rău înaintea Domnului: fiindcă se trufise foarte, și în trufia sa disprețuia pe ceilalți stăpânitori din lume, și voia să impună pretutindeni și tuturor voința sa, măcar că nu avea în spatele său biruințe, nici sub sine biruiți precum avusese marele său înaintaș și tiz. Și când a plănuit să poarte război împotriva vecinilor săi, s-a ridicat asupra lui Wilhelm, împăratul Germaniei. Iar acest împărat Wilhelm era fără trufie, și în privințele cele mai însemnate nu făcea ce este rău înaintea Domnului. Și a lovit împăratul german pe împăratul francez și l-a învins. Și armata franceză a fost înfrântă cumplit. Iar împăratul german a intrat în Paris cu armata sa, și a ridicat de la francezi despăgubiri cum a vrut, și a încheiat pace cum a vrut. Trufașul împărat Napoleon a

„Eu voi muri peste o vreme. Trupul meu va fi dat pământului și va deveni hrană viermilor. Iată, aceasta este soarta care-l așteaptă pe marele Napoleon. Cât de nemăsurată este deosebirea dintre adâncă mea sărăcie și veșnica împărăție a lui Hristos, care se propovăduiește, se mărește și se întinde în întreaga lume!”

fost răsturnat de pe tron, încheindu-și viața în restriște, rușinat și umilit.

În anul 1885 a fost război în Balcani, între sârbi și bulgari. Acest război a fost început de Milan, regele sârb, care în vremea aceea apostaziase de la credința în Dumnezeu și trăia o viață care în multe privințe era spre sminteală poporului său și pentru care el însuși avea să se căiască în anii de mai târziu. În afară de asta, a păcătuit foarte în privința Bisericii ortodoxe, fiindcă a introdus taxe simoniace în Biserică și a depus ierarhia ortodoxă legiuită. Regele sârb era lingușit de împăratul Austriei, căruia nu-i venea la îndemână ca popoarele sârb și bulgar, ce sînt unite prin rasă, credință și limbă, să trăiască în dragoste. Amăgit întrucâtva de aceste lingușiri și îngâmfat din pricina reușitelor din războaiele avute mai înainte cu turcii, care îi și aduseseră titlul regal, regele sârb a pornit război împotriva bulgarilor, popor cinstit și creștin, care de-abia începuse a-și gospodări casa sa în libertate. Războiul a fost scurt, dar sângeros. Și cu toate că regele sârb avea armată mai puternică și mai pregătită decât bulgarii, a fost înfrânt de către aceștia.

Regele englez Edward al VII-lea, prieten intim, aproape în toate, al regelui Milan și mare cap al masoneriei mondiale, nu a fost mult mai

fericit în războiul împotriva burilor din Africa. În acest război, practic întreaga lume i-a simpatizat pe buri; și mai ales sârbii, care în răscoala burilor vedeau răsfârțeri ale luptei lor pentru eliberare din vremea lui Karageorge și Miloș. Presa sârbă scria în favoarea țăranilor buri. Câteva cafenele din Belgrad erau numite „Krieger”¹ sau „Transvaal”². Războiul lui Edward împotriva burilor a ținut atâția ani câte luni a ținut războiul lui Milan împotriva bulgarilor. Regelui sârb i-au frânt trufia bulgarii, iar regelui englez – burii.

Războiul ruso-japonez. Țarul rus Nicolae al II-lea făcea, într-adevăr, *ce este drept înaintea Domnului*, însă în calitate de autocrat țarul n-a arătat destulă râvnă pentru combaterea necredinței în Dumnezeu și a depravării demnitarilor săi. Pentru păcatele conducătorilor ruși și ale așa-numitei „intelighenții”³ ruse, a îngăduit Dumnezeu japonezilor să poarte război împotriva Rusiei și să învingă: fiindcă japonezii nu erau depravați, ci toți, din toate clasele, păzeau o patriarhală simplitate a vieții și disciplină a spiritului. Iar rușii cei școliți începuseră să se amestece cu popoarele apusene și își însușiseră de la ele

¹ Krieger – conducător al burilor (n.tr.).

² Transvaal – numele republicii bure (n.tr.).

³ Intelectualități (n. tr.).

toate păcatele lor, atât intelectuale (tăgăduirea lui Dumnezeu), cât și morale (egoismul, depravarea). Ca atare, Dumnezeu a îngăduit ca armata rusă să fie înfrântă și pe uscat și pe mare. Popoarele Apusului au simpatizat atunci cu vrăjmașii poporului rus. Înfrângerii rusești din acest război i-a urmat lucrul care este, cel mai adesea, mai rău decât războiul: revoluția. Însă nici războiul pierdut, nici revoluția, nu au putut face mare lucru ca intelectualitatea rusă și conducătorii ruși să se pocăiască și să se întoarcă la Hristos Dumnezeu și la legea Lui.

În toamna anului 1912 a izbucnit războiul balcanic. De o parte erau trei state creștine, iar de cealaltă Turcia. Atât după numărul populației cât și după întindere, imperiul turc era mai mare decât toate cele trei stătuțe creștine balcanice la un loc. Pe lângă asta, „Tinerii Turci” depuseseră un uriaș efort, de-a lungul câtorva ani, pentru reorganizarea și dotarea armatei turce. Însă „Tinerii Turci” făceau *ce este rău înaintea Domnului* prin aceea că își puneau toată nădejdea în sine, iar în Dumnezeu deloc. Se supraapreciau pe ei înșiși și subapreciau rolul lui Dumnezeu în viața popoarelor. Mulți dintre ei erau atei, iar alții erau indiferenți față de credința în Dumnezeu. Câtă deosebire între sultanii de o fanatică evlavie care au cucerit Balcanii și epigonii lor necredincioși, care au pierdut Balcanii ! „Tinerii Turci” au sufe-

rit în război înfrângere după înfrângere. Adversarii lor erau trei regi creștini: regele Petar, regele Gheorghe și regele Ferdinand. Cel mai evlavios dintre ei era regele Petar. Îndată ce s-a urcat pe tronul Serbiei, el a început să clădească biserică Sfântului Gheorghe în Topole. Era un om fără poze și fraze, și nu era trufie în inima lui. Cum-pătat față de laudele prietenilor și răbdător față de ponegririle dușmanilor, el se temea de Dumnezeu și făcea ce este drept înaintea Domnului. De aceea, Dumnezeu i-a dăruit multe victorii strălucite în bătăliile date împotriva turcilor în anul 1912. Asemănător în multe privințe cu regele Petar era regele grec Gheorghe. Ferdinand, însă, era viclean și trufaș. El privea cu dispreț la regele sârb și la cel grec. Viteazul și cinstitul popor bulgar ar fi dobândit în acel război și mai multe izbânzi dacă Ferdinand, cu caracterul său, nu i-ar fi fost piedică înaintea lui Dumnezeu. În anul 1913, îngâmfatul rege Ferdinand a lovit mișelește armata sârbă la Bregalnița, în vremea armistițiului cu turcii. Întreaga Europă a crezut că regele bulgar va zdrobi și nimici armata sârbă. Însă Domnul oștirilor, Care vede inimile oamenilor, a hotărât acest nou și neașteptat război în folosul evlaviosului și modestului rege Petar și în paguba lui Ferdinand. Și astfel, din războaiele balcanice au ieșit ca biruiți „Tinerii Turci” și Ferdinand, iar ca biruitori – regele sârb și regele grec. Și aceasta s-a întâmplat după

dreapta judecată a lui Dumnezeu și împotriva tuturor judecăților și socotelilor fiilor oamenilor și a căpeteniilor lor din pământurile de la Apus.

Din toate acestea reiese limpede următoarea învățătură:

1. Și în vremurile moderne, ca și în cele din vechime, Domnul oștirilor – în calitate de al Treilea și Nevăzut Luptător – hotărăște orice război.
2. Și în războaiele moderne, ca și în cele din vechime, păcătoșenia poporului sau a conducătorilor săi față de legea lui Dumnezeu aduce negreșit înfrângere.
3. Și în războaiele moderne, ca și în cele din vechime, dreptatea poporului sau a conducătorilor poporului pricinuieste biruința.
4. Într-un cuvânt, războaiele moderne, ca și cele din vechime, nu se pot înțelege și explica decât în lumina biblică.

XVII.

Războiul mondial în lumina biblică

Există, generale, pâraie de suferință, există râuri de suferință, există mări de suferință – însă Războiul mondial a reprezentat un ocean de suferință omenească. Suferință este fie și numai să îți aduci aminte de acest ocean, dar cum ar fi să te mai și cufunzi în el? Această nespus de mare suferință a început cu o expediție de pedepsire.

Vă amintiți, dragă generale, că din Europa creștină au plecat două faimoase expediții militare, consemnate în paginile de istorie ca expediții de represalii, și amândouă într-un răstimp de șaptesprezece ani cu totul. Una împotriva Chinei (1897-1899), iar cealaltă împotriva Serbiei (1914 și în continuare). Caracteristic este faptul că în ambele cazuri uciderea a câte două persoane a fost luată ca pretext pentru război.

Doi misionari germani au pierit în China în 1897 și împăratul german a făcut pe această temă

un întreg război în Europa, incitând Marile Puteri europene la o expediție de represalii împotriva „Pericolului galben”. China zăcea pe atunci în răni încă nevindecate în urma războiului de-abia încheiat cu Japonia. Puterile europene au atacat-o, așadar, și fiecare dintre ele a luat ce și cum a vrut – sau, mai bine zis, așa cum s-au înțeles, cu greu, între ele. Din pricina acestei nedreptăți europene strigătoare la cer, a izbucnit în anul 1900 revolta boxerilor cu lozinca: „China pentru chinezi!” Această revoltă a fost înăbușită de către europeni în sânge, cu mare asprime și încă mai mare jaf. În acea expediție de represalii nimeni nici nu s-a gândit, de fapt, să îi răzbune pe cei doi misionari uciși, ci s-au gândit toți la acapararea de teritorii, la strategie, la hegemonie, la comerț și la pradă din acel izvor încă plin ochi de bunătați care se cheamă China¹.

Iată, chiar în Germania abia dacă își amintește cineva numele acelor misionari pentru care

¹ Puterile europene demult provoacă China, și China, fără îndoială, le va plăti totul atunci când nu se vor aștepta. Se poate spune că Puterile europene, fiecare în parte sau împreună, au fost începând din anul 1839 în război necurmat cu China. Mai întâi, Anglia a purtat „Războiul opiului”. Ei i s-a alăturat Franța în anul 1858 – și i s-a alăturat tot pentru moartea unui misionar, în cazul respectiv francez. Firește că moartea misionarului a fost și acolo doar un pretext, iar principalul motiv l-au reprezentat acapararea de teritorii, hegemonia, comerțul și

Europa s-a mânjit, atunci, cu atâtea nelegiuiri și sânge.

Cealaltă expediție de represalii, de și mai rău augur, a fost îndreptată împotriva Serbiei. La Sarajevo, în anul 1914, au pierit două persoane princiare: arhiducele Ferdinand al Austriei și soția lui. În acest caz, deci, doi misionari politici. I-a omorât un tinerel care mai târziu, la proces, avea să declare că se îndoiește de existența lui Dumnezeu. Acest eveniment a fost luat de împăratul Austriei, sprijinit de împăratul Germaniei, ca pretext pentru o expediție de represalii împotriva Serbiei, un stat tânăr, care susținea principiul Gladstone: „Balcanii – balcanicilor”. Și astfel a fost deschis marele Război mondial, la desfășurarea, încheierea și urmările căruia noi sîntem încă martori vii. Ca și în cazul cu misionarii din China, și aici expediția de represalii n-a fost gândită atât pentru răzbunarea arhiducelui sau arhiducesei asasinate cât pentru acapararea prada. Ca și cum n-ar fi datoria – și bucuria – misionarilor creștini să moară pentru Hristos, ci ei ar trebui, pasămite, răzbuțați! Națiunile ai căror misionari își dau sângele pentru Hristos trebuie să se bucure de aceasta și să se laude cu asta, nu să poarte război. Misiunea creștină nici nu a reușit în China tocmai pentru că ea a fost și este desfășurată sub ocrotirea diplomației și baionetelor. Din Europa se amenință cu răzbunarea pentru uciderea unui misionar – răzbunare care, așa cum o arată trecutul apropiat, se și săvârșește în chipul cel mai nerușinat.

pământului balcanic, pentru dominație, pentru strategie, comerț și pradă, și toate acestea legate de planuri cu bătaie încă și mai lungă, de jaf în Orientul Apropiat și Mijlociu.

La începutul Războiului mondial, Europa era ca un oraș ai cărui cetățeni stropiseră cu petrol, mai mult sau mai puțin, casele lor. Un tânăr din Sarajevo aruncă foc pe acest petrol și incendiul izbucnește. Oare el a provocat Războiul mondial? Ar fi o nebunie fie numai să ne gândim la asta. El a dat, dacă vreți, un semnal. Marii împărați și oameni de stat creștini să urmeze, oare, orbește semnalului unui om cu școala neterminată? Unde este, atunci, înțelepciunea împărătească, și unde este subtila știință a oamenilor de stat? Însă tinerelul acela n-a dat semnalul de război. Fapta lui, oricât de cumplită, a fost doar luată ca pretext pentru război. Iar războiul l-au provocat cei care, încă dinaintea acestei nelegiuiri, își stropiseră cu petrol casele. Altfel spus, statele europene erau, mai mult sau mai puțin, pregătite pentru război, iar cauzele războiului – ca și acelea ale pregătirilor febrile de război – sînt ascunse în păcatele vădite ale popoarelor europene, atât exterioare cât și lăuntrice. Exterioare – tiranizarea și jefuirea altor popoare din lume, mai ales din Asia și Africa, și ura, invidia și pervertirea reciprocă; iar lăuntrice – lupta împotriva lui Dumnezeu, trufia omului față de

om și încălcarea legii lui Hristos, pe care Europa creștinată s-a jurat, primind-o dintru început ca temelie a vieții și culturii sale. Aceasta este marea și înfricoșătoarea pricină a marelui și înfricoșătorului război.

Să privim acum, generale, cum a mers fiecare în Războiul mondial. Un singur stat a pierdut și războiul, și pe sine. Acesta este imperiul austriac. Altele au pierdut războiul și câte ceva din avutul lor. Așa sînt Germania, Turcia și Bulgaria. Altele s-au lăsat de război și au trecut la revoluție. Aici este Rusia. Altele au pierdut la început, dar la sfârșit au câștigat. Așa sînt Anglia, Franța, Italia, Belgia, România și Serbia. Altele au câștigat, s-ar putea spune, fără pierderi. Acestea sînt Japonia și America. Altele au avut pace, în mare, pe timpul războiului, dar s-au luptat și au pierdut după război. Aici intră Grecia. Altele au avut pace în vremea războiului, iar după război au cunoscut revoluții sângeroase. Acestea sînt China și Afganistanul.

Să cercetăm acum, în lumina biblică, lucrul cel mai important – de ce s-a întîmplat fiecăruia în război ceea ce i s-a întîmplat.

La începutul războiului, Austria a avut oarece reușită în fața Serbiei și Italiei. Iar pentru aceste reușite lauda se cuvine acelei mase a poporului

evlavios din Austro-Ungaria, popor de plugari și de muncitori, care se ținea fără fățarnicie de credința în Hristos Domnul și care putea să îngenuncheze fără nici o rușine înaintea Răstignirii lui Hristos. Precum s-a zis și în vremea regelui Rovoam, care făcea ceea ce este rău, totuși *se mai găsea ceva bun în Iuda*. Și în monarhia austro-ungară *se mai găsea ceva bun*, iar purtătorul acestui bine înaintea Celui Preaînalt era marea masă a poporului evlavios. În cele din urmă, însă, imperiul austriac a fost înfrânt și năruit, și a pierdut doi împărați și o mulțime de aristocrați. Iar aceasta s-a întîmplat din pricina cârmuitorilor și magnaților austrieci, care făceau irecuperabil ce este rău înaintea Domnului, în viața politică ca și în viața personală.

Germania la început a biruit și a câștigat rapid. Ea a cucerit întreaga Belgie, mare parte din Franța, o parte din Rusia, întreaga Serbie și o parte din România. Iar asta din pricina aceluși bine care *se mai găsea* în Germania la nemții evlavioși și cinstiți. Dar în cele din urmă Germania a fost înfrântă, și a pierdut toate coloniile sale, întreaga flotă, două-trei provincii și o enormă cantitate de bunuri materiale. Iar aceasta s-a întîmplat din pricina împăratului german, care, cu toate că de formă Îl propovăduia pe Hristos prin biserici, *făcea ce este rău înaintea Domnului*, fiindcă i-a necăjit și păgubit foarte mult pe chinezi și

fiindcă s-a mândrit cu puterea sa și a vrut să cucerească întreaga lume, uitând nereușitele suferite în această privință de către Alexandru și Cezar, de către Moguli și Timur, de către califi și Bonaparte. Și a păcătuit prin aceea că purta război în numele culturii germane, iar nu în numele legii lui Dumnezeu. Pe lângă păcatul împăratului mai erau și păcatele multora dintre savanții și oamenii lui de stat, care etalau forța ca drept suprem al unui popor asupra altui popor, și erau luptători împotriva lui Hristos și ateii. De aceea, Germania a fost învinsă și sărăcită în război.

Bulgaria, aliata Austriei, și Turcia, aliata Germaniei, au avut la început reușite în război – una împotriva Serbiei, cealaltă împotriva Angliei. Și asta datorită bunătății și cinstei poporului bulgar, și datorită credinței puternice în Dumnezeu a poporului turc. Dar în cele din urmă amândouă aceste aliate ale Puterilor Centrale au suferit o înfrângere cumplită, și nu numai că nu li s-a îngăduit să păstreze nimic din pământurile cucerite, ci au pierdut mult și din ceea ce avuseseră înainte de război. Iar aceasta din pricina țarului bulgar și a demnitarilor săi, precum și din pricina conducătorilor poporului turc, *care făceau ce este rău înaintea Domnului.*

Anglia a avut de-a lungul întregului război pierderi cumplite. Floarea tineretului ei a pierit.

Bogăția ei a fost cheltuită. Și asta din pricina multelor jigniri aduse lui Hristos de către învățații ei, din pricina negustorilor ei nedrepti din India și China, din pricina punerii intereselor comerciale înaintea intereselor credinței și moralei în colonii, din pricina păcatelor oligarhiei sale capitaliste. Toate acestea *erau rele înaintea Domnului.* Și de aceea, Anglia a pierdut în război mult și vreme îndelungată. Dar în cele din urmă Anglia a dobândit biruința. Și asta datorită smereniei regelui ei, datorită evlaviei și dreptății unei mari părți din poporul ei, care trăia întru frica lui Dumnezeu din osteneala de fiecare zi, precum și datorită cinstirii stricte a duminicii, încă și datorită pocăinței din vremea războiului, care se propovăduia în tot pământul Angliei; de asemenea, și datorită mării milostiviri a englezilor față de popoarele mici aflate în suferință; în fine, datorită dreptății unora dintre aliații ei.

Franța a avut vreme îndelungată mari înfrângeri și pierderi. Și asta din pricina lepădării de Hristos a multora dintre demnitarii ei masoni și din pricina fățarniciei conducătorilor poporului, care se ocupau cu partizanatul politic. În Franța erau mulți care *făceau ce este rău înaintea Domnului*, atât în afară, în colonii, cât și în treburile interne. Dragostea de bani, avariția, ateismul și amoralismul – relele acestea se răspândiseră foarte mult pe pământul Franței și slujeau drept

sminteală multor popoare mici și lipsite de experiență. *Dar încă se mai găsea ceva bun în Iuda:* adică era în Franța mult popor care avea adevărată evlavie și credință în Hristos, mai ales în numeroasa tagmă a lucrătorilor pământului. A fost multă rugăciune și pocăință în vremea războiului. Suflet evlavios de om din popor avea și mareșalul francez Foch. Iar când a strigat poporul Franței către Dumnezeu, împreună cu marele său feldmareșal, Dumnezeu S-a milostivit și a dat Franței biruință. Mulțumită tuturor acestor lucruri, precum și mulțumită dreptății Serbiei, aliata Franței, aceasta din urmă a ieșit din război ca învingătoare.

Belgia a fost îngenuncheată și ocupată de germani fulgerător. Și au suferit belgienii mult și amar sub cotropitori, de la începutul până la sfârșitul războiului. Iar asta s-a întâmplat din pricină că belgienii *făceau ce este rău înaintea Domnului* față de poporul simplu și primitiv din Congo, și asta ani și ani de zile; din pricina adâncii uri partinice și reciproce și din pricina amoralismului, precum și, în fine, din pricină că industriașii belgieni erau pe primul loc în fabricarea armelor și înarmarea popoarelor pentru război. Dar în cele din urmă Belgia și-a recăpătat libertatea și a primit înapoi toate pământurile pe care le avea înainte de război, împreună cu o despăgubire uriașă din partea celor învinși. Iar asta din

pricină că *încă mai era ceva bun în Iuda*, adică în Belgia era și popor bun, care în vremea războiului se pocăia și striga către Dumnezeu după ajutor. Mulțumită acestui fapt, precum și mulțumită dreptului Wilson și Serbiei, și Belgia a fost trecută de Dumnezeu în rândul învingătorilor.

Rusia a avut la începutul războiului mari reușite față de Germania și de Austria. Iar asta din pricina sufletului bun al țarului rus și din pricina celei mai mari părți a poporului rus, care *făcea ce este drept înaintea Domnului* și care intrase în război nu pentru jaf, ci pentru apărarea Serbiei atacate. După aceea, Rusia a început să piardă, și a pierdut mult. Iar asta din pricina fărădelegilor intelectualității ruse, care *făcea ce este rău înaintea Domnului*. În cele din urmă, Rusia a renunțat la război, și intelectualitatea ei a început o răfuială intestină prin foc și sabie. Și astfel Rusia, care păcătuisese față de China și luase parte la nedreptatea europeană față de China, a fost pedepsită de Dumnezeu mai întâi prin japonezi, în războiul ruso-japonez; iar în Războiul mondial, a fost greu pedepsită de către Dumnezeu pentru faptul că intelectualitatea ei luase parte la războiul nedeclarat al Europei împotriva lui Hristos. Rusia a fost pedepsită cea dintâi și mai aspru de Dumnezeu fiindcă ea era cea mai însemnată țară purtătoare de Hristos, cea mai creștină țară de pe pământ. Ea era cea mai puternică fortăreață a lui

Hristos în lume, cu misiunea de a creștina lumea păgână. Un nou Israel ! Dar este scris: *pe cine iubeste Domnul, ceartă* (Evr. 12, 5).

Două popoare vechi, italienii și grecii, pe lângă celelalte păcate săvârșite de ele împotriva credinței în Hristos Dumnezeu și împotriva legii lui Hristos, au mai fost și necredincioase față de aliatele lor: Italia față de Germania, iar Grecia față de Serbia. De aceea, Italia a fost înfrântă în aproape toate bătăliile mai însemnate din cursul războiului, iar Grecia – după Războiul mondial, în luptele duse cu turcii în Asia Mică. Însă Italia mulțumită aliaților, iar Grecia mulțumită unei părți din popor care fusese loială Serbiei, aliata sa, au fost amândouă trecute între învingători.

România a intrat în război târziu, și atunci cu socoteala să câștige, iar nu pentru dreptate și pentru slava lui Dumnezeu. De aceea, a fost lovită și înfrântă fulgerător de către vrăjmaș, care i-a ocupat și capitala. Asta s-a întâmplat din pricina depravării și vieții ușurate a bogaților ei boieri, care *făceau ce este rău înaintea Domnului*. Dar în cele din urmă România a intrat în rândul învingătorilor și mult pământ a câștigat. Și asta datorită poporului ei pătimitor și iubitor de osteneală, precum și datorită dreptății aliatului ei, Serbia.

În fine, Serbia în primul an de război a câștigat și apoi a pierdut prin trădare. După aceea

și-a pierdut tot pământul, enorm de mult efectiv și material de război, și s-a cufundat într-o suferință nemaiîntâlnită, care a ținut trei ani încheiați. Și aceasta din pricina păcatelor pe care le făcuse intelectualitatea sârbă, otrăvită de un cumplit partizanat politic și duh de ură reciprocă. S-a întâmplat și din pricina poporului însuși, în care se încetățeniseră furtul, jurământul mincinos, certurile, înjurăturile, nerespectarea părinților, nerespectarea căsătoriei și nerespectarea duminicii, lucruri care erau toate *rele înaintea Domnului*. Și în primul rând s-a întâmplat din pricina trufiei și necunoștinței față de Dumnezeu după biruințele din anii 1912 și 1913. La sfârșitul războiului însă, Serbia a dobândit victorii strălucite și a recăpătat toate pământurile sale, și a eliberat și a unit pe toți frații săi. Iar aceasta a fost, pe de o parte, datorită mărturisirii de către popor a păcatelor sale dinainte, datorită adâncii pocăințe și smeriri înaintea lui Dumnezeu și a strigării către Dumnezeu după ajutor; și, pe de alta, datorită dreptății și evlaviei regelui sârb și a celor patru mari comandanți ai armatei sârbe, care *făceau ce este drept înaintea Domnului*. Căci fie că rezista pe fronturile din munți, fie că slugărea cotropitorilor, fie că trăia internat în lagărele din pământurile vrăjmașului, poporul sârb și-a socotit toate păcatele săvârșite în trecut, s-a pocăit cu amar și a strigat către Dumnezeu

aprinzând lumânări înaintea sfinților lui Dumnezeu, a ocrotitorilor primiți la botez.

Nu vă mirați că peste tot amintesc și de dreptatea unor aliați ca de o condiție care ajută la victorie. Wilson, cred eu, a ajutat aliaților săi mai mult prin dreptatea sa decât prin aur și oțel. Și mai mult a ajutat Serbia Franței decât Franța Serbiei. Iar că pentru dreptatea pe care o are un aliat înaintea lui Dumnezeu câștigă și alt aliat mai puțin drept, citim în **Sfânta Scriptură a lui Dumnezeu**. Când Ioram, împăratul cel fără Dumnezeu al lui Israil, a venit împreună cu Iosafat, împăratul cel temător de Dumnezeu al Iudeii, la prorocul Elisei ca să audă de la el ce deznodământ va avea războiul împotriva moabiților, prorocul lui Dumnezeu i-a spus certându-l: *Ce este mie și ție? Mergi la prorocii tatălui tău și la prorocii mamei tale* (adică: „la prorocii tăi mincinoși”). Și a adăugat: *Viu este Domnul oștirilor, că de n-aș avea în vedere pe Iosafat, împăratul Iudei, n-aș fi căutat spre tine și nu te-aș fi văzut*. Dar, de dragul dreptului Iosafat, prorocul a prezis ambilor aliați biruința asupra vrăjmașului, precum s-a și întâmplat.

În fine, vă atrag atenția, generale, asupra experienței și afirmației biblice conform căreia lupta și armele nu ajută cu nimic dacă dreptatea dumnezeiască lipsește: fiindcă lipsa dreptății

dumnezeiești la una din părțile aflate în război atrage negreșit după sine și lipsa ajutorului dumnezeiesc în război și, prin urmare, înfrângerea în ciuda oricărei mulțimi de trupe și a oricărei înarmări. Aceasta este afirmația și experiența biblică. Aplicați-o la părțile combatante din Războiul mondial și vă veți minuna cum au avut loc toate, cuvânt cu cuvânt, potrivit descrierilor tipice din Biblie. Germania cu aliații ei (Austria, Tinerii Turci și Bulgaria) a fost cea mai pregătită pentru război din toate punctele de vedere. Aliații, pe de altă parte, erau fie pe jumătate pregătiți, fie nepregătiți cu totul. Despre războiul mondial (Weltkrieg) se vorbea și se scriau cărți în mod serios, începând cu un deceniu sau două înainte de război, doar în Germania. În celelalte țări, despre aceasta se vorbea fie în glumă, fie doar cu o urmă de seriozitate, fie ca despre un lucru îndepărtat de noi, cam așa cum se vorbea și se scria acum o sută de ani despre mașinile zburătoare. În Germania, duhul lui Nietzsche s-a luptat vreme de decenii cu duhul lui Marx, iar amândouă aceste duhuri se luptau împotriva lui Hristos. Duhul lui Nietzsche a precumpănit în cercurile conducătoare în sensul – să-i spunem astfel – nietzscheanismului național. Duhul biruit al lui Marx a trecut în caracterul mai moale al intelectualității ruse. Cercurile de curte din Germania – demnitarii, generalii, oamenii de stat și filosofii de stat –, dimpreună cu mulți

teologi și cu întreg tineretul, au fost însuflețiți de duhul acestui nietzscheanism național, care a fost exprimat scurt și limpede în cuvintele: „Deutschland, Deutschland über alles!“¹ sau: „Macht ist Recht“². Iar duhul nietzscheanismului, fie el individual sau național, înseamnă război. Și prin duhul războinic, deci, Germania deci era mai înarmată decât tot restul lumii. Totodată, ea era de departe, atât prin număr cât și prin arme, mai puternică decât adversarii cu care s-a ciocnit la început. Însă de ce nu i-a biruit? De ce nu a intrat armata kaiserului în Paris? Înainte de moartea sa, mareșalul Foch a dat în vileag taina. El a declarat că Germania, fără îndoială, ar fi învins și ar fi luat Parisul dacă n-ar fi făcut o mare greșală tactică, și anume că „și-a slăbit aripa dreaptă transferând un corp de armată pe stânga“. Tocmai cu aripa dreaptă înconjurase armata germană Parisul, și Parisul începuse a fi evacuat. Dar pe neașteptate, dintr-o frică de neînțeleș și dintr-un calcul cu totul eronat, înaintarea aripii drepte a fost oprită și din ea a fost luat un corp de armată și transferat pe stânga. Acest lucru a încetinit acțiunea de război germană, fapt care a dat timp Angliei și celorlalți aliați – ceea ce a fost, după părerea gloriosului Foch, factorul decisiv în înfrângerea definitivă a

¹ „Germania, Germania mai presus de toate“ – n. tr.

² „Forța este dreptul“ – n. tr.

armatei germane. Fără îndoială, când Dumnezeu vrea să pedepsească pe cineva, mai întâi îi ia mințile și toarnă în el frica. Îi ia mințile, toarnă în el frica, și astfel îl zăpăcește și îl doboară.

Austria avea la Rudnik o armată și mai bine înarmată, și mai numeroasă, și mai bine pregătită, și mai odihnită decât Serbia, însă a suferit nu numai o înfrângere, ci nimicirea aproape completă a armatei sale. Italia a avut o armată mai mare și mai pregătită la Piave, însă a suferit înfrângere. România, care a intrat târziu în război, avea o armată mai odihnită și mai numeroasă, dar această armată a fost, de asemenea, zdrobită de armata mai mică și mai obosită a lui Mackensen. Armata sârbă a dat iureș, în anul 1918, asupra unei puteri germano-bulgare mai mari, însă a răzbit și a biruit.

Este limpede ca lumina zilei, generale, că în Războiul mondial fiecare țară combatantă a câștigat sau a pierdut nu datorită numărului armatei și calității armelor, ci datorită unui factor invizibil, intangibil, biblic. Fiecare țară a avut povara sa de păcate, pentru care a trebuit să sufere chinuri și înfrângeri. Și fiecare a avut o oarecare dreptate înaintea Dumnezeului Preaînalt, pentru care Dreptul Judecător a răsplătit-o cu oarecare biruință – fie de moment, fie definitivă. Fiecare război, și Războiul mondial de asemenea, a

fost o „încheiere a conturilor” între Dumnezeu pe de o parte, oameni și popoare pe de alta. În balanța cea mai sensibilă și fină, în care se măsoară nu numai faptele ci și sufletele, gândurile și simțămintele oamenilor, Dreptatea Veșnică a cântărit și a dat fiecăruia ceea ce a meritat.

Din această analiză sumară a trecutului Război mondial este limpede următoarea învățătură:

1. Războiul mondial a fost pricinuit de apostazia, trufia și fărădelegile popoarelor creștine din Europa.

2. Acest război a fost stârnit de păcatele luptătoare împotriva lui Hristos ale unor popoare întregi sau ale conducătorilor de popoare.

3. În Războiul mondial s-au adunat în mod evident toate motivele biblice privitoare la război.

4. Factorul Cel de-al treilea, Nevăzut, Atothorător, a vădit mincinoase toate planurile și previziunile omenești, a rușinat nădejdea în număr, arme și cultură și a împărțit biruințele și înfrângerile după dreptatea cea mai desăvârșită, adică după mărimea credinței și pocăinței și a strigării către Dânsul a fiecărei părți aflate în război.

XVIII.

Care sînt, deci, cauzele viitorului război ?

După ce am răsfoit toate paginile Sfintei Scripturi, în care e înscrisă filosofia cea adevărată a războiului, și după ce am cercetat în lumina acestei Sfinte Cărți aversul și reversul câtorva dintre războaiele moderne, putem răspunde, generale, la întrebarea dvs.: „Care sînt cauzele viitorului război ?”

De calitatea păcii noastre depinde ca războiul să fie ori să nu fie. Dacă viața noastră ar fi plăcută lui Dumnezeu în vremea păcii, fără îndoială că nu s-ar ajunge la război, unde nu ar fi așa ! Pacea fără Dumnezeu e leagănul războiului. În vreme de pace, baciliile războiului se înmulțesc și cresc; iar după ce se înmulțesc și cresc, războiul este inevitabil, fie că o vor oamenii în acel moment, fie că nu o vor. Eu nu voi proroci că viitorul război va fi deschis prin asasinarea vreunui misionar sau consul, sau prin scufundarea cri-

minală a unui vas aparținând unui stat vecin, sau prin orice fel de atentat asupra persoanei și avutului unui popor. Războiul poate fi deschis prin evenimente de acest fel, poate fi deschis și prin altele. Acest lucru, însă, nu ne interesează. El nu contează câtuși de puțin atunci când se vorbește despre cauzele unui război. Acestea sînt numai pretexte sau semnale pentru războiul care a fost dinainte „legănat” și „crescut”, vreme îndelungată, în timpul păcii.

Cauzele viitorului război sînt moștenite deja de la războiul precedent. Ele au început să se acumuleze încă de la ultima conferință de pace. La această conferință au fost convocate multe țări beligerante; dar nu a fost chemat *nici prin rugăciune, nici prin mulțumire, Acel al Treilea, Atoatevăzător și Hotărâtor Factor fără de Care nimeni nu biruie și nimeni nu este înfrânt*¹. Prin urmare, conferința s-a desfășurat într-o atmosferă foarte apăsătoare și încordată. În timpul nenorocirilor războiului, Dumnezeu era pomenit și chemat în ajutor. Însă îndată ce războiul a încetat, oamenii l-au înlăturat pe Dumnezeu din treburile lor. Ca atare, la această conferință de pace s-a vorbit mai puțin despre pace și mai mult

¹ Se știe doar despre președintele Wilson că în vremea conferinței de pace ținea Sfânta Scriptură în fața sa și că din când în când își cobora capul și se ruga lui Dumnezeu în sine sa.

despre despăgubirile de război. A lipsit binecuvântarea lui Dumnezeu, și de aceea s-a încheiat o pace care a făcut din lume o fabrică de războaie și care s-a pus, cu toate puterile și bunurile sale, în slujba neobosită a viitorului război. Aliații au dictat condițiile păcii și au împărțit avutul biruiților cum au vrut. Dar au tras, oare, vreun folos de pe urma acestui avut? Au interzis învinșilor să întrețină armată și să se înarmeze, iar sieși și-au permis acest lucru. De ce nu și l-au interzis și sieși? N-au prevăzut că prin această hotărâre s-au pus și pe ei înșiși în rândul celor învinși: fiindcă tot avutul pe care l-au stors de la învinși nu l-au cheltuit oare – sau nu-l vor cheltui în scurtă vreme – pe mărirea armatelor proprii și pe noi pregătiri de război? Avut nebinecuvântat! Cea mai mare fericire a popoarelor învinse constă tocmai în faptul că le sînt legate mâinile în privința cheltuielilor pentru armată și a înarmării pentru viitorul război. Ele nu trebuie să regrete că își dau banii „învingătorilor”. Mai bine să îi dea în dar vecinilor decât să îl arunce în gura lui Marte. Iar cea mai mare nefericire a Aliaților vine din aceea că avutul luat de la adversari l-au îndreptat spre scopuri de război. Omeneste vorbind, aceasta este răzbunarea Celui de-al treilea, Care n-a fost chemat la nici una dintre conferințele de pace. Asta înseamnă să faci o treabă fără binecuvântarea lui Dumne-

zeu. Și asta înseamnă a stropi iarăși cu petrol orașul îndată după ce incendiul a fost stins.

Între toate cauzele războiului viitor, ca și ale războaielor trecute, cauza fundamentală este lepădarea de Dumnezeu sau apostazia de la Dumnezeu Cel Unul și Viu. *Nu este pace necredincioșilor* (Isaia 48, 22). Mulți creștini din Europa și America, creștini care în timpul războiului se grăbeau să meargă în biserică chiar înainte de începerea slujbei, numai să prindă loc, au început după război să se răcească față de credință și să apostazieze de la credința în Dumnezeu. Când le faci observație, îți răspund cu ironie că astfel credința nu mai este un lucru de actualitate! Cum așa? Oare poate fi vorba de „actualitatea” sau „neactualitatea” realității? Iar Dumnezeu este cea mai înaltă realitate, deasupra a orice se numește în general realitate. Cum se poate ca credința în Dumnezeu, care a fost legătura vie și indispensabilă cu realitatea cu zece ani în urmă, să nu mai fie acum de actualitate? Necredința în Dumnezeu înseamnă credința în irealitate, în himere. Potrivit recensămintelor oficiale, numărul necredincioșilor din Cehia a crescut în timpul păcii la peste un milion. Adică fiecare al zecelea om este necredincios în patria evlaviosului Jan Hus! Constatăm aceasta cu durere, nu cu satisfacție. Dar boala necredinței nu este nicidecum doar monopolul Cehiei. Această boală roade și

duhul Franței, al Italiei și Germaniei, iar în vremea mai nouă și al Rusiei. Necredința a prins rădăcini, mai mult sau mai puțin, în toate statele Europei și Americii, mai ales în orașe, unde apar și se zăresc mai mult lucrurile oamenilor decât lucrurile lui Dumnezeu. Iar soarta ce-l așteaptă pe un popor cu mulți necredincioși o citim limpede în Sfânta Scriptură a lui Dumnezeu: *Nu este pace necredincioșilor; iată care le este soarta; pentru necredința în Dumnezeu.* Și nu vor putea niciodată, prin urmare, să fugă de război dacă nu vor fugi mai înainte de necredința în Dumnezeu. *Fiindcă necredinciosul, prin însuși faptul că e necredincios, a făcut ce este rău înaintea Domnului.* Necredința este jignire a Făcătorului și Țiitorului lumii, disprețuire și răstignire a doua oară a lui Hristos Domnul, întru al Cărui nume sînt botezate popoarele creștine și Căruia s-au jurat credință. Iar orice jignire adusă lui Dumnezeu, dacă nu se face pentru ea grabnică pocăință, aduce nenorocire: secetă, inundații, boală, dezordine, criză, regres în toate privințele – și războiul ca încununare a tuturor nenorocirilor. Aceasta nu este o superstiție populară țărănească, ci un fapt confirmat de experiență, atât de cea biblică, cât și de cea cotidiană.

Să trecem acum mai departe. Lepădării de Dumnezeu sau necredinței îi urmează neapărat

închinarea la idoli: fiindcă îndată ce omul se lea-
pădă de Dumnezeu, își umple golul sufletului
cu un oarecare alt lucru, căruia i se închină ca
unei realități sau valori supreme. El înlocuiește
unicitatea lui Dumnezeu cu multitudinea idoli-
lor. Nici un închinător la idoli, niciodată, nu s-a
închinat unui singur idol. Închinarea la idoli este
însoțită în sufletul omenesc de haos, până ce cre-
dința în Dumnezeu aduce în suflet desăvârșita
simplitate, claritate și determinare. În măsura în
care se poate descurca cineva în haosul duhovni-
cesc de astăzi al unei mari mulțimi de europeni
și americani cu carte, și în măsura în care se pot
enumera rănile lor cele mai grele, ei au astăzi
cinci idoli principali, cărora le dau nu mai puțin
decât cinstirea cuvenită Dumnezeirii:

- În primul rând, materia ca idol.
- În al doilea rând, eul personal (ego) ca idol.
- În al treilea rând, imperiul (statul) ca idol.
- În al patrulea rând, națiunea ca idol.
- În al cincilea rând, cultura ca idol.

Să o luăm pe rând. Chiar dacă se vorbește și
se scrie că materialismul filosofic, care a otrăvit
duhul Europei de-a lungul întregului veac al
XIX-lea, este mort, totuși e limpede că din el și
sub înrâurirea lui a rămas materialismul practic.
Copil și mai monstruos al unui părinte mon-
struos! Materialismul ca scop al năzuințelor și

eforturilor omenești a devenit pentru numeroși
europeni și americani un lucru de la sine înțeles,
indiferent dacă materia îmbracă aspectul pă-
mântului, sau pe cel al banilor, sau pe cel al lu-
crurilor, sau pe cel al plăcerii pricinuite de toate
acestea. A poseda o mulțime de materie – oare
nu acesta este obișnuitul demon postbelic al po-
poarelor creștine de pe ambele continente? Ne-
mărginita sete de materie a oamenilor poate fi
comparată, în ce privește puterea sa, doar cu ne-
mărginita sete a creștinilor adevărați de Dumne-
zeu și de plăcerea ce vine de la Dumnezeu. Dar
cei ce și-au pierdut gustul pentru Dumnezeu și
putința de a-L vedea sînt condamnați să se închi-
ne materiei ca idol – și asta cu toată puterea, cu
tot cugetul și cu toată inima. Și cum mulți doresc
aceleași lucruri materiale, neapărat apar între
oameni invidie, răutate, ură, fricțiuni și luptă. Iar
acestea toate sînt bacili ai războiului, care atunci
când se înmulțesc peste măsură nu au cum să nu
ducă la inflamarea organismului, adică la incen-
diul războiului.

Imperiul ca idol a cuprins nu doar popoarele
și oamenii mari, ci și popoarele și oamenii mici.
Imperialismul înseamnă să răpești pământ stră-
in pentru dominație, comerț, strategie – pentru
materie. Precum l-a născut pe Pluton legendarul
Zeus, așa a născut materialismul european im-
perialismul european. Și, într-adevăr, ceea ce

este Zeus între divinitățile păgâne, aceea este materialismul între idoli moderni. Și cum setea de imperiu a multor popoare este nemăsurată, iar planeta Pământ este mărginită, nu este de mirare că iau naștere între popoare invidia, răutatea, ura, fricțiunile și lupta reciprocă. Iar acestea sînt, așa cum am mai spus, bacili ce duc în mod inevitabil la incendiul războiului.

Națiunea ca idol Îl exclude pe Dumnezeu, așa cum Îl exclude pe Dumnezeu toți idoli. Ne întîlnim adesea cu ateismul în forma naționalismului celui mai morbid. Naționalismul modern e totdeauna gata să treacă în imperialism, și este pretutindeni nedespărțit de materialism. În forma sa denaturată, el înseamnă nu atît dragoste față de propriul popor – ceea ce ar fi un lucru absolut firesc – cît ură trufașă față de popoarele vecine – ceea ce e, firește, o urâciune înaintea Celui ce a făcut toate popoarele.

Eul personal ca idol este prezent mai peste tot între oamenii albi. El L-a înlocuit pe Dumnezeu atît la cei care doresc mult și au mult, cît și la cei care doresc mult, însă au puțin sau nimic. Punând propria personalitate în centrul lumii în locul persoanei lui Dumnezeu, fiecare om caută, firește, un templu și închinători pentru idolul său, și mult aur și argint – adică materie – ca să păstreze acest idol într-o strălucire dumnezeiască. Cel mai

puternic a ajuns să se exprime acest fel de închinare la idoli în luptele partinice ale intelectualității europene, în luptele pentru întăritate, putere și bogăție. Particularitățile acestui idol sînt trufia, iubirea de sine și lipsa de scrupule. Însă atunci când aceste lupte, în turbarea lor, nu vor să știe de Dumnezeu și de legea Lui, războiul rămîne singurul mijloc de aducere la realitate.

Cultura ca idol se află în zilele noastre între idoli cei mai orbi. Lepădându-l pe Dumnezeu, Care e Singurul Insuflator și Pricinuitoare al culturii nobile, atît a sufletului cît și a trupului, necredincioșii au început să divinizeze propriile lor fapte și creații pe care le numesc, într-un cuvânt, „cultură”. Iar a diviniza faptele omenești este lucrul cel mai urât înaintea lui Dumnezeu: fiindcă Dumnezeu a interzis oamenilor strict, prin legea Sa, să-și facă dumnezei din faptele și făpturile Lui – dintre care și cea mai neînsemnată e mai desăvârșită decît cea mai desăvârșită cultură omenească – cu atît mai puțin din faptele omenești ! Dar când cultura este pusă în relație cu ceilalți idoli amintiți, mai ales cu materia, atunci și ea slujește cu vigoare culturii bacililor războiului, care mai devreme sau mai târziu provoacă „inflamația” războiului.

Dintre acești cinci idoli, doi pot fi numiți proști, iar trei – fățarnici. Proști sînt naționali-

mul și cultura, fiindcă strigă mult și se bat cu pumnul în piept, iar fățarnici sînt materialismul, imperialismul și egoismul, fiindcă se ascund și, prin minciună, se înfățișează sub alte nume. Toți acești idoli ar putea fi numiți, pe limba lui Dos-
toievski, „demonii“.

Firește, toate acestea cinci au fost cândva de o valoare autentică, și ar putea fi iarăși. Ele sînt de o valoare autentică atunci când sînt luminate de credința în Dumnezeu, Cel Unul și Viu, și când stau sub legea lui Dumnezeu; într-un cuvânt, când sînt subordonate la modul absolut lui Dumnezeu și slujesc spre slava numelui Lui. Materia este de la Dumnezeu și este dată oamenilor ca să le slujească, nu ca să le stăpânească sufletele. Stăpînirea imperială este dată de Dumnezeu anumitor popoare datorite ca acestea să slujească popoarelor mai slabe și mai puțin datorite așa cum un frate mai puternic slujește fratelui mai slab. Națiunea este o arenă mărginită, însă excepțional de frumoasă și dreaptă, de slujire lui Dumnezeu și oamenilor. Eul personal, adică sufletul rațional, l-a dat Dumnezeu fiecărui om ca prin slujire și dragoste să îl ridice la asemănarea cu El, Făcătorul lui. Cultura a inspirat-o Dumnezeu ca prin ea sufletele omenești să reflecte stăpînirea lor asupra lumii materiale, precum și supunerea față de Dumnezeu și slujirea Lui. Toate acestea cinci capătă chip îngeresc

prin slujire și dragoste, precum a rînduit și poruncit Hristos Domnul. Dar precum serafimul cel apostat de la Dumnezeu, numit cândva Lucifer, s-a prefăcut în diavol pe loc, așa și aceste cinci valori, rupându-se de Dumnezeu, au devenit idoli și demoni.

Acum, observați cum satisfacerea acestor idoli – care nu poate fi decât relativă – îi duce pe oameni la lenevie, depravare, decădere, lehamite de toate, imbecilizare și sinucidere (ca și înainte de sfârșitul imperiului roman); cum, de asemenea, nesatisfacerea lor îi duce pe oameni la extremă amărăciune, invidie, cărtire, lipsă de scrupule, violență de tot felul și, iarăși, la sinucidere. În amîndouă cazurile, toți idolii respiră ură și dispreț față de blîndul și bunul Hristos Domnul, și prin urmare îi duc pe oameni la război.

Nu intrăm în enumerarea tuturor grelelor răni deschise ce sînt pricinuite organismului Europei și Americii de către această închinare la idoli de cinci feluri, fiindcă am relua ceea ce se repetă zi de zi în rubricile de crime și în alte rubrici ale ziarelor și s-ar putea numi: ignorarea lui Hristos și a legii Lui. Este clar din cele spuse până acum că popoarele creștine, care au fost în căsătorie duhovnicească cu Hristos, au devenit adultere și s-au dedat legăturilor josnice cu nimicurile, cu praful, cenușa și umbrele. Și nu trăiește, oare, orice adulteră în frică necurmată și în grija de a-și

apăra și asigura viața? Acesta este chipul și acesta este rodul închinării la idoli contemporane la idoli: frica; și, în urma fricii, egoismul, atașarea spasmodică de materie și acapararea acesteia. Iar dat fiind faptul că sînt mulți cei care se luptă pentru aceleași lucruri materiale, este cu neputință de evitat conflictul – și războiul.

Remarcați că vorbesc numai despre popoarele creștine? Nu fără pricină, generale. Ele au purtat trecutul război mondial, ele pregătesc și noul război. În ultimii o sută cincizeci de ani, de când a început războiul împotriva lui Hristos în Europa, popoarele europene au purtat mai multe războaie, de departe mai multe, decât tot restul lumii la un loc. Aceasta a fost bătaia lui Dumnezeu, ca să le vină mintea la cap celor lipsiți de minte. Însă celor lipsiți de minte nu le-a venit mintea la cap. Ei aleargă tot mai jos și mai jos, în prăpastie. Cei pe care Dumnezeu i-a ales să fie sarea și lumina lumii și-au pierdut gustul și s-au întunecat. Măcar că se laudă și acum că sînt sare și lumină, nimeni nu crede în lumina lor. Nici India, nici China, nici Africa nu mai văd în oamenii albi sare și lumină, ci, din păcate, insipiditate și întuneric.

Din toate acestea reiese limpede învățătura:

1. Cauzele viitorului război constă în lepădarea de Dumnezeu și închinarea la idoli a popoarelor creștine sau a conducătorilor acestora.

2. Aceste cauze sînt identice cu cauzele războaielor în urma cărora Israil – cândva sarea și lumina lumii – a suferit și din pricina cărora a și pierit în cele din urmă.

3. Dacă aceste cauze nu vor fi îndepărtate degrabă prin pocăință și întoarcere la Hristos, grabnicul șir de războaie care vor veni va însemna nu doar război, ci și pieirea popoarelor creștine – dacă nu și a creștinismului.

XIX.

Cine va învinge în viitorul război ?

Nu va învinge nici cel mai civilizat, nici cel mai numeros, nici cel mai înarmat. Dacă este, generale, vreun lucru care să reiasă clar din experiența de război a lumii, acesta este. El reiese limpede nu numai din războaiele biblice, ci și din războaiele moderne. În esență, nu e nici o deosebire între războaiele biblice și cele „nebiblice”. Toate războaiele, de la începutul și până la sfârșitul istoriei, sînt biblice, adică stau sub controlul viu, activ și atotputernic al Celei de-a treia părți, Nevăzute, Atothotărătoare; toate își au rădăcina în păcatele ambelor părți beligerante sau al uneia dintre ele; în toate domnește causalitatea biblică, și toate se sfârșesc așa cum hotărăște Dreptatea veșnică și infailibilă. Vechea Indie era mai cultivată decât hoardele lui Akbar, însă a fost supusă. Mai cultivată era Roma decât Genseric și Attila, însă a fost învinsă. Vechiul Bizanț era mai cultivat în toate privințele decât

turcii, dar a pierdut. Și Spania era mai civilizată decât maurii, dar a căzut. Mai civilizată era Anglia decât America, dar înainte de cinci sferturi de veac¹ a fost învinsă. Mai cultă a fost (după înțelesul european al cuvântului) a fost în zilele noastre Austria decât Serbia, dar a pierit. Mai numeroasă armată avea Rusia decât Japonia, dar a pierdut războiul ruso-japonez. Mai înarmată a fost Germania decât Franța în Războiul mondial, dar s-a retras de la Paris, s-a oprit și în cele din urmă a capitulat.

Dacă oamenii albi ar avea o judecată sănătoasă și limpede, ar vedea din experiența popoarelor că oamenii sînt stăpâni numai pe cauzele, nicidecum și pe deznodămîntul războaielor. Când oamenii acumulează cauze de război, Dumnezeu îngăduie războiul și hotărăște deznodămîntul lui. *Nici o vrabie nu cade pe pămînt fără Tatăl vostru*, a zis Mântuitorul; și a adăugat: *iar vouă și perii capului vă sînt numărați* (Mt. 10, 20-30). Or, de vreme ce nici o vrabie nu poate să cadă fără voia lui Dumnezeu, cum poate să cadă un popor sau un om în război ? Și de vreme ce perii noștri din cap sînt numărați, cum să nu numere Dumnezeu toți oamenii pe care i-a făcut ? Iar Făcătorul oamenilor nu numără oamenii

¹ Posibilă referire la intervalul de timp dintre debarcarea primilor coloniști englezi în America și Războiul de independență (n.tr.).

doar ca să știe numărul lor, fără să-I pese cine și cum împruștinează ori sporește numărul acesta, ci cunoașterea de către El a numărului tuturor oamenilor înseamnă totodată și hotărârea de către El a sorții fiecărui om.

Înainte de toate, deci, se poate spune cu convingere că va învinge acea parte careia voia lui Dumnezeu îi va da biruința. Iar cărei părți îi dă voia lui Dumnezeu biruința, reiese clar din **Sfânta Scriptură** a lui Dumnezeu, reiese clar din expunerea noastră de până acum, reiese clar din toate războaiele care au avut loc în istoria neamului omenesc – numai dacă aceste războaie sînt înțelese în lumina biblică. Pe scurt: voia lui Dumnezeu va da biruința acelei părți care va avea cea mai curată și mai tare credință în Dumnezeu, și care va ține neabătut legea lui Dumnezeu. Un popor apostat și nelegiuit va pierde războiul, de-ar fi la număr ca frunzele din pădure. Conducătorilor apostatați și nelegiuiți ai unui popor nu le va ajuta nici mintea, nici calculul, nici armata, nici cultura, nici armele, nici capcanele diplomatice, nici elocvența, nici altceva din lumea materială. De asemenea, poporul care, împreună cu conducătorii săi, se va fi ținut de Hristos Dumnezeu (vorbim mereu de popoarele creștine) fie că va fi cruțat de război, fie că va

ieși din război învingător, cu totul în pofida numărului, culturii și armelor sale.

Mă întrebați, generale, care popor e astfel în Europa sau America ?

Între popoarele mici de dinainte de război, mai ales între popoarele înrobite și pătimitoare de țărani, încă mai putea fi găsit un asemenea popor. Dar nu vedeți, oare, cum după război popoarele au început să se uniformizeze în rău ? Necredința și închinarea modernă la idoli au început să se reverse de la marile popoare albe ca un râu de foc asupra tuturor celor patru colțuri ale lumii și să pătrundă nu numai în popoarele albe patriarhale și mici, ci și în Asia și Africa și în toate insulele cunoscute și ocupate. „Cultura maimuțelor și gazelor puturoase”, cum a fost numită de către gânditori asiatici reprezentativi și care până acum a fost urâtă și batjocorită de popoarele altor culturi, este însușită acum și de către acestea. De ce popoarele altor culturi, neegoiste și pașnice, primesc cultura europeană-americană, de vreme ce o urăsc și o batjocoresc ? Din aceeași pricină, generale, pentru care David, neavînd o sabie a sa, a smuls sabia lui Goliat și i-a retezat capul. Popoarele de cultură neeuropeană au început să se înarmeze în grabă cu cultura europeană cu scopul de a se apăra de

Europa și de a putea – ceea ce își doresc din toată inima – ca atunci când li se va da prilejul să-i taie capul cu propriile ei arme. Toți marii fii ai Indiei, Japoniei, Chinei și Egiptului, care s-au pronunțat până acum în această privință, au condamnat hotărât cultura europeană. Și atunci – ne întrebăm iarăși – de ce popoarele acestea își însușesc cu atâta grabă cultura europeană cea războinică? Răspunsul este unul singur. Firește, ele se înșeală crezând cultura europeană o mai mare garanție pentru biruința în luptă decât propria lor cultură: fiindcă gândind astfel, ele uită – dacă, în general, au știut-o – că nu învinge cultura – nici una, nici cealaltă – ci adevărul și dreptatea. Cultura este aici egală cu zero. În plus, ele nu îl iau în calcul pe Cel de-al Treilea, Nevăzut, Atothotărător. Bine, și ce o să fie dacă aceste state se europenizează în toate privințele și, să zicem, înving Europa? În acest caz, nu va singurul rezultat nu va fi oare acela că va dispărea de pe planeta noastră o Europă mică și va rămâne una mai mare? Ce vor fi câștigat ele prin asta? Eu cred că nu vor fi câștigat, ci vor fi pierdut. Dar cine poate acum să le bage mințile în cap fraților noștri asiatici și să-i convingă că pentru ei este mai bine să sufere tirania Europei decât să devină tirani ei înșiși? Cum vor asculta ei discursul nostru de vreme ce se lenevesc să asculte un discurs asemănător pe această temă de la proprii

lor legiuitori spirituali și morali: Krișna, Buddha, Confucius și Lao-zi?

Am luat aici în calcul și Asia pentru că Dumnezeu poate, la nevoie, să țină seama și de ea la darea biruinței viitoare. Mai limpede spus, *dacă Dumnezeu nu va găsi nici un popor vrednic de biruință în Europa și America (în războiul dintre oamenii albi), El va chema unul sau mai multe popoare din Asia și le va da lor biruința. Amintiți-vă iar de Biblie. Când Iudeea păcătuia, Israelul o lovea și o biruia. Când Israelul păcătuia, Iudeea îl lovea și îl biruia. Iar când amândouă aceste țări s-au îndepărtat deopotrivă de Dumnezeu, Cel Unul și Viu, și s-au afundat în închinarea la idoli, Dumnezeu a chemat din depărtări pe regele asirian Salmanasar și pe regele babilonian Nabucodonosor – sluga Sa Nabucodonosor – și le-a dat lor în mâini amândouă regatele evreiești. Raportul reciproc actual dintre popoarele creștine e foarte asemănător cu cel dintre Iudeea și Israel. A învins ba o putere, ba alta, până când în ultimul război s-a ajuns să nu se mai știe, la drept vorbind, cine este adevăratul învins și cine este adevăratul învingător. Cel mai mult seamănă a învingătoare țările cele mai mici: Serbia, România, Cehia și Polonia – adică înrobiții eliberați seamănă cel mai bine a învingători. Însă dat fiind că și acești înrobiți, ce trebuiau să fie cei mai recunoscători și devotați lui Dumnezeu, au început*

cu o tragicomică grabă să se integreze în organismul european al necredinței și închinării la idoli, sînt, într-adevăr, greu de găsit în Europa mâini curate, care să poată primi biruința din preacuratele mâini ale lui Dumnezeu. Și atunci, nu va fi de mirare dacă Dumnezeu, la următoarea ciocnire a popoarelor creștine, va aduce, să zicem, pe *sluga Sa* China și Japonia să pedepsească Iudeea și Israelul creștin, adică Europa și America.

Însă toate acestea sînt condiționate, nu numai înaintea oamenilor ci și înaintea lui Dumnezeu. Biruința în viitorul război este condiționată de pocăință. Poporul care mai întâi se va fi pocăit, va fi strigat către Dumnezeu și se va fi îndreptat, acela, dacă va fi intrat în război după Pronia lui Dumnezeu, va învinge. El nu trebuie să fie neapărat unul din marile popoare. Poate fi și un popor mic, de a cărui micime și incultură (firsește, în înțelesul european) pot râde popoarele cele mari și culte.

Dar ce ar fi, întrebați, dacă toate popoarele creștine s-ar pocăi? Cine ar învinge atunci? Atunci, generale, ar învinge toți; toți ar dobândi cea mai strălucită victorie, fiindcă în acest caz nu s-ar ajunge la război. Căci precum calitatea duhului și caracterului omenesc condiționează victoria, ea condiționează deopotrivă și războiul însuși. O, unde n-ar fi asemenea fericire în nea-

mul omenesc, ca toți să se pocăiască și toți să fie învingători! Însă cu toate că nimic nu este mai ușor și mai mântuitor decât acest lucru, oamenii de astăzi vor alege, fără doar și poate, ceea ce e mai greu și mai aducător de nenorociri.

De aceea va și veni ceea ce e mai greu și mai aducător de nenorociri, dragă generale, și dvs. aveți deplină dreptate să fiți îngrijorat pentru patria dvs., nu mai puțin decât noi ceilalți pentru ale noastre: fiindcă poporul din America s-a îngâmfat cumplit cu succesul din Războiul mondial și a început să privească la Europa nu cu compătimire, ci cu dispreț. Și la Europa, și la întreaga lume. Iar cei disprețuiți sînt, de obicei, în avantaj față de cei care disprețuiesc.

În vreme ce la ceilalți învingători din acest război trufia a fost moderată de sărăcie, la americani trufia biruinței a fost sporită de bogăție. Însă când Buldogul cu Soarele îl va lovi pe Bizon, oare Bizonul nu se va prăbuși rănit cumplit?¹ Războiul nu trebuie neapărat să înceapă acolo unde cred oamenii, în acel moment, că va începe. În vreme ce mulți vulcani vechi doar fumegă, apar pe neașteptate unii noi. Înainte de a începe incendiul general al războiului, vor fi câteva încleștări cumplite între două sau trei po-

¹ Aceasta pare o aluzie profetică la conflictul americano-japonez din cadrul celui de-al doilea război mondial (n.tr.).

poare. Însă multe victorii vor fi victorii a la Pyrrhus, pe de-a-ntregul echivalente cu niște înfrângeri atunci când vor fi calculate toate urmările lor.

Din cele spuse până acum reiese limpede următoarea învățătură:

1. În viitorul război vor suferi cel mai mult popoarele care se vor fi îngâmfat cel mai mult înaintea lui Dumnezeu.

2. Victoria în viitorul război este condiționată de pocăință și de întoarcerea la Hristos.

3. Dacă nici unul dintre popoarele creștine nu se va pocăi și nu se va întoarce la Hristos ca centru al sufletului său și al vieții sale, victoria va fi dăruită de Dumnezeu popoarelor asiatice, necreștine.

XX.

Cuvinte proorocești despre războaie și împlinirea lor

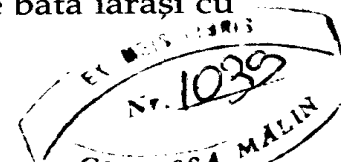
Îngăduiți, generale, să citim încă două-trei pagini din **Sfânta Scriptură** a lui Dumnezeu, și apoi să încheiem. Sfinții proroci ai lui Dumnezeu au văzut limpede că Dumnezeu îngăduie să vină război asupra oamenilor și popoarelor fără Dumnezeu întocmai cum îngăduie să vină moli-mă, secetă, cutremur, omizi, lăcuste și alte nenorociri, care ar trebui să îi învețe minte pe cei necredincioși și să-i întoarcă la Dumnezeu. *V-am bătut pe voi cu secetă și mālură, omizile au mâncat belșugul din grădinile voastre – și nici așa nu v-ați întors la Mine, zice Domnul. Am trimis asupra voastră molimă ca aceea din pământul Egiptului, cu sabie am ucis pe feciorii voștri – și nici așa nu v-ați întors la Mine, zice Domnul (Amos 4, 9-10).*

Toate aceste nenorociri au venit peste Europa, dar ea nu s-a întors la Domnul, ci vorbește

despre pace în vreme ce ar merita războiul. *Însă nu este pace necredincioșilor, zice Domnul (Isaia 48, 22): fiindcă ei spurcă pacea cu păcate și cu fărădelegi, războindu-se împotriva lui Dumnezeu. Nebunii vor omorî pacea lor, iar cei lipsiți de minte vor pierde bunăstarea lor (Pilde 1, 32). Sodoma și Gomora nu au pierit în urma războiului, ci în urma păcii – a păcii fără Dumnezeu. Luat-am pacea Mea de la poporul acesta, zice Domnul (Ier. 16, 5). De ce ar lua Domnul Cel Bun pacea de la un popor? Deoarece cu buzele lor grăiesc de pace cu aproapele lor, iar în inima lor pun cursă. Este cu putință să nu îi pedepsesc pentru aceasta? Pentru această duplicitate și fățarnicie, vor zace trupurile moarte ale oamenilor ca gunoiul aruncat pe ogor și ca snopii în urma secerătorului, și nu va fi cine să-i strângă (Ieremia 9, 8; 9, 22). O mare fățarnicie a pus stăpânire pe conducătorii popoarelor creștine, care vorbesc mult despre pace, dar încheie tratate secrete unii împotriva altora. Și fiecare astfel de tratat secret al lor înseamnă război. Pe cei necredincioși îi voi da sub sabie, zice Domnul (Ieremia 25, 31). Și i-a dat, și îi va mai da.*

Și dezastrele Ierusalimului și ale evreilor le-au prevestit sfinții proroci – pe toate, cu amănunțime. Făcutu-v-ați mai răi decât popoarele care sînt împrejurul vostru; nu ați umblat după rînduierile Mele și nu ați împlinit legile Mele (Iezechiil 5, 6). Schimbatu-și-a, oare, vreun popor dumnezeii săi,

măcar că nu sînt dumnezei aceia? Iar poporul Meu și-a schimbat slava sa pe ceea ce nu este de folos (Ieremia 2, 11). Popoarele creștine, întru fărădelegile lor de zi cu zi, au devenit mai rele în multe privințe decât popoarele necreștine. Și în vreme ce popoarele necreștine încă se mai țin cu tărie de „dumnezeii” lor, care sînt idoli, în sânul popoarelor creștine are loc nu doar o propagandă, ci o adevărată prigoană pe față împotriva lui Hristos Dumnezeu. Exact la fel a fost și la iudeii monoteiști înaintea dezastrului. În vreme ce închinătorii la idoli din jurul lor se țineau cu credință de idolii lor, evreii se lepădaseră de Dumnezeul Cel Unul și călcau legea Lui. Dumnezeu i-a pedepsit pe evrei, însă ei au rămas și pe mai departe în necredința lor și în netrebniciiile lor. De aceea strigă prorocul: Doamne, Tu îi bați și ei nu simt durerea; Tu îi strivești, și ei nu vor să ia învățătură; întăritu-și-au fețele mai mult decât piatra, și nu vor să se întoarcă (Ieremia 5, 3). Iar Domnul dojenește poporul: Lepădați de la voi toate fărădelegile pe care le-ați făcut, și faceți-vă inimă nouă și duh nou: de ce să muriți, casa lui Israil? Că nu voiesc moartea celui ce moare, zice Domnul (Iezechiil 18, 31-32). Oare n-a bătut Domnul popoarele creștine, acest Nou Israil, însă nu le-a durut? Oare nu le-a strivit cu molimă și război, dar ele n-au luat învățătură? Când s-a abătut asupra lor restriștea, au strigat către Dumnezeu, și Dumnezeu le-a iertat și le-a dat pace, ca să le bată iarăși cu

un nou război pentru păcatele lor cele înnoite. La fel ca și cu evreii. *Doamne, în vreme de restriște Te-au căutat, vărsat-au rugăciune supusă când i-ai pedepsit* (Isaia 26, 16), se tânguie sfântul proroc. Și Domnul Însuși a amenințat: *Duce-Mă-voi și Mă voi întoarce la locul Meu, până ce vor pieri și vor căuta fața Mea; întru necazul lor vor umbla după Mine* (Osie 5, 15). Nu este Dumnezeu om, ca să nu știe. Știe Dumnezeu că restriștea îi întoarce pe oamenii păcătoși la Adevăr, și de aceea o trimite. În pace și belșug, oamenii devin necredincioși și egoiști, și de aceea Dumnezeu le trimite restriște, ca să-i aducă în simțiri. De aici a luat naștere la sârbi vorba: „Unde nu e restriște, nu e nici rugăciune”. *Întrucât casa Mea este pustie, iar voi grăbiți fiecare la casa sa, de aceea se va închide cerul deasupra voastră ca să nu mai fie rouă și pământul se va închide ca să nu mai fie rodul lui; și am chemat seceta pe pământ* (Agheu 1, 9-11). Iar atunci când nu ajută o restriște mai mică, Dumnezeu îngăduie să vină restriștea cea mai mare, restriștea restriștilor – războiul. *De sabie vor muri toți păcătoșii din poporul meu, cei ce zic: Nu se vor apropia, nici vor veni peste noi rele* (Amos 9, 10). Astfel se vorbește azi în Europa și America: „Nu va veni peste noi răul!” Între timp, răul este chemat în ospeție și i se pregătesc ca tratație milioane și milioane în aur, cu care este cumpărat războiul. Pretutindeni răsună de pregătiri pentru război, fiindcă pretutindeni se poartă război împotriva

lui Hristos. Cu ce păcate s-a împovărat Israil de și-a atras dezastrul? *Adunați-vă în muntele Samariei și vedeți popoarele cele multe din mijlocul ei și silnicia dintr-însa. Ei nu știu să facă dreptatea, zice Domnul, strâng comori din silnicie și din jaf în palatele lor. Pentru aceasta, așa zice Domnul: Vrajmașul va cutreiera prin țară, și te va despuia de puterea ta, și va jefui palatele tale* (Amos 3, 9-11). Neorânduială, silnicie, jaf! Aruncați acum o privire prin Europa, în care se aduc jertfe marelui idol – cultura, și spuneți: nu s-au întors, oare, vremurile Samariei? Principala cauză a războaielor și dezastrului a stat în conducătorii și mai-marii popoarelor: *Ascultați acestea, căpetenii ale casei lui Iacov și judecători ai casei lui Israil: oare nu e de datoria voastră să știți ce este drept? Voi, care urâți binele și iubiți răul, și mâncați carnea poporului Meu și jupuiți pielea de pe ei și oasele lor le sfărâmați...care strigați: „Pace!”, dar dacă nu vă dă cineva nimic ridicați război împotriva lui, ascultați: pentru aceasta, din pricina voastră Sionul va fi arat ca o țarină și Ierusalimul va deveni un morman de dărâmături* (Miheia 3). Iată, Eu voi aduce peste locul acesta rele, încât oricine va auzi acestea îi vor țiuire urechile, fiindcă M-au părăsit (Ieremia 19, 3-4). Oare nu țiuire urechile din întreaga lume de cele ce au venit peste evrei? Oare nu țiuire și astăzi urechile întregii lumi în urma războiului trecut? Ceea ce prorocul a prezis în privința Vechiului Israil, s-a împlinit până la ultimul cuvânt. Oare

se va împlini mai puțin asupra Israilului celui Nou, al cărui Mesia făgăduie e Însuși Dumnezeu? *Voi face să cadă de sabie înaintea vrăjmașilor lor... și voi da trupurile lor moarte spre hrană păsărilor cerului și fiarelor pământului* (Ieremia 19, 7). Cu adevărat, păsările cerului și fiarele pământului s-au ospătat, precum a fost prorocit, nu doar din Vechiul Israil, ci și din cel Nou, în vremea multor războaie. S-au ospătat păsările și fiarele mai ales în vremea trecutului Război mondial, prin munții Balcanilor și ai Europei. *Afară va fi sabie, iar înăuntru molimă și foamete; cel din câmp va muri de sabie și pe cel din cetate îl va mânca molima și foamea. Iar care vor scăpa, vor rătăci prin munți* (Iezechiil 7, 15-16). Oare nu este aceasta imaginea fidelă a trecutului și viitorului război? *Iată, Eu îi voi pedepsi: și tinerii lor vor muri de sabie, iar fiii lor și fiecele lor vor muri de foame* (Ieremia 11, 22). La toate aceste amenințări și la celelalte asemenea lor, israilitenii s-au mirat ce popor ar putea să-i zdrobească astfel, de vreme ce nu văzuseră împrejurul lor nici un popor atât de puternic. La această mirare a lor, Domnul le-a răspuns prin prorocul: *Iată, Eu voi aduce asupra voastră un neam de departe, casa lui Israil, un popor puternic, un popor vechi, un popoar a cărui limbă tu nu o știi și nu înțelegi ce grăiește el* (Ieremia 5, 15). Acest popor erau babilonienii. *Așa zice Domnul Dumnezeu lui Israil: Iată, voi da cetatea aceasta împăratului Babilonului, și acesta o va arde cu foc* (Ieremia 34,

2). *Și împăratul Babilonului, Nabucodonosor, într-adevăr a venit, a pustiit Ierusalimul și l-a ars cu foc, iar pe popor l-a dus în robie. Oare nu poate Dumnezeu să îi aducă pe chinezi asupra Europei? Cândva lua mai mult timp să călătorești de la Babilon la Ierusalim decât ia astăzi să ajungi de la Beijing la Dunăre.*

Firește, Dumnezeu a bătut și alte popoare cu războaie, nu numai pe poporul lui Israil. Și acest lucru l-au prevăzut și l-au prezis sfinții proroci.

Despre Babilon: *Fiindcă ai prădat popoare fără număr, și celelalte neamuri te vor prăda pe tine... Vai de cel ce zidește cetatea cu vârsări de sânge și o întemeiază pe fărâdelege* (Avacum 2, 8, 12). *Babilonul a fost în mâna Domnului cupă de aur, cu care a îmbătat pământul; băut-au popoarele din vinul ei, și au înnebunit. Căzut-a fără veste Babilonul și s-a zdrobit* (Ieremia 51, 7-8). Din vinul culturii europene au băut popoarele și au înnebunit. Despre Babilon zice Domnul: *Ciocan Îmi ești tu și armă de război; cu tine am lovit popoare și cu tine am stricat împărății* (Ieremia 51, 20). *Iată, Eu sînt împotriva ta, trufașule, zice Domnul oștirilor, fiindcă a venit vremea ta și timpul pedepsirii tale* (Ieremia 50, 31). *Sabie peste caldeii, zice Domnul, și peste locuitorii Babilonului și peste căpeteniile lui și peste înțelepții lui. Sabie peste oștenii lui, și se vor teme. Sabie peste caii lui și peste carele lui și peste amestecătura care este în mijlocul*

lui, și vor fi ca femeile. Sabie peste avuțiile lui, și se vor prăda... că pământ idolesc este (Ieremia 50, 35-38). Iată, Eu ridic asupra Babilonului adunări de popoare mari din pământul cel dinspre miazănoapte; acelea se vor oști împotriva lui, și el va fi luat (Ieremia 50, 9). Și, într-adevăr, s-au oștit împotriva trufașului Babilon mezii și persii și l-au luat. Și Babilonul, podoaba împărățiilor, cununa mândriei caldeilor, fi-va ca Sodoma și Gomora când le-a nimicit Dumnezeu. Nu va mai fi locuit în veci și din neam în neam. Arabii nu vor mai înfige acolo corturi, și nici păstorii nu se vor odihni într-însul – acolo vor trăi bufnițe și vor juca năluci (Isaia 13, 19). Prorocie împlinită până la ultimul cuvânt. Se știe că astăzi caravanele se grăbesc să treacă de locul unde a fost cândva Babilonul, fiindcă oamenii nu îndrăznesc să poposească acolo din pricina arătărilor și nălucilor înspăimântătoare.

Despre Asur: Și va cădea Asur nu de sabie ome-nească (Isaia 31, 8). Asur va pieri în război, fiindcă inima lui s-a înălțat (Iezechiil 31, 10).

Despre Ninive: Vai de cetatea vărsătoare de sânge, plină de minciună și silnicie, din care nu se mai curmă jaful... De aceea, vrăjmașilor tăi li se vor deschide larg porțile țării tale (Naum 3, 1 și 13).

Despre Egipt: Iată, Eu sînt împotriva lui Faraon, împăratul Egiptului, și voi zdrobi brațele lui... și voi

întări brațele împăratului Babilonului (fiindcă îl alesese ca unealtă de pedepsire), iar brațele lui Faraon vor cădea (Iezechiil 30, 22 și 24): fiindcă nu au cum să nu cadă brațele celui pe care Dumnezeu vrea să îl pedepsească pentru fărădelegi.

Despre Tir: Și Tirul și-a zidit întărituri, și a strâns argint ca pulberea și aur ca tina de pe ulițe: dar iată că Domnul îl va cuceri, și va prăvăli în mare puterea lui, și el va fi mistuit cu foc (Zaharia 9, 3-4). Nu ajută, deci, argintul și aurul cu nimic atunci când s-a umplut cu vârf paharul fărădelegilor și necredinței și când mâna Domnului se pune în mișcare ca să lovească.

Despre Sidon: De mulțimea fărădelegilor tale, de nedreptatea în negoțul tău ai pângărit sfîntenia ta; drept aceea, voi scoate din mijlocul tău foc care te va mistui și te voi preface în cenușă pe pământ... și în veci nu vei mai fi (Iezechiil 28, 16, 18 și 19). Și, într-adevăr, astăzi de-abia se mai ghicește locul unde a fost Sidonul. Și a fost o vreme când el era peste măsură de bogat, peste măsură de cultivat, dar și peste măsură de trufaș și necredincios. Voi trimite împotriva ta molimă și vărsare de sânge pe ulițele tale, și vor cădea uciși în mijlocul tău de sabia care te va lovi din toate părțile, și vor ști toți că Eu sînt Domnul (Iezechiil 28).

Despre Edom: Te voi umple de sânge și sângele te va urmări; fiindcă n-ai urât vărsarea de sânge,

sângele te va și urmări. De ce? Fiindcă v-ați mărit împotriva mea cu gura voastră (Iezechiil 35, 6 și 13).

Și așa mai departe, despre toate popoarele păgâne. *Le voi zdrobi pe ele unul de altul (Ieremia 13, 23),* spune Domnul jignit. Asta a zis, asta a și făcut. Cine Îi va sta împotriva? Nimeni. Cine Îl va face să Se milostivească? Cel ce se pocăiește. Popoarele și neamurile au păcătuit, legea lui Dumnezeu au călcat, numele Dumnezeului Celui Viu l-au batjocorit, cu inima s-au semețit, lucrurilor mâinilor lor s-au închinat, muștrările lui Dumnezeu nu le-au ascultat, nu s-au pocăit, și pentru aceasta de sabie au pierit.

Astfel se descifrează și se înțeleg războaiele.

XXI.

Evanghelia și războiul

Să închidem acum cartea **Vechiului Testament** și să deschidem cartea **Noului Testament** al lui Dumnezeu.

Oare aud bine întrebarea dvs., generale: „Mântuitorul a fost, cumva, pentru război?”

Iertați-mă, dar asta îmi seamănă cu întrebarea: „Mama este, cumva, pentru bătaia copilului său?”

Nici o mamă cu mintea întreagă nu va folosi față de copilul său bătaia decât la mare nevoie. Când sfârșește toate mijloacele de a-l înțelege, de-abia atunci mama se folosește de bătaie față de copilul ei abătut de la drumul bun. Bătaia aceasta, însă, nu vine din răutate, ci din dragoste de mamă speriată ca nu cumva copilul ei să se piardă cu totul, precum și cu scopul ca prin asta

să îl învețe minte, eventual, și pe alt copil ca să nu umble pe căi greșite¹. Oare nu ați văzut cum după o astfel de bătaie plâng și copilul și mama? Plânge și mama de durere, ca să aline durerea copilului. Și oare n-ați văzut cazul mișcător când copilul râde iarăși, iar mama plânge? O, cerească dragoste de mamă! Cine dintre noi, la anii maturității, nu binecuvântează pe mama sa pentru o bătaie pe care a primit-o de la ea în copilărie? Și cine nu vede în acest gest al mamei încă o dovadă a iubirii ei grijulii? Nici războiul nu este altceva decât o bătaie pe care Dumnezeu o îngăduie asupra copiilor Săi ca să îi mântuiască de la pieirea definitivă. Dumnezeu, a Cărui iubire de oameni e neasemuit mai mare ca iubirea de mamă, nu îngăduie această bătaie asupra neamului omenesc din vreo răutate, ci numai din iubire grijulie.

Domnul Hristos a descoperit oamenilor scopul vieții lor pe pământ și a arătat limpede calea pe care se ajunge la acest scop. Înainte de El, oamenii nu știau nici scopul vieții lor, nici calea pe care se atinge acest scop. Au fost la popoarele de pe pământ mari înțelepți, care au avut bănuiala limpede sau nedeslușită a scopului și căii omului și care au vorbit despre aceste lucruri.

¹ Bătăile și muștrările aduc înțelepciune, iar copilul lăsat de voia sa rușinează pe părinți (Pilde 29, 15).

Însă ei n-au putut să-și dovedească înaintea oamenilor cuvintele prin fapte, nici – cu atât mai puțin – să le descopere și să arate împărăția realităților duhovnicești. Hristos le-a descoperit oamenilor că viața este scopul vieții. Împărăția Cerurilor e un oraș strălucitor spre care ne grăbim prin întreaga lume, prin acest tumult de simboluri și semne care ne indică acest oraș – fiindcă, după spusele apostolului lui Hristos, *nu avem aici cetate stătătoare, ci pe ceea ce va să fie căutătm* (Evrei 13, 14). Viața în viața veșnică, în cetatea cea strălucită a îngerilor, în Împărăția Cerurilor. Iar calea către acest scop este Însuși El, pilda Lui și toate poruncile Lui. *Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu* (Matei 6, 33). Aceasta este năzuință fundamentală și principală, aceasta este singura năzuință rațională a oamenilor. Aceasta este, la drept vorbind, totul. Restul sînt secundare. Și anume: și hrana, și îmbrăcămintea, și sănătatea, și locuința, și pacea, și siguranța, și știința, și priceperea, și tot restul celor care ne sînt de trebuință pentru acest scurt răstimp de ființare pe pământ *se vor adăuga vouă*, a zis Domnul. Ceea ce este principal, aceea ni se va da; iar toate cele secundare se vor *adăuga* nouă. Pentru bogătașul care ar dăruia unui sărac un turn întreg de aur, ar fi un lucru mărunț și de mîna a doua să îi mai dea și mijloc de călătorie până la acel turn, precum și hrană și îmbrăcăminte și slujitori. Și pentru Dumnezeu, Bogăta-

sul bogătaşilor, Care dăruie oamenilor viața fără de moarte și neîmbătrânitoare în apropierea Sa, e un lucru mărunț și de mână a doua să le dea tot ce le este de trebuință în calea lor pământească. Și, într-adevăr, Dumnezeu ne și dă acestea, dar numai dacă ochii noștri sînt îndreptați spre El *ca ochii slujnicei către stăpîna ei. Sufletul mai presus este decît hrana, a zis Mesia neamului omenesc* (Luca 12, 23). Și încă: *Ce folos este omului dacă va dobîndi lumea toată, iar sufletul său și-l va pierde?* (Matei 16, 26). Iar în legătură cu războiul s-ar mai putea spune: ce folos este unui om sau unui popor dacă va cuceri întreaga lume, iar sufletul său și-l va face să păcătuiască și îl va pierde? Oricît de mare ar fi împărăția pământească, ea astăzi este, iar mâine nu – în vreme ce împărăția Împăratului Ceresc este netrecătoare.

Au fost și înainte de Hristos oameni care și-au dat seama că scopul vieții omenești nu este absolut deloc pe pămînt, nici nu se poate afla pe pămînt – încă și mai puțin în pămînt, adică în moarte. Din experiență, ei au putut să își dea seama că nu a fost om viu care să fi privit un anume lucru de pe pămînt ca scop al vieții sale și, ajungînd la el, să nu fi fost dezumflat și dezamăgit. Și astăzi este limpede – mai limpede ca lumina zilei – pentru fiecare creștin adevărat că omul nu poate atinge scopurile ultime ale vieții sale pe pămînt și nicăieri în universul

material. Scopul nostru e în afara oricărei lumi materiale, în împărăția esenței și realității duhovnicești, în împărăția lui Dumnezeu, iar nu în acest tărâm al simbolurilor și semnelor acestei împărății. Acest lucru Domnul nu numai că ni l-a spus, ci ni l-a și arătat. Ni l-a arătat prin întreaga Sa existență, prin drama Sa de dinainte și de după moarte și prin întreaga istorie a Bisericii Sale. Oare mă puteți crede, generale dragă, când vă spun că El arată acest fapt și în zilele noastre celor sfințiți?

Dacă acum un popor creștin, adică un popor căruia i s-a descoperit scopul vieții omenești, întunecă prin păcatele sale acest scop înaintea vederii și înțelegerii sale, el devine orb și lipsit de minte. Și ca un orb și lipsit de minte, el începe să caute scopurile ultime pe pămînt, și să facă idoli în locul lui Dumnezeu, și să se lupte pentru împărăția pământească, și să-L batjocorească pe Hristos Domnul: fiindcă în această stare a lui, Hristos i se face nefiresc, iar el sieși – firesc; Hristos – nereal, iar el – real! Atunci, acest popor se află în război împotriva adevărului, împotriva lui Dumnezeu. Și atunci cum să nu se afle în război împotriva vecinilor săi! A renunța la Hristos înseamnă a renunța la scopul vieții, și invers.

Însă a te numi creștin – numele cel mai de cinste din această lume – nu înseamnă numai a cunoaște scopul vieții, ci a merge cu bucurie spre acest scop pe calea rânduită. *Calea* care duce la viața veșnică *este*, ce e drept, *strâmtă* (Matei 7, 14), însă este croită limpede, și de-a lungul a nouăsprezece veacuri a fost bătătorită de sfinții și dreptii lui Dumnezeu destul de mult ca să nu trebuiască să rătăcim nici la stânga, nici la dreapta. Blândețea, smerenia, milostivirea, dragostea, nădejdea, credința, seninătatea, înfrânarea, bunătațea, postirea, rugăciunea, iertarea, foamea și setea de dreptatea lui Dumnezeu, răbdarea și toate celelalte virtuți care L-au împodobit pe Hristos, și toate poruncile pe care El le-a dat, sînt indicatori ai căii spre scopul suprem. Aceasta este calea. *De slujește cineva Mie, Mie să-Mi urmeze* (Ioan 12, 26), a zis Călăuzitorul. Și ne-a mai îmbărbătat zicând: *Cel ce urmează Mie nu va umbla întru întuneric, ci va avea lumina vieții* (Ioan 8, 12). Când apostolii Lui s-au arătat greoi în a pricepe calea înfățișată și arătată prin cuvintele: *Unde sînt Eu, și voi să fiți*, Hristos le-a spus: *Eu sînt calea* (Ioan 14, 6). Pentru ca un om să poată acum merge pe calea plăcută lui Dumnezeu, trebuie să ducă un război plăcut lui Dumnezeu: iar acesta este **războiul cu el însuși**. Prin acest război, omul se eliberează de zdrențele păcatelor, ce îi întunecă vederea scopului și a căii. Prin acest război voluntar, el se eliberează

de povara împătimirii de trup și de pământ – de această povară sub care altminteri se încovoie și cade când de-a stînga, când de-a dreapta drumului. Iar cel care se războiește cu el însuși poate să meargă neabătut pe calea corectă către scopul corect. Dacă omul nu poartă război cu sine, trebuie neapărat să poarte război cu Dumnezeu și cu oamenii.

Precum vedeți, nici scopul și nici calea – după ne-a descoperit și arătat Domnul – nu cuprind în sine războiul dintre om și om sau dintre popor și popor.

Și atunci, de unde războiul între creștini? Din aceea că războiul nu este absent dintre creștini. Iar războiul este prezent între creștini pentru că ei fie s-au îndoit de Scop, fie au nesocotit Calea. Acestea două nu pot fi despărțite, dacă vrem să evităm războiul: fiindcă a cunoaște scopul corect, dar a merge înapoi ca racul pe căi potrivnice, înseamnă a-ți bate joc de Dumnezeu, a te închina la idoli și a te lepăda de Hristos. Evul mediu european ne oferă o pildă clară a faptului că popoarele creștine pot să cunoască limpede scopul vieții și totodată să umble pe căi strâmbe, care depărtează de acest scop. De aceea a venit bătaia prin războaiele dintre popoarele creștine sau prin războaiele duse împotriva lor de necredincioși. Nimeni nu a pătruns cu atîta exactitate

și scrupulozitate scopul vieții omenești, așa cum l-a descoperit Domnul, precum a făcut-o Sfântul Bizanț. Și totuși, a venit dezastrul. Iar dezastrul a venit din pricină că, prin fărădelegile lor, bizantinii L-au jignit pe Dumnezeu, pe Care Îl cunoscuseră, călcând legea Lui, cu care se lăudau. Au pătruns scopul lui Hristos, însă umblau pe căile lor păcătoase. Și s-a întâmplat cu ei ceea ce e prezis în **Evanghelie**: *Sluga ce a știut voia domnului său și nu a făcut după voia lui, mult va fi bătut; iar acela ce nu a știut și a făcut cele vrednice de bătăi, puțin va fi bătut* (Luca 12, 47-48). Prin aceasta se explică bătaia amarnică pe care a primit-o Sfântul Bizanț, bun cunoscător al voiei Domnului, și mai puțin amarnica bătaie primită de popoarele păgâne, slabe cunoscătoare ale *voii Domnului lor*. Prin aceasta se mai explică și faptul că sînt mai dese războaiele dintre creștini decât cele dintre necreștini. Creștinii sînt slugi care cunosc voia Domnului lor, dar nu o săvârșesc, drept care sînt bătuti des și mult. Iar necreștinii nu cunosc nici Scopul, nici Calea, adică nu știu voia Domnului lor, drept care sînt bătuti puțin. Doar prin aceasta se explică de ce Europa a avut mai multe războaie în ultimii o sută cincizeci de ani decât tot restul lumii la un loc.

Prin Evanghelia Sa, Domnul Hristos i-a învățat pe oameni cum să poarte război cu ei înșiși – cum să se îmblânzească, să se cultive, să se sme-

rească, să se înobileze și, de asemenea, cum să se îndumnezeiască prin acest război. El a trasat o strategie și tactică precisă. A arătat în chip minunat oamenilor cum trebuie să fie ca să nu se ajungă la război între ei sau împotriva lor. El nu a afirmat că nu va fi război, ci a învățat cum să nu fie provocat războiul. Însă, cu duhul Său pro-rocesc, El a prevăzut că nu toți oamenii vor vrea să Îl asculte și că din pricina aceasta vor fi multe războaie. *Veți auzi de războaie și de zvonuri de războaie... că se va scula neam peste neam și împărăție peste împărăție* (Matei 24, 6-7). Mântuitorul a adus pace între oameni, a adus bunăvoință, a adus înțelegere, a descoperit calea, a numit mijloacele, a dăruit ajutor statornic tuturor și fiecăruia. Însă toate aceste daruri dumnezeiești le vor refuza mulți, și ca atare vor fi bătuti cu sabia războiului. Nu vor fi bătuti cu război îndată ce păcătuiesc, ci după îndelunga și preaîndelunga răbdare și iertare a lui Dumnezeu. După ce toate celelalte mijloace înțeleptitoare sînt epuizate, Dragostea Cerească Se slujește de mijlocul ultim – baterea copiilor Săi cu biciul războiului. Prezi-când războaiele, Hristos a *plâns* (Luca 19, 41). Sînt oameni care prezic războaiele cu o satisfacție răzbunătoare, ca o mamă vitregă rea ce se bucură că fiul vitreg e bătut. Mama bună, însă, plânge când se gîndește la bătaia dată copilului ei, fie acesta cât de rău. Așa și Hristos: plin de

nemărginită dragoste față de oameni, față de copiii Săi, însă prevăzând războaiele, *a plâns*.

Hristos a prezis războaie până în vremurile din urmă. Și a amintit cauzele lor. Iar cauzele vor consta în aceea că *se vor ridica hristoși mincinoși și proroci mincinoși, și că din pricina înmulțirii fărădelegii dragostea multora se va răci* (Matei 24, 24 și 12). Hristoșii mincinoși vor arăta oamenilor scopuri mincinoase ale vieții; prorocii mincinoși vor prezice întâmplări mincinoase; iar fărădelegile și răcirea dragostei îi vor călăuzi pe oameni pe căi greșite. Unii oameni nu vor cunoaște nici scopul, nici calea vieții. Alții vor cunoaște scopul, însă din pricina slăbiciunii de caracter vor merge pe căi greșite. Alții vor cunoaște și scopul și calea, însă le vor respinge cu bună știință și răutate, așa cum conducătorii evreilor le-au respins cândva, cu bună știință și răutate, pe amândouă și L-au răstignit pe Hristos. Și prin aceasta Dragostea Cerească va fi făcută să îngăduie, plângând, asupra copiilor Săi, bătaia cu biciul războiului.

Din toate acestea reiese limpede învățătura:

1. Domnul Hristos ne-a descoperit scopul vieții și calea.
2. Prin **Evangelia Sa**, Hristos a propus și prescris, în scopul înlăturării celorlalte războaie, războiul omului cu el însuși.

3. Cei ce nu duc război cu ei înșiși, cu patimile, viciile și păcatele lor, îl duc negreșit împotriva lui Dumnezeu și a aproapelui.

4. Războiul nu are cum să nu vină asupra creștinilor care calcă legea lui Dumnezeu, chiar dacă ei nu-l vor – la fel cum copilul care a greșit nu vrea bătaia, dar o pricinuieste.

Concluzie

Barca noastră începu să se legene pe valuri. Sufla un vânt de la apus, și bolta înstelată a cerului se ițea printre norii întunecați. În casa domnului Crane începuseră să se îngrijoreze pentru noi, și negrul venise să ne strige de pe mal.

– Cu toate că s-a spus destul, generale, voi încerca, la dorința dvs., să trag din cele spuse o concluzie, chiar dacă mă voi repeta în unele privințe, spuse balcanicul.

– În fața primejdiei care pândește rasa noastră și întreg neamul omenesc, grăi generalul, cred că această învățătură ar trebuie repetată în fiecare zi.

– Bine, deci. Concluzia fundamentală este că războiul se înțelege și se explică doar în lumina biblică. Toată literatura profană luată la un loc nu explică nici pe departe războaiele dintre oameni așa cum o face **Sfânta Scriptură** a lui Dumnezeu. Din toate cele expuse până acum

este limpede că războiul – ca, dealtfel, orice problemă individuală și socială – depinde exclusiv de relația noastră cu Dumnezeu și cu legea lui Dumnezeu. Acest lucru este valabil deopotrivă pentru necreștini și pentru creștini. Deosebirea constă numai în faptul că la necreștini războiul depinde de relația lor cu Dumnezeu și cu legea lui Dumnezeu sădită în conștiința lor și explicată într-o anumită măsură de înțelepții lor, în vreme ce la creștini războiul depinde de relația lor cu Dumnezeu Cel Unul și Viu și cu legea lui Dumnezeu, așa cum a fost ea descoperită prin persoana lui Iisus Hristos.

Cauza războiului constă în lepădarea oamenilor de Dumnezeu și de legea Lui. Lepădarea de Dumnezeu și netrebnicia din timp de pace a oamenilor provoacă războiul. Atunci când oamenii merită războiul, atunci când acumulează cauze de război, războiul vine fie că o vor ei, fie că nu o vor. Precum cei ce beau apă cu bacili de tifos se molipsesc de tifos și tifosul este inevitabil, așa și cei ce, lepădându-se de Dumnezeu, se adapă cu gânduri, poftes și fapte potrivnice lui Dumnezeu, atrag asupra lor molima războiului, și războiul devine inevitabil. Atâta vreme cât oamenii se războiesc cu Dumnezeu prin gândurile, poftes și faptele lor, degeaba visează la pace. Fie că vor sau nu,

războiul n-are cum să nu vină acolo unde este semănată sămânța războiului. Războiul împotriva lui Dumnezeu, pe față sau într-ascuns, duce inevitabil la război între oameni. *Că nu este pace necredincioșilor, zice Domnul* (Isaia 48, 22). În zilele noastre, se vorbește în gura mare despre pace mai mult decât oricând, în vreme ce popoarele se pregătesc de război mai mult decât oricând. Este greu ca această fățărnicie să nu fie pedepsită prin război.

Închinarea la idoli este o urâciune înaintea lui Dumnezeu. Fie că oamenii și popoarele se închină lucrurilor lui Dumnezeu sau lucrurilor făcute de ei, închinarea la idoli este în amândouă cazurile o urâciune înaintea lui Dumnezeu. De asemenea, orice închinare la idoli, în zilele noastre ca și în timpurile trecute, este pedepsită de Dumnezeu cu felurite urgii, dintre care războiul este pedeapsa de pe urmă și cea mai cruntă.

Misiunea Europei era să trăiască creștinește și să ajute fraților săi, popoarelor păgâne, să se ridice la Hristos. În loc de asta, Europa a căzut ea însăși în închinarea la idoli. În loc să fie lumina lumii, ea s-a acoperit cu întuneric; și în loc să strălucească persoanelor, ea se încăpățâ-

nează să strălucească lucrurilor. În loc de a învăța popoarele să caute mai întâi împărăția lui Dumnezeu, ea le învață să-și irosească puterea în fleacuri și lucruri de însemnătate a doua. Din această neorânduială au venit toate celelalte neorânduieli. Și de aici au venit și vor veni războaiele.

„Cum poate să Se amestece în războaie Dumnezeu, Cel Preaînalt și Preacurat și Preasfânt?” – întreabă unii. Această întrebare o pun cei care spun că au credință în Dumnezeu, dar îi tăgăduiesc orice rol activ în viața oamenilor și a popoarelor și îl pun în rolul de spectator al faptelor și treburilor omenești. Un asemenea Dumnezeu nu este, oare, un idol? Și o asemenea credință nu este, oare, un lucru fără noimă? Fiecărui gospodar îi e îngăduit să se amestece în treburile casei sale, numai Făcătorului lumii, Gospodarului universului I se tăgăduiește acest drept! Are dreptate poporul când crede că Dumnezeu Se amestecă în mod activ până și în treburile obișnuite, de zi cu zi, ale oamenilor. O astfel de credință au avut și toți prorocii, apostolii și sfinții. Cu atât mai mult are dreptate poporul, dimpreună cu prorocii, apostolii și sfinții, are dreptate în credința sa că Dumnezeu este în mijlocul evenimentelor mari și hotărâtoare din lume și din viața oamenilor. De această realitate nu se poate

fugi; poporul o pipăie și o simte cu sufletul său neîntunecat: fiindcă ziua zilei o spune și noaptea nopții o vestește (Ps. 18, 2).

La întrebarea caraghioasă: „Cum poate Dumnezeu milii și al dragostei să îngăduie asupra oamenilor asemenea grozăvii cum este războiul?” se poate răspunde cu întrebarea serioasă: „Cum pot oamenii, cărora Dumnezeu le-a descoperit limpede voia Sa și legea Sa, să Îl jignească pe Dumnezeu și să calce legea Lui la nesfârșit, fără rușine și pocăință?” *Domnul Dumnezeu este Îndurat, Milostiv, Îndelung-Răbdător, plin de îndurare și de dreptate* (Ieșire 34, 6). Războiul care va să vină, ca și cel trecut, a fost deja meritat de oameni. Și dacă n-ar fi fost milostivirea și dragostea dumnezeiască, acest război ar fi izbucnit până acum. Cu adevărat, dacă n-ar fi milostivirea și dragostea dumnezeiască, socotind după păcatele creștinilor, sabia nu ar mai fi intrat nicicând în teacă. Și această puțină pace și tihnă pe care o avem nu e din pricina deșteptăciunii, nici a culturii omenești, ci din pricina milostivirii și dragostei dumnezeiești. Da, și din pricina temerii de Dumnezeu și a rugăciunilor acelor oameni evlavioși și buni de care nu este lipsit nici un popor din Europa și America.

Este, așadar, mântuire pentru popoarele Europei și Americii? Firește că este. Întrebarea

e, însă, următoarea: oare vor ele s-o primească? Poate, oare, să-și schimbe etiopianul pielea sa și leopardul petele sale? Puteți, voi, oare, să faceți bine, când sînteți deprinși a face rău? – a întrebat cândva prorocul poporul israilitean înainte de dezastru (Ieremia 13, 23). Totul se poate, dacă vor oamenii. Și oamenii albi pot să își schimbe duhul, să își îndrepte gândurile, să-și potolească poftele după nimicnicie și să se călăuzească în scop bun după Acela Care a zis: *Eu sînt calea*. Pot, dacă vor. Însă vor oare? De pe povârnișul prăpastiei până la mântuire și siguranță nu e decât un pas. Oare vor oamenii albi să dea înapoi fie și cu singur pas de la înfricoșătoarea prăpastie deasupra căreia atârna? La această întrebare Dumnezeu așteaptă răspunsul; îl așteaptă cu dragoste grijulie de părinte. Și cu toate că în fiecare zi I se dă lui Dumnezeu un răspuns negativ, totuși Dumnezeu așteaptă, potrivit milostivirii și dragostei Sale; așteaptă, doar-doar va auzi din partea vreunui popor și de la vreo margine a lumii un răspuns pozitiv, ca să abată catastrofa.

Se face multă risipă de vorbe cu privire la dezarmare. Însă cum se vor dezarma cei înarmați cu păcatul, cei împovărați cu păcatul? Păcatul insuflă frica, frica făurește armele. Și așa, păcatul pregătește prin frică războiul. De nu ar fi această blestemată frică! Însă ea nu are cum

să nu fie, atâta vreme cât există păcatul. Vor, nu vor, păcătoșii n-au cum să nu se înarmeze. Dacă oamenii s-ar dezarma de păcat, cine s-ar mai teme atunci, cine ar mai făuri atunci arme, cine s-ar mai pregăti atunci de război ? Nimeni.

Scopul păcii ! De ce nu vorbește nimeni și despre acest lucru înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor ? Iată, acesta este un obiect de discuție foarte însemnat. Pentru ce caută oamenii pacea, generale ? Întrebați-i, și îi veți pune în încurcătură. Și când își vor reveni din încurcătură, unii Vă vor răspunde: „pentru cultură”, alții: „pentru progresul economic”, alții: „pentru păstrarea creațiilor omenești”, alții: „pentru stat”, alții: „pentru siguranța vieții personale”. O galimatie ! Iată de ce cuvintele răsunătoare ale vremurilor noastre în favoarea dezarmării și păcii sună ca aurul calp: fiindcă oamenii nu cunosc scopul păcii pe care o caută. Cei care o caută în ziua de astăzi cel mai mult o caută ca să se poată închina cât mai comod și fără grijă idolilor lor. La ce ne trebuie o pace ca aceasta ? În vreme de război nu sînt atâtea sinucideri ca în actuala vreme de pace. Oare potențații europeni și americani caută pacea din temere de Dumnezeu și pentru slava lui Dumnezeu, sau pentru a trăi mai liniștiți în nedreptate ? Dacă pricina este, precum pare a fi,

aceasta din urmă, nici nu e de mirare că li se dă război în locul păcii. Când S-a născut Prințul Păcii, deasupra Betleemului cântau corurile de îngeri: *Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, întru oameni bună voire.* Așadar, slăvirea lui Dumnezeu vine pe primul loc, și de ea este condiționată pacea adevărată și buna voire. Dacă oamenii ar căuta pacea pentru slava lui Dumnezeu, ar dobândi-o fără îndoială, și această pace nu s-ar mai lua de la ei. Dar auziți, cumva, pe vreunul dintre cei ce caută pacea făcând legământ că va întrebuița această pace spre slava lui Dumnezeu și spre îndreptarea caracterului său ? Iar legământul acesta este neapărat trebuincios pentru o pace adevărată și trainică. „Făcătorii de pace” din ziua de azi să facă bine să definească exact scopul păcii, ca să audă cerul și pământul, și vom afla degrabă cât de mult s-a îndepărtat războiul de la noi.

Bine este de conducătorul care cunoaște Adevărul și care la bună vreme cheamă poporul său la pocăință înaintea Dumnezeului Celui Viu. Bine este de poporul care la bună vreme se dezarmează de păcatele sale ca de niște arme îndreptate împotriva lui Dumnezeu. Nici un rău nu i se poate întâmpla unui asemenea popor. De-ar fi și neînarmat cu arme de război, el va trăi în siguranță, fiindcă Cel Atotputernic îl va

acoperi cu dreapta Sa cea nebiruită. Chiar de nu ar avea nici măcar o sabie, vrăjmașii lui vor fi neputincioși față de el și nu vor putea încălca hotarele țării lui, fiindcă nu le-o va îngădui Domnul oștirilor. Și dacă vrăjmașii vor încălca hotarele țării lui, se vor arunca în propriul mormânt. Bine este de poporul care, dezarmat de păcat, se dezarmează cel dintâi și de armele de război. Un astfel de popor are o mare misiune în lume. Și va fi lumină tuturor popoarelor. Și îl va proslăvi pe el Domnul Dumnezeu cu slavă nemaivăzută, și îl va binecuvânta cu binecuvântarea Sa cea veșnică.

Cuprins

Convorbiri introductive	23
1. Babilonul în primejdie	23
2. O dispută superficială despre război	28
I. Înarmarea	35
II. Cum va fi viitorul război	40
III. Care sînt cauzele viitorului război	47
IV. Caine, unde este fratele tău ?	52
V. Domnul e stindardul meu	55
VI. Curvia aduce dezastru în război	61
VII. Furtul aduce înfrângere în război	66
VIII. Șeptimea celor osândiți la moarte	71
IX. Robia meritată	76
X. De ce depinde eliberarea din robie	83
XI. Păcatele conducătorilor pricinuesc războiul și pierd războiul	90
XII. Pentru bunătatea conducătorilor în țară este pace, iar când este război se dobândește biruință	97
XIII. Alianța cu cei răi aduce rău	105
XIV. Armele nu ajută	112
XV. Cum reușește o armată mică să biruie una mare ..	120
XVI. Războaiele moderne în lumina biblică	125
XVII. Războiul mondial în lumina biblică	136
XVIII. Care sînt, deci, cauzele viitorului război ?	153

EPISCOPUL NICOLAE VELIMIROVICI

XIX. Cine va învinge în viitorul război ?	166
XX. Cuvinte prorocești despre războaie și împlinirea lor	175
XXI. Evanghelia și războiul	185
Concluzie	196

DIFUZARE:

S.C. Supergraph S.R.L.

Str. Afinelor nr. 24, sector 4,

75136, București

Tel., fax 01-336.79.13

e-mail: sophia@fx.ro

Societatea de Difuzare **SUPERGRAPH**
vă oferă posibilitatea de a primi prin poștă cele
mai bune cărți de spiritualitate, teologie, cultură
religioasă, filosofie apărute la edituri de
prestigiu sau orice alte cărți din domeniu.
Plata se face ramburs la primirea cărților;
taxele poștale sunt suportate de Supergraph.